

Møte tirsdag den 9. april kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 69):

1. Interpellasjon fra representanten Inge Ryan til statsministeren:

«I lang tid har det vært et politisk mål å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret i Norge, senest understreket i St.meld. nr. 34 for 2000-2001. Gode intensjoner gjennom forskjellige regjeringer har ikke endret det faktum at halvparten av alle kommuner i Norge opplever netto fraflytting, mens byene vokser. Det må erkjennes at den distriktspolitikken som hittil har vært ført, har vært for lite ambisiøs, og det har vært brukt feil virkemidler. For å snu avfolkmingsmønstrene vi ser i distriktene må det etableres en felles enighet om at distriktspolitikken slik den er utformet i dag, ikke virker.

Vil statsministeren på denne bakgrunn vurdere å sette ned en distriktkommisjon som kan se med helt nye øyne på omfanget av – og retningen på – virkemidlene i distriktspolitikken, slik at Stortingets intensjoner om opprettholdelse av hovedtrekkene i bosettingsmønsteret blir opprettholdt?»

2. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om målbruk i offentlig teneste (Innst. S. nr. 109 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 9 (2001-2002))
3. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Trond Giske, Karin S. Woldseth og Magnar Lund Bergo om endring av forskrifter for Fondet for utøvende kunstnere (Innst. S. nr. 115 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:51 (2001-2002))
4. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle, May Hansen, Øystein Djupedal og Eli Sollied Øveraa om å gi Norsk rikskringkasting (NRK) fritak for merverdiavgift (nullsats) (Innst. S. nr. 116 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:34 (2001-2002))
5. Innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005 (Innst. S. nr. 88 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 30 (2000-2001))
6. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Odd Roger Enoksen om tiltak for like drivstoffpriser i hele landet (Innst. S. nr. 102 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:35 (2001-2002))
7. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Karl-Anton Swensen om at investeringer i og drift av offentlig infrastruktur i farleier og havner likestilles med tilsvarende innen veisektoren under lov om merverdiavgift (Innst. S. nr. 118 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:49 (2001-2002))

8. Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Siv Jensen om å gi Norges Bank full uavhengighet (Innst. S. nr. 117 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:52 (2001-2002))
9. Referat

Presidenten: Presidenten vil ønske alle velkommen tilbake til aktivt arbeid etter påske. Vi har nå en forholdsvis lang, sammenhengende sesjon fram til vi skal avslutte før sommerferien. Det er en rekke saker som ligger i Stortinget til behandling, så det kommer til å bli mange og lange møter framover. Men med godt samarbeid tror jeg at det skal gå bra.

Representantene Torbjørn *Andersen*, Siri Hall *Arnøy*, Finn Kristian *Marthinsen*, Karin *Andersen*, Knut *Storberget*, Rune J. *Skjælaaen*, Thore A. *Nistad*, Lars *Rise*, Finn Martin *Vallersnes*, Olaf *Gjedrem*, Oddbjørg *Ausdal Starrfelt*, Gunhild *Øyangen* og Christopher *Stensaker*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Hill-Marta *Solberg* fra og med 9. april og inntil videre
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Kenneth *Svendsen* fra og med 9. april og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Nordland fylke, Ruth *Olaug Rist*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under representanten Kenneth *Svendsens* permisjon, av velferdsgrunder.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Vararepresentantene for Nordland fylke, Tomas *Norvoll* og Karstein *Hansen*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden. – Det anses vedtatt.

Tomas *Norvoll* og Karstein *Hansen* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Jens Stoltenberg (A): Jeg foreslår Kjell *Engebretsen*.

Presidenten: Kjell *Engebretsen* er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Kjell *Engebretsen* anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Statsminister *Kjell Magne Bondevik* overbrakte 7 kgl. proposisjoner (se under Referat, med unntak for St.prp. nr. 54 (2001-2002) Om tilleggsbevilg-

ninger i 2002 knyttet til ressursbehovet innen det sivile beredskap og politiets (inkludert Politiets sikkerhetstjenestes) beredskap).

S a k n r . 1

Interpellasjon fra representanten Inge Ryan til statsministeren:

«I lang tid har det vært et politisk mål å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret i Norge, senest understreket i St.meld. nr. 34 for 2000-2001. Gode intensjoner gjennom forskjellige regjeringer har ikke endret det faktum at halvparten av alle kommuner i Norge opplever netto fraflytting, mens byene vokser. Det må erkjennes at den distriktpolitikken som hittil har vært ført, har vært for lite ambisjos, og det har vært brukt feil virkemidler. For å snu avfolkingsmønstrene vi ser i distriktene må det etableres en felles enighet om at distriktpolitikken slik den er utformet i dag, ikke virker.

Vil statsministeren på denne bakgrunn vurdere å sette ned en distriktskommisjon som kan se med helt nye øyne på omfanget av – og retningen på – virkemidlene i distriktpolitikken, slik at Stortingets intensjoner om opprettholdelse av hovedtrekkene i bosettingsmønsteret blir opprettholdt?»

Inge Ryan (SV): Dette er en svært viktig dag i Stortinget for SV, og ikke minst for meg sjøl som en aktiv distriktpolitiker. Hvorfor det? Jo, vi mener og har ambisjoner om at dette skal være starten på utformingen av en politikk som skal stoppe fraflyttingen fra mange bygdesamfunn i Norge. Vi i SV er svært glade for at Regjeringa prioriterer dette ved at statsministeren – kommunal- og regionalministeren møter faktisk også i salen – deltar i denne debatten. Det setter vi stor pris på.

Dette er et svært alvorlig tema. Jeg har ikke tenkt å legge opp til en spissformulert polemikk, men jeg ønsker å få til en seriøs dialog både med regjeringsspartiene og andre om hvordan vi skal møte de mange ropene fra Distrikts-Norge med en politikk som kan virke i årene framover.

Jeg har bodd i Oslo i seks måneder. Det som har overrasket meg aller mest etter at jeg kom her i huset og har beveget meg i sfærene rundt her, er at «distriktpolitikk» er et minusord. Jeg har alltid trodd at «distriktpolitikk» var et plussord. Det blir oppfattet nærmest som veldedighet. Men hva er distriktpolitikk? Jo, distriktpolitikk er Norges politikk for områder med spredt bosetting, i likhet med at vi har en bypolitikk for områder som har tett bosetting. Men det er klart at det kreves en svært forskjellig og ulik politikk fordi utfordringene er så forskjellige i by og i distrikt. Vi i SV mener det er rett å bruke penger og store ressurser på kollektivtrafikk i byene, på bygging av opera i hovedstaden, på byfornyelse i hovedstaden osv. Men det er også rett å bruke penger til arbeidsplasser, opprettholdelse av nærbutikken og rassikring i Distrikts-Norge. For meg personlig er nærbutikken på den ytterste nakne ø like viktig som operaen i Bjørvika.

Hva er så situasjonen i Distrikts-Norge i dag? Jo, en rekke av våre små bygdesamfunn tåler ikke å oppleve de foregående 20 årene en gang til. Dersom de foregående 20 årene kommer på nytt, blir de borte som livskraftige samfunn. Vi vil få en forvitring og en ørkenspredning som gjør at de ikke er levedyktige. Det vil være noe spredt bosetting, men ikke levekraftige samfunn som har de tjenestetilbudene som man må forvente. Det norske storting kan ikke passivt sitte og se på at vi legger bygdesamfunn døde fordi vi ikke er i stand til å sette inn tilstrekkelige politiske virkemidler som gjør at de kan leve. Vi kan ikke sitte og se på at Norge sakte skli mot Oslofjorden. Jeg har tatt for meg 1997 som et tilfeldig år for å se på fraflyttingen fra f.eks. Nord-Norge. Da flyttet det netto 6 000 personer fra Nord-Norge, dvs. fem flyttelass pr. dag. Det høres kanskje ikke så mye ut, men det er altså Bodø by som på seks-sju år flytter ut av Nord-Norge, eller hele Lofoten på fem år. Det norske storting må ha et perspektiv som går lenger enn fra sydentur til sydentur. Vi må våge å se 20 år framover: Hva skjer om 20 år dersom vi ikke tar noen grep nå? Nord-Norge er ikke i en særstilling. Vi har de samme utfordringene, om ikke i så stor grad overalt, i det indre østlandsområdet, i indre Trøndelag og i deler av Vestlandet og Sørlandet.

Over halvparten av Norges kommuner har hatt nedgang i folketallet de siste ti årene. Hva er så årsaken til at vi har denne formidable sentraliseringen? Det ville tatt meg en halvtime å gå inn på en dyp analyse, men la meg ta én årsak. Jeg mener Stortinget gjennom mange år har gitt fra seg de verktøyene som en tidligere hadde for å styre, noe er privatisert, og noe er skilt ut i såkalte foretak. Dette har ført til at vi har fått en bit for bit-tenking der helhetstenkingen er borte. Vi i SV ønsker å få tilbake denne helhetstenkingen. Vi vil ha tilbake kontroll over verktøyene, slik at vi kan «snekre» en skikkelig distriktpolitikk. Da kan vi ikke bare sitte med tommestokken, vi må ha tilbake både saga, hammeren og mye mer dersom vi skal få til det.

Jeg mener politikerne i for stor grad har abdisert i distriktpolitikken på mange områder. Det blir for stor avstand mellom Stortinget og dem som bor i distriktene. Vi snakker ikke samme språket lenger. Derfor tror jeg at vi må flytte mer makt ut til de ulike områdene av landet som vet hva dette handler om, og som føler på det hver eneste dag. Jeg har sagt det i Stortinget før: Vettet er jevnt fordelt i dette landet. Det er like mye vett i Møre og Romsdal og i Finnmark som det er i hovedstaden. Derfor tror jeg vi skal la lokalkunnskapen få lov til å bestemme mer i denne saken. Vi må derfor blåse litt liv i formannsapslovteningen fra 1837.

Jeg får av og til spørsmålet: Er det nå nødvendig at det bor folk i distriktene? Er det nå virkelig nødvendig at det skal bo folk der ute? Spørsmålet stilles på en måte som om man tror at vi som bor der, er noen sjølplagere. Men det er ikke det det handler om. Folk som bor i Distrikts-Norge, bor der fordi de trives med å bo i Distrikts-Norge og syns det er helt utmerket å bo der, at det er der man hører til. For nasjonen Norge er distriktene svært, svært verdifulle. Også her blir det for kort tid til å komme inn

på alle begrunnelsene for hvorfor Distrikts-Norge er verdifullt, men la meg nevne et par eksempler. Mye av Norges velstand er bygd opp på grunn av våre naturressurser. De ligger i distriktene, og det er kjempeviktig at disse blir forvaltet på en miljømessig god måte slik at også våre etterkommere kan nyte godt av våre fantastiske naturressurser. Vi må ta vare på fisken, på jordbruket, på skogen, på krafta osv. Men det kreves at det er livskraftige samfunn der ute, slik at folk kan bo der og ta vare på det. Vi kan ikke få noen brakkebyer der folk på en måte bor for å høste av naturressursene. Da vil det aldri foregå på en god måte. Dessuten ligger det enorme verdier i mange lokalsamfunn i dag, bl.a. i den infrastrukturen som er bygd opp med skoler, sykehjem, veier, osv. Samfunnskostnadene ved å flytte ferdigbygde samfunn til byene er enorme, særlig når vi vet hvilke problemer det også fører til for byene. Jeg ser for meg hvilke problemer og utfordringer det å flytte 100 000 nye innbyggere til hovedstaden medfører i forhold til kollektivtrafikk, i forhold til boliger, skoler, markagrensen osv. Det er enorme problemer en påfører byene med en sånn politikk.

Hva må skje nå? Vi i SV ønsker å snu alle steinene i distriktpolitikken. Vi ønsker en fordomsfri gjennomgang av det vi har holdt på med. Det gjelder også oss som bor i Distrikts-Norge. Vi må kritisk gå inn i det vi holder på med, for å finne ut om vi har gjort tingene på den rette måten. Det handler ikke bare om å rope til staten. Vi må ta hovedansvaret sjøl, men vi er avhengige av et storting og en regjering som spiller på lag med distriktene.

Vi ønsker at det settes ned en kommisjon som skal gjennomgå totaliteten i dagens politikk og fremme nye utradisjonelle forslag til hvorledes vi skal opprettholde dagens bosettingsstruktur. Jeg mener at en slik kommisjon bør få jobbe to–tre år, og at vi fra 2005 f.eks. har en ny distriktpolitikk som skal avløse den tidligere distriktpolitikken, der vi har nye virkemidler, en ny tenking for hvorledes vi skal bevare bosettingsmønsteret.

Men det betyr ikke at vi kan lene oss rolig tilbake og slappe av i to og et halvt til tre år. Vi må, i påvente av at vi får en helt ny distriktpolitikk, bruke de virkemidlene vi har i dag, og intensivere arbeidet her. Som eksempel mener vi at vi må få mer av SND-midlene ut til distriktskommunene. Vi må ikke få en svekket kommuneøkonomi. Vi må få et tjenestetilbud i kommunene. Dette er usedvanlig viktig, ikke minst i de små distriktskommunene. Vi må sikre at ikke flere av de små grendeskolene legges ned. Vi vet at i fjor ble det lagt ned 44 grendeskoler. Vi må øke satsingen på jordbruket, og for oss er dette med økologisk jordbruk særlig viktig. Vi tror at det ligger et betydelig potensial i distriktene, for dette er et marked som etterspør mer varer av den type, og det ligger også en langt større arbeidsintensivitet i den type produksjon.

Til slutt: Vi håper at vi etter hvert må få en fiskeripolitikk der mer av fisket føres over til kystflåten, slik at flere fiskere får lov å fiske langs kysten vår.

Jeg har hatt gleden av å følge den distriktpolitiske debatten i Stortinget fra 1992. Det betyr ikke at jeg har vært her fra 1992, men jeg har fulgt med fra sidelinjen, og jeg

har gjennom skiftende regjeringer registrert at det er et ønske å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Disse gode intensjonene er ikke fulgt opp med nødvendige tiltak. (Presidenten klubber) Det er mange samfunn som er borte om 20 år, dersom de siste 20 årene gjentas på nytt.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Som representanten Inge Ryan sa, «distriktpolitikk» har dessverre over tid blitt et begrep med en viss negativ klang, i hvert fall her i de sentrale strøk. Som politikere har vi imidlertid et ansvar for å bidra med et positivt fokus på framtiden og de muligheter som eksisterer over hele landet.

Målet om å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret har stått sentralt, og har hatt bred oppslutning i norsk politikk i mange tiår. Representanten stiller spørsmål ved om vi har klart å nå dette målet, og om virkemidlene vi benytter, er riktige.

Dette er viktige spørsmål som krever mer utdypende svar enn det jeg kan få plass til her og nå. Kommunal- og regionalministeren vil presentere Regjeringens distrikts- og regionalpolitikk for Stortinget i sin redegjørelse helt i slutten av måneden. Personlig er jeg glad for interpellantens utgangspunkt, nemlig en dialog og vilje til å se på nytt på virkemidler og ikke først og fremst drive polemikk og bare være opptatt av bevilgninger til gamle virkemidler.

Ryan peker i sitt spørsmål på at mange kommuner opplever befolkningsnedgang, og at dette skyldes bruk av feil virkemidler i distrikts- og regionalpolitikken. Jeg tror han har et poeng, selv om han kanskje tar vel hardt i. Utviklingen i bosettingsmønsteret har i nesten hele etterkrigstiden gått i sentraliserende retning, både regionalt og nasjonalt. Årsakene er sammensatte, men nært knyttet til endringer i næringsstruktur, utdanningssamfunn og endringer i bostedspreferanser.

Høye fødselstall har imidlertid gjort at de fleste kommuner lenge opprettholdt folketallet til tross for flytting. Denne situasjonen har nå snudd. En sentral årsak til nedgangen i folketallet i flere kommuner er altså ikke økt tendens til flytting, men demografiske forhold.

Dersom vi sammenligner oss med andre land i Norden og Europa for øvrig, har vi imidlertid greid å opprettholde viktige sider ved bosettingen. Alle landsdeler i Norge opplever vekst i folketallet, og alle har flere sterke og vekstkraftige regioner. Hvordan hadde dette bildet sett ut dersom vi ikke hadde drevet en aktiv distrikts- og regionalpolitikk? Jeg mener vi tross alt har fått til mye positivt.

Interpellanten reiser to viktige spørsmål: Hva oppfatter vi som viktige virkemidler i distrikts- og regionalpolitikken, og hvilke virkemidler bør vi bruke i distrikts- og regionalpolitikken framover?

Ryan foreslår en distriktskommisjon som kan se med nye øyne på virkemidlene. Jeg synes dette er et interessant og konstruktivt forslag. Vi er enige om at dagens virkemidler må tilpasses de store utfordringene i framtiden. Samtidig er det satt i gang et arbeid som skal gi oss grunnlag for de vurderingene interpellanten etterspør.

Høsten 2001 satte nemlig regjeringen Stoltenberg ned et ekspertutvalg. Utvalget skal klargjøre virkningene av de ulike typer statlig innsats som har stor betydning for regional utvikling og distriktspolitiske mål. De skal avgi sluttrapport ved utgangen av 2003. Men høsten 2002 kommer en underveisrapport om innsatsen som påvirker næringsutvikling og arbeidsmarked. Utredningsarbeidet skal omfatte både distriktspolitisk begrunnede ordninger og annen innsats av betydning for regional utvikling og distriktspolitiske mål. Arbeidet skal ses i sammenheng med evalueringen av virkemidlene i tiltaksssonen for Finnmark og Nord-Troms og gjennomgangen av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift.

Sentrale deler av norsk distrikts- og regionalpolitikk ligger i rammebetingelsene for næringslivet vårt og i de beslutningene vi gjør på tunge politikkområder som samferdsel, primærnæringer, olje- og gasspolitikk, kommuneoverføringer, skatte- og avgiftspolitikk, for å nevne noen. De spesielle distrikts- og regionalpolitiske innsatsene blir relativt små i forhold til dette, men benyttet på riktig måte vil de kunne gi gode resultater.

På bakgrunn av materialet fra dette ekspertutvalget, eventuelt også underveisrapporten høsten 2002, vil det være aktuelt å sette ned et nytt, bredere og politisk sammensatt utvalg, eller en kommisjon som Ryan har tatt til orde for – dette for om mulig å bidra til en bredere politisk enighet om viktige utfordringer i distriktspolitikken bl.a. på bakgrunn av materialet fra faglig hold, dette såkalte effektutvalget.

Det må likevel understrekes at vi i påvente av dette arbeidet, som også interpellanten sa, ikke kan la være å drive en aktiv distrikts- og regionalpolitikk eller arbeide med nødvendig omlegging i bruk av virkemidler.

Jeg vil peke på noen hovedlinjer i Regjeringens politikk av betydning for regional utvikling. Kommunalministeren vil gå nærmere inn på dette i sin redegjørelse.

For det første: Bedrede rammebetingelser for næringsvirksomhet.

Mange av de konkurranseutsatte eksportbedriftene ligger utenfor de største byområdene. I den globale økonomien må Norge hevde seg som et attraktivt lokaliseringsted. Næringslivet må gis konkurransedyktige og forutsigbare rammebetingelser med hensyn til skatte- og avgiftsnivå. Vi må ha en infrastruktur- og samferdselspolitikk som kan kompensere for avstandsulemper. Vi vil arbeide for en ryddig og enkel lovgivning og en effektiv og brukerrettet offentlig tjenesteproduksjon.

For det andre: Innsats for økt nyskaping.

Representanten Ryan hadde en kronikk i Nationen 19. februar i år som het «Kan solnedgang bli soloppgang?» Jeg synes kronikken hadde mange gode poenger. Spesielt godt likte jeg bildet som Ryan brukte av distrikter som «frodige, grønne planter. De må gis god grobunn, de må vies oppmerksomhet og de må stå i et godt lys.» Han pekte også på at innovasjon og nyskapingsskulturen må være motoren som gjør distriktene sterke, levende og pulserende. Dette er jeg helt enig i. Regjeringen ønsker å forsterke satsingen på innovasjon og nyetablering. Vi vil

ikke minst bidra til å stimulere interessen for nyskaping blant unge og blant kvinner.

For det tredje: Utvikling av vekstkraftige regioner.

I alle landsdeler finnes det vekstkraftige byer og regioner med sterke kompetanse- og næringsmiljøer. Videreutvikling av vekstkraftige regioner og regionale verdiskapingsmiljøer i alle deler av landet vil være effektivt for å hindre ensidig opphopning rundt hovedstaden. Samtidig vil det gi en positiv økonomisk utvikling nasjonalt og være et viktig bidrag til å gi folk frihet til å bosette seg der de ønsker.

Regjeringen vil føre en offensiv politikk for lokalisering av statlige arbeidsplasser utenfor Oslo. Med dagens kommunikasjoner og den kompetansen som finnes rundt om i Norge, er det få oppgaver som nødvendigvis må ligge i hovedstadsregionen.

For det fjerde: Innsats i områder med særlige utfordringer.

Selv om vi lykkes med en aktiv regionalpolitikk, vil det være behov for særlige tiltak rettet mot fraflyttingstruede områder med stort omstillingsbehov. Det er summen av de tingene som gjør at folk flytter til en kommune – og ikke minst blir boende der – som er avgjørende. Mange distriktskommuner er avhengige av innflyttere f.eks. til å fylle viktige oppgaver i kommunal tjenesteproduksjon og i lokalt næringsliv. Unge i etableringsfasen er en sentral gruppe for å sikre slik rekruttering.

Jeg vil avslutte med å understreke at Regjeringen legger opp til stor grad av desentralisering av virkemidler, oppgaver og ansvar, både til kommunene og til fylkeskommunene. Vi vil også styrke kommuneøkonomien, som representanten var inne på, vi vil redusere øremerkingen av statlige midler og la kommunene få disponere over gevinster som oppnås gjennom effektivisering. Samtidig vil vi styrke fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør, og vi vil snart legge fram en stortingsmelding som bl.a. omhandler dette. Vi trenger en aktiv politisk aktør regionalt som kan bidra til å etablere forpliktende partnerskap for samarbeid om en positiv regional utvikling. Vi har tillit til at fylkeskommunene tar denne utfordringen og denne rollen.

Jeg tror at vi gjennom å fokusere på de mulighetene som ligger i distriktene, har mulighet til å lykkes i å skape en positiv utvikling til beste for hele landet vårt.

Inge Ryan (SV): Aller først må jeg beklage at jeg gikk utover taletiden i stad. Jeg fikk ikke med meg at lampen lyste, så enten må jeg begynne å ta med meg briller, eller så må jeg følge med litt bedre på høyre side her. Jeg har ikke noen tradisjon for å følge med på høyresida, så der må jeg skjerpe meg (latter i salen).

Jeg vil takke statsministeren for svaret. Jeg er svært glad for at statsministeren er imøtekommende og sier at han faktisk er positiv til hovedforslaget i interpellasjonen, som går på at vi skal se på norsk distriktspolitikk med nye øyne gjennom en kommisjon. Vi har hatt kommisjoner her i Norge tidligere som har gjort et formidabelt arbeid. Jeg minner om Sysselsettingskommisjonen, som gjorde et glimrende arbeid i sin tid. Jeg håper at den-

ne distriktskommisjonen skal få samme status og gjøre en minst like god jobb som Sysselsettingskommisjonen gjorde. I det arbeidet ønsker SV å være en medspiller til Regjeringa. Vi melder oss på både med vår kompetanse og vilje til å finne politiske løsninger når vi kommer i gang med denne viktige jobben. Så vi er svært glad for svaret på vårt hovedspørsmål.

Jeg vil bare kommentere to–tre av momentene som statsministeren var inne på. Statsministeren var inne på at vi har drevet en aktiv distriktspolitikk i Norge i mange år. Og det er korrekt i forhold til mange land. Norge har drevet en bedre distriktspolitikk enn f.eks. Sverige. Vi som har fartet i Nord- og Midt-Sverige, ser hva fravær av distriktspolitikk har ført til der. Det betyr også at Sverige i dag driver med betydelig reparasjonsarbeid for å rette opp de skadevirkningene man fikk på grunn av den sentraliseringen man gjorde tidligere. Både gjennom egne midler og betydelige EU-midler driver Sverige i dag og reparerer de skadene man gjorde, og jeg ser ingen grunn til at vi skal gjøre de samme feilene her i Norge, slik at vi må til med betydelige reparasjoner.

Dette med vekstsentertenking er for så vidt en tanke som kan være besnærende. Men hvert eneste regionsenter er avhengig av et omland. Den dagen omlandet rundt et regionsenter er borte, er det ikke noe regionsenter lenger – da er det den ytterste utkant. Man må altså ha jobbing med vekstsenter kombinert med at man har et omland rundt som fungerer. Hvis ikke, er ikke vekstsenteret et vekstsenter.

Så vil jeg helt til slutt kommentere forholdet mellom by og land. Mitt parti liker ikke at by og land blir satt opp mot hverandre. Det er to ting som er like viktig for Norge. Vi skal ha en skikkelig bypolitikk i dette landet som tar vare på våre innbyggere i byene. Det er ingen motsetning mellom en god bypolitikk og en skikkelig distriktspolitikk, der vi gjør det samme for dem som bor i Distrikts-Norge.

Presidenten: Presidenten vil bare bemerke at representanten også må lære seg til å se til høyre, ellers vil han bli en betydelige risiko i trafikken, ikke bare på talerstolen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, president, til forskjell fra lyset i trafikken er det ikke noe gult lys her som gir en advarsel før en får det røde. Ellers er det som sentrumspolitiker min erfaring at det i trafikken er klokt å se litt til begge sider, for farene kan lure både til høyre og til venstre.

Når det gjelder en mulig distriktskommisjon, sa jeg at det vil være aktuelt, og det står jeg selvsagt fast ved. Jeg er glad for at representanten når det gjelder det spørsmålet, har et perspektiv fram mot 2005, det neste stortingsvalg, for jeg tror det er riktig av oss at vi i hvert fall får hovedmaterialet, kanskje alt materialet, fra det nedsatte ekspertutvalget, det såkalte Effektutvalget, så det ikke jobbes parallelt her. Hvordan vi skal angripe den politiske oppfølgingen etter at det – forhåpentligvis – verdifulle grunnlagsmaterialet foreligger, synes jeg vi skal gi oss

litt frihet til å tenke igjennom. Men et av de aktuelle virkemidlene er selvsagt en kommisjon, og fordelene med det er at en da – om mulig – også kan arbeide fram en bred politisk konsensus. Det var jo bl.a. hensikten med Sysselsettingskommisjonen, som det faktisk fra Kristelig Folkepartis side her i Stortinget var undertegnede, sammen med parlamentarisk leder Kåre Gjønnes, som i sin tid tok initiativ til. Vi var fornøyd med den kommisjonen og resultatet av den. Så jeg har for så vidt gode erfaringer med kommisjoner, men da må det være en vilje til å finne fram til brede politiske løsninger og ikke primært å drive politisk polemikk, som jeg kanskje synes distriktspolitikken har vært for mye preget av.

Ryan har helt rett i at vettet er likt fordelt i ulike deler av landet, og jeg tror faktisk også vettet er relativt likt fordelt mellom ulike politiske parti, også når det gjelder distriktspolitikken. Derfor er jeg opptatt av samarbeid på tvers av partigrensene, av dialog. Derfor fant jeg også at jeg selv ville svare på denne interpellasjonen, fordi jeg synes interpellanten har et veldig riktig og positivt utgangspunkt, nemlig at distriktspolitikk ikke bare er å male videre på alle kjente virkemidler og først og fremst polemisere omkring bevilgningene til et par virkemidler. Men jeg tror at skal vi berge bosettingen over hele landet, uten at det nødvendigvis skal være akkurat slikt bosettingsmønster som vi har i dag, må vi være villig til å tenke nytt, og det har jeg oppfattet som hovedpoenget til interpellanten. Det er jeg glad for. Det håper jeg alle andre partier også vil være med på, slik at den distriktspolitiske debatten kan få en ny vri. Derfor synes jeg dette har vært et positivt initiativ, og jeg håper at den videre debatten i dag, og ikke minst den som kommer etter kommunalministerens redegjørelse den 30. april, vil følge i noen av de samme nytenkende spor og ikke bare i de gamle.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Det er en viktig problemstilling interpellanten tar opp. Nye utvalg kan bringe fram nye vurderinger, og det kan være bra. Men problemstillingen er ikke først og fremst mangel på kunnskap. Vi vet at vi må utvikle robuste arbeids-, bo- og serviceregioner hvor befolkningen kan få dekket sine behov. Vi vet at vi må bygge opp under et lønnsomt og konkurransedyktig næringsliv. Vi vet at kunnskap betyr stadig mer, og at vi må styrke utdanningstilbudet i distriktene. Vi vet at vi må utvikle gode verdiskapingsmiljøer, at vi må ta i bruk ny teknologi, at vi må ha en bevisst statlig lokaliseringpolitikk, at vi må ha et sterkt offentlig servicetilbud, og at vi må styrke kreativiteten, men også identiteten og tilhørigheten gjennom et aktivt lokalt kulturliv.

Problemstillingen er altså ikke at vi ikke vet hva som er nødvendig for en mer aktiv distriktspolitikk. Problemstillingen er at statsministeren og hans regjering gjør det stikk motsatte av det som er nødvendig.

Bondeviks regjering foreslo ved budsjettbehandlingen i høst et kutt i de distriktspolitiske virkemidlene på 350 mill. kr. Virkemidlene i næringspolitikken ble totalt kuttet med 1,7 milliarder kr. Der Bondevik I foreslo å styrke kommunale næringsfond, foreslo Bondeviks andre

regjering å kutte all slik støtte. Der Bondevik I foreslo en stor satsing på regional samordning, foreslo Bondevik II å kutte all slik støtte. Der Bondevik I foreslo å øke støtten til arbeidet med vannkvaliteten i bedriftene, foreslo Bondevik II å kutte all slik støtte. Der Bondevik I foreslo fraktutjamning på bensin, foreslo Bondevik II å kutte all slik støtte.

Nå ser vi at Regjeringen går videre. Regjeringen foreslår skritt for en større privatisering i skoleverket og en større grad av private innslag i helsevesenet. Hva vil være resultatet av det? Jo, resultatet av det vil være en større sammenklumping i sentrale strøk og en svekkelse av distriktspolitikken. Fiskeriministeren vil løse på trålerne leveringsplikt. Resultatet av det er at mange lokalsamfunn som er helt avhengig av faste leveringer, ikke lenger har den sikkerhet som de tidligere har hatt. Derfor er det nødvendig å føre en annen distriktspolitikk enn det som statsministeren og hans regjering legger opp til.

Jeg registrerer at statsministeren ønsker enighet om distriktspolitikken. Det gjør Arbeiderpartiet også. Men Arbeiderpartiet, og jeg formoder også Sosialistisk Venstreparti, ønsker enighet om en styrket distriktspolitikk, ikke om den nedbygging av distriktspolitikken som Bondevik og Regjeringen har lagt opp til. I så måte ser jeg interpellantens innspill i dag som et initiativ for å styrke den distriktspolitiske satsingen, og jeg håper at statsminister Bondevik vil komme tilbake til det syn Kristelig Folkeparti hadde før de kom i regjeringsposisjon, og ikke følger opp Høyres og Fremskrittspartiets linje, slik som de har gjort etter at de kom i regjeringsposisjon.

Ivar Kristiansen (H): Jeg synes både interpellanten og statsministeren har hatt en positiv innfallsvinkel i både interpellasjonen og svaret. Jeg må si at etter å ha hørt Arbeiderpartiets oppfølging av dette er det ingen grunn til optimisme med hensyn til å gjøre noe forsøk på å tenke nytt. Det er man nødt til i denne saken, fordi Statistisk sentralbyrås befolkningsprognose for de neste 20 år utvetydig viser at vi hvert femte år får en 2–3 pst. befolkningsvekst i dette landet. Samtidig vil vi se at i de kommunene som i dag har befolkningsnedgang, vil nedgangen fortsette å akselerere i samme negative retning, mens de kommunene som i dag har vekst, fortsatt vil få vekst hvis vi ikke ønsker å navigere annerledes.

Kan et optikerbesøk for representanten Ryan bidra til at han er villig til å se og tenke nytt når det gjelder distriktspolitiske løsninger, tror jeg det vil være vel verdt en investering. For det er ingen deler av dette landet som er mer konkurranseutsatt og eksportutsatt enn nettopp de deler av landet som representanten Ryan ønsker å vise større oppmerksomhet. Da kan vi ikke møte disse arbeidsplassene, som vi først og fremst har lokalisert ute i Distrikts-Norge, med hver bidige dag å gi dem stadig verre konkurransevilkår.

Norsk fiskerinæring holder pusten i disse dager, ikke bare fordi man har lite å fiske på, men av konkurransemessige årsaker. På grunn av manglende handelsmessige ordninger sitter man i dag og avventer at andre organer

skal ta beslutninger som berører det som vi har sagt skal bli det nye økonomiske lokomotivet langs kysten. Vi har altså overlatt til handelsblokker i andre land, EU eksempelvis, å ivareta vår fremste eksportnærings videre skjebne. Det må jo være et paradoks at det er flere som jobber med norsk laks i Frankrike og Danmark enn det er i Norge. Og hvis Ryan tar et initiativ til nytenking på dette området, har vi brakt denne debatten et nivå, og et nødvendig nivå, videre.

Norsk landbruk kan ikke bli det som skal berge Distrikts-Norge. Antallet sysselsatte er halvert de siste 20 år til tross for økte overføringer og økt satsing. Denne tendensen vil videreutvikle seg i tiden fremover på samme vis. Om 20 år er sikkert antallet ansatte i denne næringen dessverre på nytt halvert.

Vi er nødt til å ivareta interessene til eksportorientert konkurranseutsatt virksomhet. Det er den eneste løsningsen for at Distrikts-Norge skal kunne overleve. Man kan i hvert fall ikke overleve på det Karl Eirik Schjøtt-Pedersen etterlot seg, Europas høyeste rentefot. Det er ingen ting å være stolt av politisk at vi skal pryde Eurotoppen. Hvis vi ikke klarer å gjøre noe med disse forhold, har vi knyttet vår skjebne til ett fellesskap; det er høy råoljepris, høy gasspris, høy dollarkurs og en sterk kronekurs. Det er som gift for Distrikts-Norge.

Per Sandberg (FrP): Jeg er enig med interpellanten på ett område: 20 års distriktspolitikk og flerfoldige milliarder kroner har ikke virket. Da må vi tenke nytt. Og å tenke nytt i denne sammenhengen er å ikke tenke by og land separat. Vi må ha en felles politikk som løfter hele landet. Og for å greie å inkludere distriktene i den generelle politikken må vi se på avstander. Det er avstandene som skaper utkant, og disse avstandene forsterkes ved elendige veier og høye avgifter på transport, noe som faktisk interpellanten er den største pådriveren for å øke.

Distriktspolitikken består i altfor stor grad av overføringer uten at det har vært stilt krav eller stiltes krav. Det har ført til at en har konservert både bosetting og en gammel dags næringsstruktur. Den gamle forestillingen om at alle har rett til å bo hvor man vil uavhengig av hvorvidt man har jobb eller ikke, kan ikke få lov til å råde videre. Jeg er redd for at interpellanten med sin kommisjon ønsker å videreføre denne politikken og forsterke den gjennom økte subsidier – altså økte subsidier gjennom å la folk få tilbake pengene sine på en så lur måte at de tror det er en gave.

Jeg er redd for at interpellanten også tenker på å bruke landbruket som et virkemiddel i distriktspolitikken fortsatt. Da vil jeg få lov til å sitere Ole Gjølberg, professor ved Norges landbrukshøgskole, som sier at

«milliardoverføringene til landbruket har gjort det umulig for andre næringer å få fotfeste i Bygde-Norge. Noen trodde at de store overføringene til jordbruket skulle stabilisere eller til og med aktivisere bosetting i Bygde-Norge. I et langsiktig perspektiv har overføringene ledet til det motsatte. De krefter som i dag slåss for å videreføre landbrukspolitikken fra 1970-tallet, slåss for en akselerert nedbygging av norske bygder».

– Og det er akkurat det jeg tror interpellanten vil videreføre.

Hvis vi skal tenke nytt her, som representanten Schjøtt-Pedersen prøvde å forestille oss at Arbeiderpartiet gjør, må vi gjøre som statsministeren faktisk var inne på, vi må tenke skatte- og avgiftspolitik og ikke minst infrastruktur. Vi må også tenke risikokapital for distriktene. Nyetablering av næringsvirksomhet i distriktene er nødvendig for å opprettholde et stabilt Bygde-Norge, ikke for å opprettholde det gammelmodige Bygde-Norge der folk skal bo uten å ha et virke overhodet.

Ellers må jeg si at jeg er veldig glad for at statsministeren nå slutter opp om at vi må tenke nytt, i tråd med det Fremskrittspartiet i mange år har sagt.

Olav Gunnar Ballo (SV): Mye av den begrepsbruken som er knyttet til distriktspolitikken, er interessant. Man opererer gjerne med begreper som «tilskudd», «overføringer», «subsidiere». En del av de begrepene bruker man også når det gjelder u-hjelp – man gir fra dem som i utgangspunktet har skapt verdiene, til noen som ikke har skapt dem, for på den måten å kunne subsidiere eller understøtte noen som er i en nødsituasjon. Det perspektivet former jo også vår distriktspolitik.

Det kunne ut fra en slik forståelse av virkeligheten da være interessant å gjøre et tankeeksperiment: La oss tenke oss at man satte et gjerde rundt Oslo og et gjerde rundt mitt eget fylke, Finnmark, og sa at nå får dere klare dere som best dere kan ut fra de ressursene dere er gitt, og så får vi etter en tid se hva vi skal gjøre i forhold til det. Hvis man tenker seg at man virkelig hadde gjennomført det i et slikt perspektiv, betyr det at man samme dag måtte ha skrudd av lyset i Oslo. I Finnmark er det klart at kosten ville ha blitt ensidig, men man ville ha kunnet leve av fiskeriressursene såpass lenge at det etter en viss tid ville være rimelig å tenke seg en utvikling hvor flere kanskje hadde kommet fra Oslo, fordi det var kaldt der, man hadde skrudd av lyset, til Finnmark for å utnytte fiskeriressursene.

Et tilsvarende tankeeksperiment kunne man gjøre for en rekke vestlandsbygder. De ville ha klart seg utmerket godt selv, og man hadde styrket muligheten for en framtidig bosetting, mens man i Oslo relativt raskt ville ha fått en nødsituasjon. Men utgangspunktet for det vokabularet vi bruker når det gjelder distriktspolitikken, er at vi tenker oss at de verdiene som tas fra distriktene og flyttes til det sentrale østlandsområdet, kommer dit fordi det er helt naturlig at det er der verdiene til slutt hører hjemme. Når de så tas ut igjen etter at man først har hentet dem ute i distriktene der verdiene ble skapt, kaller man det for subsidier, overføringer, tilskudd. Det er klart at hvis det er sånn vi skal fortsette å drive politikk i dette landet, nemlig at vi tenker oss at den vanlige politikken er den politikken som dreier seg om verdiskapingen i det sentrale østlandsområdet, og vi i tillegg har noe på siden av det som vi kaller distriktspolitik, og som dreier seg om overføringer, subsidier, tilskudd, vil den utviklingen vi ser, bare fortsette.

Et eksempel på hvordan den vil forsterkes, er den fiskeripolitikken den sittende regjering har lagt opp til. Når Svein Ludvigsen sier at man i sterkere grad må satse på havfiskeflåten og i mindre grad på kystfiskeflåten, forsterker man nettopp det bildet som jeg nå har tegnet, nemlig at man utarmer de distriktene, de områdene som kunne ha skapt verdiene, og i stedet satser på å føre verdiene lenger og lenger bort. Det betyr at noe av det første Regjeringen bør ta tak i, er sin egen fiskeripolitikk, og at det første oppgjøret Regjeringen bør ta, er i forhold til sin egen fiskeriminister hvis man mener noe i forhold til å satse på en annen politikk som kan gi håp for fremtiden i norske distriktskommuner.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Når representanten Schjøtt-Pedersen tilnærmar seg ein negativ trend som har vart i 20 år, med ein kritikk av budsjettet for inneverande år, er det mildt sagt urimeleg. Dersom vi veit alt dette som Schjøtt-Pedersen påstod, kvifor sette då regjeringa Stoltenberg i oktober ned eit ekspertutval nettopp for å sjå på effektane av verkemidla i distriktspolitikken, både den smale og den breie? Nei, i distriktspolitikken treng vi også nytenking, og det har vi tenkt å bidra med.

Noreg er eit grissgrendt land, og det vil det alltid vera. Men langs kysten vår og fjordane våre trivst eit viktig og lukrativt næringsliv. Om vi tømmer Distrikts-Noreg for folk, for ungdom, tapar vi også næringsinntekter, næringsinntekter som skapar valuta og framtid. Det har Noreg ikkje råd til. Viktige framtidsnæringer som fiskeri, havbruk og turisme er heilt avhengige av levedyktige bygder. Dersom folk flyttar, skulen vert nedlagd og tenestetilboda svinn bort, kan heller ikkje dei som driv det livsviktige næringslivet, bu der. Det er faktisk ikkje slik at det først og fremst er Oslo og sentrale strøk som støttar distrikta.

Vestlandet har 20 pst. av befolkninga og 40 pst. av eksportinntektene, og det er utanom olje og gass. Mange distriktskommunar har ei stor nettooverføring til sentrale strøk, utan at dei har den vegstandarden og den infrastrukturen som næringslivet i kommunane fortviler over å mangla.

Eg besøkte nettopp Fusa kommune, ein liten innlandskommune i Hordaland. Dei subsidiere sentrale strøk med 2 mill. kr i veka året rundt – 100 mill. kr i året. Det er altså ein overskotskommune, men rike er dei langt ifrå, og dei har vegar som austlendingar flest aldri har sett. Der kan ein framleis ikkje passera ein møtande bil bortsett frå på møteplassar.

Bedrifter som skapar millionoverskot, tapar kvar dag på ein elendig infrastruktur, og ordførarane er naturleg nok fortvila.

Vi treng ein distriktspolitik der distrikta får behalda meir av det dei skapar. Eg er positiv til ein distriktskommisjon, med dei rammer som statsministeren skisserte, og eg vonar at mandatet vert slik at ein ikkje berre tek tak i ting for å snu flyttestraumen, men også får fram det sanne biletet av pengestraumen og effektiviteten av dei store pengesummane som vi framleis har, og som heiter distriktsmidlar.

Store delar av Distrikts-Noreg ber ikkje om subsidiar, men om å få behalda litt meir av eiga verdiskaping, og det er god økonomi i god distriktpolitikk.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Noreg har ei levande landsbygd. Senterpartiet meiner det er eit fortrinn både for byen og for bygda at vi har det. Bondevik I-regjeringa tok viktige grep og makta å bremsa flyttestraumen. Ny optimisme i landbruket, næringshagar, kvinne- og ungdomssatsing er eksempel på det. Bondevik II-regjeringa kom skeivt ut i haust. Den svekkinga, ja delvis uttraderinga, av viktige distriktpolitiske verkemiddel i 2002-budsjettet vekte oppsikt. Senterpartiet føreslo i inneverande års budsjett ein innlandskommisjon. Vi synest det initiativet SV i dag tek, er svært positivt, vi vil støtta det, og vi synest òg det er gledeleg at statsministeren vil vurdera det nærare. Men når statsministeren no møter her, hadde han jo hatt moglegheiter til å gi meir konkrete signal i forhold til dei som ynskjer å busetja seg i distrikta, og som ynskjer varierte arbeidsplassar som grunnlag for det. Når det gjeld dei tiltaka Regjeringa har kome med så langt, gir det ingen særleg tryggleik at statsministeren står her og seier at Regjeringa skal tenkja nytt. For Regjeringas nytenking så langt har med eitt unntak, utflytting av arbeidsplassar, ein-sidedig innebore ei svekking av den offentlege innsatsen og det offentlege engasjementet for ein aktiv distriktpolitikk.

Statsministeren bør svara på: Skal landbruket framleis vera ein grunnpilar for levande bygder? Kva rolle meiner statsministeren kystflåten skal ha i landet vårt? Og kva med verkemidla i næringspolitikken? Vil stortingsmeldinga som dei no arbeider med, svekkja eller styrkja innsatsen? Kva med kommunane? Skal dei mindre kommunane òg vera sikra midlar i samsvar med dei oppgåvene dei har, eller skal kommunalministeren sine urovekkjande signal følgjast opp? Og så har vi samferdsel, som er grunnleggjande for at folk i det heile kan bu i distrikta. Breiband kan snart medverka til at næringslivet i ulike kommunar består av eit A-lag og eit B-lag, alt etter kvar dei slår seg ned. Vil statsministeren at det offentlege skal gjera ein innsats der? Vil han henta fram rassikringsplanane, som kan hindra at det er mange utrygge foreldre som ikkje tør busetja seg, fordi dei er urolege for at ungene ikkje skal koma fram til skulen? Mange næringslivsleiarar vurderer også å flytta bedriftene sine på grunn av manglande framkomst.

Inge Ryan (SV): Jeg kunne gjerne ha kommentert mange av innleggene, men jeg nøyer meg med to-tre kommentarer.

Den første er til representanten Ivar Kristiansen og gjelder norsk landbruk. Norsk landbruk har gjennomgått og kommer til å gjennomgå betydelige endringer både når det gjelder struktur og andre ting. Men norsk landbruk vil alltid være en av hovedbærebjelkene i norsk distriktpolitikk, fordi norsk landbruk har så mange oppgaver. En oppgave er å skaffe oss trygg mat. En annen oppgave er at vi skal ha en matvareberedskap i dette landet. Og en tredje viktig oppgave er at vi skal bevare et kultur-

landskap som gjør at vi kan være stolte av landet vårt, slik at det ikke vokser igjen. Så selv om norsk landbruk både gjennomgår og vil gjennomgå endringer, vil det alltid være en hovedpilar i norsk distriktpolitikk.

Så til representanten Per Sandberg, som sier at distriktpolitikk er overføringer. Jeg blir veldig provosert av den type uttalelser. Tenk på alle de overføringene som vi gjør til hovedstaden! Tenk på alle de overføringene som vi gjør til hovedstaden med skattebetalernes penger når det gjelder trikk, jernbane, kollektivtrafikk, teater, opera, osv.! Jeg synes det er riktig. Vi skal overføre mange penger til hovedstaden. Men det er ikke noe verre å overføre en del penger til rassikring og viktige næringstiltak i Distrikts-Norge. Man har forskjellige behov i en stor by og i distriktene, og begge baserer seg på overføringer. Vi betaler inn skatt til dette samfunnet, og så er det Stortinget som bestemmer hvordan vi skal bruke skattepengene. Og at det er et fyord når overføringene går til distriktene og et plussord når de går til byen, er for meg ubegripelig.

Helt til slutt: Jeg er svært glad for at flere har stilt seg positive til statsministerens ja til å opprette en distriktskommisjon. Jeg synes det tyder på at Stortinget, i likhet med SV, ikke ønsker at de 20 foregående årene skal gjentas når det gjelder avfolkning av Bygde-Norge. Det er jeg veldig glad for, og jeg håper i tida framover at vi får en konstruktiv og god tverrpolitisk debatt om hvorledes vi skal klare å løse denne oppgaven sammen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg har også notert meg og synes det var mange interessante innspill i det vi nå har hørt, når det gjelder den videre distriktpolitiske debatten. Jeg takker interpellanten for initiativet, for jeg synes dette var en konstruktiv innfallsvinkel. Men det hjalp tydeligvis ikke verken med hans eller min oppfordring til de øvrige partiene om å vise vilje til dialog og tenke nytt, for Arbeiderpartiets hovedtalsmann gikk jo rett i grøfta og endte opp i en ren polemikk, stikk i strid med SVs tilnærming. Det viser jo igjen at SV stadig ofte kanskje blir en litt mer konstruktiv samtalepartner, for ikke å si samarbeidspartner, enn det Arbeiderpartiet er for tiden.

Schjøtt-Pedersen sa at problemet ikke først og fremst er mangel på kunnskap. Da undrer jeg meg over at det var nettopp den regjeringen han satt i, som satte ned et ekspertutvalg for å få mer kunnskap om virkningene av de distriktpolitiske verkemidlene. Så her er det et eller annet som ikke stemmer med Arbeiderpartiet i posisjon og i opposisjon.

Schjøtt-Pedersen mente at Samarbeidsregjeringen står for en nedbygging av distriktpolitikken, og at det er uro rundt den. Ja, Schjøtt-Pedersen husker vel tilbake til da han selv satt i regjering. Det var da det såkalte distriktsopprøret begynte i Finnmark og hadde virkelig styrke. Jeg må likevel minne om at Samarbeidsregjeringen, uten å drive polemikken videre, har styrket infrastruktur og kommunikasjon både når det gjelder veier og flypriser. Vi har styrket og bedret skatte- og avgiftsvilkårene for arbeidslivet. At vi har et sterkt næringsliv, er jo ryggraden i hele distriktpolitikken. Og vi hadde faktisk et bed-

re kommuneøkonomiopplegg enn det Stoltenberg-regjeringen la til grunn i sitt budsjettforslag.

Men nok om det – tilbake til det mer framtidsrettede. Selv om vi skal tenke nytt i distriktpolitikken, tror jeg det er helt riktig, som bl.a. Ryan var inne på i sitt siste innlegg, at primærnæringene, blant dem jordbruket, fortsatt må være en rygggrad i mange deler av Bygde-Norge. Det vil vi også ta med oss når vi nå går inn i vårens jordbruksoppgjør. Der vi kanskje har det aller største vekstpotensial, er i kystnæringene – de marine næringer. Regjeringen prioriterer det. Vi har satt ned et eget regjeringsutvalg nettopp for å legge linjene for en framtidstrettet politikk for ytterligere å øke verdiskapingen i våre marine næringer, ikke bare i det tradisjonelle fiske, men også i oppdrett, fiskeindustri og havbruk i bred forstand. Der ser jeg for min del store muligheter.

Jeg tror at representanten Ballo hadde en interessant og riktig tilnærming da han påpekte at veldig mye av verdiskapingen i landet vårt skjer ute i distriktene, og at det blir et galt bilde hvis en tror at sentrale strøk subsidierer distriktene. Vi får tenke helhetlig, og jeg inviterer til den dialogen som representanten Ryan i dag stilte opp til.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avsluttet.

S a k n r . 2

Innstilling frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om målbruk i offentlig teneste (Innst. S. nr. 109 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 9 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Eli Sollied Øveraas (Sp) (ordfører for saka): Noreg har hatt lover om målbruk i offentlig teneste i 70 år. Sjølv om lovene på langt nær har verka godt, har dei likevel verka positivt og vore ein av fleire naudsynte føresetnader for at den nynorske skriftkulturen har den posisjonen den trass i alt har. For mange av oss er nynorsk meir enn eit språk: Det er òg snakk om kollektiv identitet.

Stadig vert nynorsken sett under press. Debatten rundt – og motstanden frå einskilde mot – den obligatoriske sidemålsundervisninga i skulen er eit hyppig tilbakevendande tema.

Eg vil gi oppriktig ros til statsråd Valgerd Svarstad Haugland for stortingsmeldinga om målbruk i offentlig teneste. Her er det fleire målretta tiltak som vitnar om at

statsråden verkeleg tek på alvor at vi har to målformer i Noreg.

Fleirtalet i komiteen, alle utanom Framstegspartiet, støttar meldinga og dei måla og dei tiltaka som er skisserte.

Då eg berre har fem minutt taletid, er det uråd å kome inn på alle område som komitefleirtalet støttar. Eg vil likevel peike på at etter at staten tok over sjukehusa, har debatten om om sjukehusføretaka skal følgje mållova eller ikkje, gått føre seg – og går føre seg – i mange fylke. Statsråden har sjølv i brev av 23. januar 2002 gjort det klart at mållova skal følgjast, men gir samstundes uttrykk for eit ønske om ei snarleg avklaring av spørsmålet. Dette gjeld òg andre bedrifter, t.d. Posten, NSB, vegkontora og Luftfartsverket.

Eit mindretal – SV og Senterpartiet – ønskjer at Regjeringa endrar mållova slik at all tvil om at mållova skal følgjast, vert fjerna. Forslag nr. 1 vil dessverre ikkje få fleirtal. Eg vil likevel oppmode statsråden om å ta dette arbeidet seriøst og gi det høg prioritet i departementet.

Stortinget har ved fleire høve streka under kor viktig det er at staten tek den kulturpolitiske styringa når det gjeld utvikling av nynorsk programvare. Skal nynorsken ha ein trygg posisjon både som eit levande bruksspråk og som eit likeverdig, offisielt skriftspråk ved sida av bokmål, må vanlege dataprogram vere tilgjengelege på begge målformer. Eg vil også her be om at departementet sitt arbeid med å vurdere korleis marknadsmakta kan nyttast, får høg prioritet.

Berre 12 av 78 lover kom i perioden 1997–2000 ut på nynorsk. Eit mindretal – Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet – meiner det bør vere ei målsetjing at sjølv lovteksten ligg føre på begge målformene. Dette kan vere arbeids- og ressurskrevjande, men eg vil likevel utfordre statsråden og spørje om ho kan tenkje seg å vurdere ei prøveordning der t.d. eit minimum av lovtekstene kan liggje føre på både nynorsk og bokmål.

Meldinga syner tydeleg at det er langt fram til at alle statsorgan nyttar 25 pst. nynorsk. Komitefleirtalet føreset at innan tre år, då det varsla satsingsprosjektet er avslutta, skal målbruksreglane vere oppfylte. Mindretalet, frå Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet, meiner at om så ikkje har skjedd, bør ein vurdere å forskriftsfeste interne instruksar i alle statsorgan for korleis målbrukslova skal nyttast.

Eg vil rette eit spørsmål til statsråden: Kva tiltak kan statsråden tenkje seg å setje i verk, om nynorsk om tre år er like lite brukt som i dag?

Dersom måla og tiltaka i meldinga vert meir enn ord på eit papir, kan det føre til eit lyft for nynorsken. I 70 år har vi hatt lover om målbruk i offentlig teneste. Likevel er vanlege dataprogram på nynorsk mangelfulle i statsforvaltningar, og nye helseføretak nektar å følgje mållova. Tiltak som er varsla i meldinga, treng rask og konkret oppfølging. Det både treng og fortener nynorsken.

Heilt til slutt: Eg finn det på sin plass å sitere salige Ivar Aasen og late hans ord vere ei rettesnor for nynorsk-arbeidet framover:

«Lat det merkast i meir enn i ordi

at me halda den arven i stand
at når fedrane sjå att på jordi
dei kan kjenna sitt folk og sitt land.»
Så vil eg berre setje fram forslag nr. 1.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Sollied Øveraas har tatt opp det forslag hun refererte til.

Torny Pedersen (A): Det er 70 år siden Stortinget første gang vedtok en lov som skulle regulere målbruken i offentlig sektor. Mye har skjedd siden den gang. I 1980 ble det vedtatt at Regjeringen minst hvert fjerde år skulle legge fram en stortingsmelding med temaet: Målbruk i offentlig sektor.

Dette er meget viktig for at Stortinget hele tiden skal være oppdatert på situasjonen når det gjelder bruk av nynorsk og bokmål i offentlig sektor. Målet er å hindre en utvikling mot bare ett skriftspråk her i landet. Nynorsken må fortsatt være et levende bruksspråk og et offisielt skriftspråk ved siden av bokmål.

Det er gledelig at både Noregs Mållag og Løvebakken Mållag er enige om at den stortingsmeldingen vi behandler i dag, inneholder mye god lesing. Allikevel må vi si at målloven fremdeles har en del svakheter. Dette er nok et resultat av utviklingen generelt i samfunnet, der også den teknologiske utviklingen og all internasjonaliseringen påvirker oss hver eneste dag.

Språket vårt er vår nasjonale identitet og er meget sårbart for ytre påvirkninger. Nylig var komiteen i Spania, og der var bekymringen for det spanske språket stor, så dette er ikke et fenomen bare i Norge. Faktisk er problemene større nedover i Europa enn hos oss. Men vi må være føre var, for skal språket holdes i hevd, må det brukes aktivt.

All mobiltelefonbruken og det skriftspråket som er utviklet gjennom SMS-meldinger, bekymrer meg: enkeltvise bokstaver, bilder, forkortinger og bruk av engelske ord er med på å forringe det norske språk. Både bokmål og nynorsk må vernes og styrkes.

Jeg er glad for at Høyre – Fremskrittspartiet forventer jeg jo ikke drahjelp fra – nå er med på flertallsmerkna den, sammen med Arbeiderpartiet, SV, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, der det understrekes hvor viktig det er å styrke det norske språk, slik at både nynorsk og bokmål kan bestå som fullverdige bruksspråk i alle deler av samfunnet. Det var ikke like klart fra Høyres side under arbeidet med Innst. S. nr. 174 for 1997-1998. Det er mye som endrer seg, også for Høyre, i en koalisjonsregjering.

Gledelig er det også at hele komiteen, utenom Fremskrittspartiet er enig om at den obligatoriske sidemålsundervisningen i skolen er av avgjørende betydning for i det hele tatt å kunne gjennomføre målbruksreglene i statsforvaltningen. Jeg mener det er riktig at vi nå bruker 3 mill. kr i de tre neste årene til å forbedre holdningene til språk generelt i statsforvaltningen. Forhåpentligvis vil

dette gi et bredere syn på viktigheten av også nynorsk som språk, og at dette må brukes aktivt hvis vi skal få framgang i bruken av nynorsk i statsorganene.

En viktig ting i forhold til å få opp interessen for nynorsk er aktiv bruk i media. Her spiller NRKs distriktskontorer en viktig rolle. Her får vi fram både nynorsk og dialekter. Dette virker på folks holdninger, og vi får et mer naturlig forhold til språk og dialekter.

Avsnittet i innstillingen om at dataprogram som skal kjøpes inn av staten, skal inneholde begge målformene, fikk dessverre ikke flertall. Dette beklager Arbeiderpartiet, da vi mener det er av stor betydning for nynorsk språk at det enorme IT-feltet er med på stimulere til utvikling av nynorske versjoner av dataprogram.

Når det gjelder språkbruken i tidligere forvaltningsbedrifter som nå er fristilt, ønsker Arbeiderpartiet å vente med å ta stilling til dette til departementet kommer tilbake til denne saken i forbindelse med arbeidet som et utvalg har gjort angående problemstillingen. Det samme gjelder spørsmålet om målbruken i våre nye helseforetak.

Til slutt vil jeg påpeke at vi ikke må bli så snevre i vår iver etter å skille mellom nynorsk og bokmål at vi ikke evner å godta bruken av ord og uttrykk på ulike måter. Eksempel på dette er ordet fjes, der en også kan bruke ordene ansikt, andlet, åsyn og tryne. – Alle disse måtene å uttrykke seg på har vi bruk for i ulike sammenhenger, der de selvsagt får sin egen mening.

Olemic Thommesen (H): Språkpolitikk har i vårt land tradisjon for å være et område der temperaturen fort blir høy i diskusjonene. Språkdebatten har opp gjennom årene båret i seg mange vikarierende agendaer, der eksempelvis spørsmål rundt nasjonalprofil, sosiale forhold eller landsdelskulturer ikke har fulgt det liv språket har levd i befolkningen. Språklig pålegg i form av rettskrivningsregler eller påtvunget målform har i unødig grad provosert og gjort språkbruk til et konfliktområde.

Språket er en viktig del av vår personlighet, og ubegrunnede pålegg på tvers av den enkeltes naturlige språk vil bli oppfattet som en integritetskrekkelse. Språkbruk er et av de sterkeste kulturpolitiske betingede maktmidler noen kan ta i bruk, og en reell frihet vil alltid også omhandle retten til å velge språk. Dette er viktige erkjennelser å ta med seg i språkarbeidet. En god språkpolitikk må finne det riktige balansepunktet, der rettskrivningsregler og pålegg i bruk av målform føles som naturlige, velbegrunnede og hensiktsmessige. En slik politikk vil gi en konstruktiv holdning til språket i befolkningen, snarere enn at språket skal være en kime til konflikt.

Det er derfor med tilfredsstillelse vi kan konstatere at politikken på dette området på mange måter har falt til ro, og at vi i forbindelse med denne saken ser at det i stor grad er enighet om de ordningene som gjelder. Det offentlige synes å ha funnet fram til gode rutiner i forhold til publikum, og inntrykket er at målbruken praktiseres med godt vett. Imidlertid er det ønskelig med en styrking av bruken av nynorsk i forhold til den prosentvise andel dokumenter som utarbeides innenfor det offentlige i denne språkformen. Høyre støtter derfor de tiltak Regjerin-

gen legger opp til for å nå de mål vi har satt oss, med 25 pst. nynorsk andel.

Ettersom spørsmålet om sidemålsundervisningen har vært tatt opp i debatten, vil jeg nevne at det er et område hvor Høyre nok har noen forbehold. Vi finner ikke grunn til å stresse det punktet nå, rett og slett fordi det ikke er en del av denne saken, men dette er nok et område vi på sikt bør se litt nærmere på i forhold til hva som er en hensiktsmessig angrepsvinkel for å få den oppvoksende generasjon til å trives med begge våre to språkformer.

Høyre mener det er et fremskritt at det ikke lenger er noe mål i seg selv at vi skal søke en utvikling i retning av ett norsk skriftspråk. Nynorsk og bokmål må kunne leve ved siden av hverandre og ha hvert sitt ståsted som rom for naturlig utvikling. Gjensidig respekt og vettug bruk av virkemidler og pålegg er et godt utgangspunkt for at vi skal komme videre i arbeidet med norsk språkrøkt – viktigere enn en uendelig debatt om konflikten mellom to språkformer, der innbyggerne forstår begge to utmerket godt.

For fremtiden vil nok en viktigere problemstilling enn spørsmålet om nynorsk eller bokmål bli spørsmålet om norsk i det hele tatt, avveiet i forhold til den engelsk-påvirkningen vi står overfor. Møtet med det internasjonale samfunn og moderne teknologi gjør at vi vet at engelsken på en helt annen måte kommer til å gjøre seg gjeldende i det norske hverdagspråket. Det er i seg selv ikke noe galt ved det. Men vi bør bringe debatten over fra hvorvidt vi skal ha en konflikt mellom bokmål og nynorsk, til hvordan vi kan se våre to skriftspråk som en felles ressurs, og som en rikdom i forhold til hvordan vi skal møte utviklingen i det engelskspråklige internasjonale samfunnet. Det er et viktig poeng, og jeg håper at språkdebatten etter hvert kan komme over på det sporet at stridsaksen kan legges ned i forholdet mellom bokmål og nynorsk, og at vi heller ser på den fantastiske totalressurs vi har i våre to skriftspråk for å møte morgendagens utvikling.

Når det gjelder de statlige selskap eller institusjoner, avventer også selvfølgelig Høyre Regjeringens innspill i den saken. Men vi vil legge vekt på at det er viktig å håndtere språkspørsmålene med lempe og med en god porasjon sunt folkevett. Konflikt er ingen av våre to språkformer tjent med, og maktbruk leder til konflikt.

Ulf Erik Knudsen (FrP): Som siste taler var inne på, har Høyres stillingtagen til valgfritt sidemål vært en del av debatten. Vi som deltok i valgkampen sist høst, registrerte en rekke Høyre-politikere som dro rundt på norske videregående skoler og sa at Høyre var en garantist for at det nå skulle bli valgfrihet i sidemålsopplæringen. At man nå løper fra dette valgløftet, er oppsiktsvekkende, men det er jo også et av mange valgløfter som Høyre løper fra. Nok om det.

Slik vi ser formålet med målloven, er det i utgangspunktet å verne retten til å anvende den målform som faller en naturlig, eller som en velger, samt å hindre at en målform diskrimineres. Fremskrittspartiet mener at retten til valg av målform må være en selvfølge. Vi er imot enhver form for tvang og lovregulering som har til

hensikt å tvinge folk til å anvende en bestemt målform. Frivillighet er altså nøkkelordet for oss. Målform må være resultat av det enkelte menneskes valg. Samtidig som man selv skal kunne velge sitt hovedmål, må man også respektere den andre målformens likeverd og berettigelse.

Norge er ikke alene om å ha flere offisielle språk. Tar man f.eks. Belgia, Sveits og Canada, har man to–tre offisielle språk som er svært forskjellige fra hverandre. Slik er det ikke i Norge. Vi har to «versjoner» av samme språk. I praksis er det slik at enhver normalt utrustet nordmann har evne til å forstå begge målformer. Og det er dette som er sakens kjerne: kommunikasjon.

Vi tror ikke det i lengden vil være mulig å holde to målformer levende gjennom tvang, kontroll og regulering. Det må gjøres gjennom frivillig bruk av språkformene. Vi har i altfor lang tid satt de to målformene opp mot hverandre ved en politikk som skaper konflikt og negativitet. Vi har tvunget offentlige saksbehandlere til å skrive på en målform de ikke behersker, og vi har plaget ungdom ved å tvinge dem til å skrive sidemål som de ikke har bruk for. Vi har også brukt massevis av offentlige kroner på å subsidiere tiltak for å styrke en av målformene. Dette tjener ingen hensikt, og det har heller ikke virket. Bruken av nynorsk har gått ned.

Det kan sikkert høres ut som om jeg er veldig negativ til nynorsk. Det er faktisk feil. Vi er alle klar over at nynorsk skriftkultur har tilført den norske kulturarv flere verdifulle skatter, men dette er i form av enkeltmenneskets engasjement og ikke statlig overstyring. Det er ikke tall og prosentandeler som avgjør et språks levedyktighet, men om mennesker frivillig anvender det.

Vi har registrert at den sittende regjering har vært opptatt av effektivisering av offentlig sektor, at man påstår at man ønsker å kutte ned i unødvendig byråkrati. Hvis dette stemmer, må man begynne å vise dette i praktisk handling. Man må kutte ut unødvendige regler som bare skaper merarbeid og plunder.

Ta f.eks. målsettingen om en viss prosentandel av svakeste målform, på 25 pst. Dette er selvfølgelig både rigid, begrensende og byråkratisk. Det påfører det offentlige unødvendige og byråkratiske, forsinkende ledd, som reduserer effektiviteten i forvaltningen. Om man virkelig mener noe med modernisering og effektivisering av det offentlige, bør slike bestemmelser fjernes.

Fremskrittspartiet har også registrert at flertallet i kulturkomiteen vil innføre et eget språkpoliti for å kontrollere de ansatte i staten. Når vi kan etablere slike ting som denne «språkkonsulenttjenesten», som den skal hete, kan det ikke mangle penger i Norge. Vi mener også at statlige selskap som har skiftet driftsform, fortrinnsvis til aksjeselskap, skal være unntatt fra reguleringene i målloven.

For å konkludere: Det er klart at Fremskrittspartiet går imot alle tiltak som har til hensikt å øke omfanget av en målform ved hjelp av lovregulering. Vi mener tjenestemenn i statlige organer skal kunne benytte den målform som faller dem naturlig. Henvendelser til en etat på bokmål skal kunne besvares på nynorsk hvis det er tjenestemannens målform, og omvendt.

Jeg vil med dette ta opp de forslag som Fremskrittspartiet har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Magnar Lund Bergo (SV): Nynorskbrukarar blir utsette for eit enormt press både frå bokmål og engelsk, og det er lett å sjå mørkt på framtida for språket. Det er difor viktig å ha med seg at nynorsk i dag er eit sterkt og vitalt bruksspråk med godt over ein halv million brukarar. Frå nynorskkommunane, særleg på Vestlandet, blir det rapportert at nynorsken står trygt og jamvel tek til å bli dominerande i det lokale næringslivet. Fylkestinget i Telemark vedtok t.d. før jul at nynorsk framleis skal vere administrasjonsspråk i fylkeskommunen, fordi nynorsk gjev fylket eit særpreg og er ein ressurs. Så nynorskvenner har mykje å gle seg over. Nynorsk er ikkje eit språk på sotteseng!

Dette gjer kontrasten stor til det biletet vi ser på riksplan og i hovudstaden, der det framleis er altfor mykje god gammaldags språkundertrykking å sjå. Nynorskbrukarar står i dag dagleg overfor ei sterk privat bokmåls-makt, anten det er storavisene i Akersgata som forbyr journalistane å skrive nynorsk eller bedrifter som nektar å la nynorsk sleppe til i marknadsføringa og i utettervend språkbruk. Stortingsmeldinga viser at det heller ikkje står stort betre til i ein del statsorgan som er underlagde krava i mållova, sjølv om det gledeleg nok har vorte betre etter at Norsk språkråd fekk ansvaret for tilsynet med lova.

Det største hinderet for nynorskbrukarar og nynorsk-kommunar er at meir og meir av språkmakta, både i media, det private og det offentlege, blir samla i bokmålsbyen Oslo. Noko av det mest effektive som kunne ha vore gjort for nynorskbruken i staten, er difor å flytte statlege arbeidsplassar frå Oslo-området til nynorsk-kommunar eller byar med nynorsk omland, slik Landssamanslutninga av nynorsk-kommunar har gjort framlegg om. Til LNK-avisa nr. 2/2002 sa kulturministeren:

«Viss forholda ligg til rette for det, bør fleire av dei statlege arbeidsplassane det er tale om bli lagt til aktive nynorskstrok.»

Er dette synspunkt som statsråden har følgd opp, slik at det no er eit omsyn Regjeringa legg vekt på i arbeidet med utflytting av statlege arbeidsplassar?

SV stør Regjeringa sitt treårsprosjekt for å oppfylle målsetjingane i mållova og vonar dette vil gjere kvardagen enklare for nynorskbrukarar som vender seg til staten. Vi har tru på prosjektet og har difor inntil vidare lagt spørsmålet om å knyte sanksjonar til mållova til side. Men vi understrekar at ein ikkje må nøle med å ta sterkere verkemiddel i bruk dersom treårsprosjektet ikkje lukkast, og i fyrste omgang trur vi då på å forskriftsfeste krav til interne språkrutinar i statsorgan.

For SV er det svært viktig at det prinsipielle spørsmålet om verkeområdet for mållova får ei rask avklaring no når omorganiseringa av staten og fristillinga av tidlegare statsorgan skyt fart. Dei fristilte føretaka fyller viktige samfunnsfunksjonar, der det er svært viktig at nynorsken

er i bruk, og der han alt er i bruk i dag. Mållova må difor så raskt som mogleg endrast slik at det er samfunnsfunksjonen og ikkje den formelle eigarskapsforma som avgjer om mållova gjeld eller ikkje. Reelt er dette berre snakk om at mållova skal gjelde for dei områda der ho faktisk galdt tidlegare.

Regjeringa skriv i målmeldinga at «utskilde selskap og andre organ der det er rettsleg tvil, så langt råd er følgjer tilsvarende prinsipp for målbruken sin som dei som ligg til grunn for mållova». SV ventar seg difor at Regjeringa følgjer opp dette når Posten, NSB og andre føretak no skal omdannast til aksjeselskap. Eg vil her få minne om at dette slett ikkje vil innebere forskjellsbehandling av statlege og private selskap som måtte kome til å konkurrere på desse felte, sidan staten enkelt kan bruke sitt konsesjonsmynde til å stille dei same språkkrava til private som til sine eigne selskap. Vi har med glede registrert at kulturministeren til LNK-avisa har sagt at det bør inn i vedtektene for Posten t.d. at dei skal følgje mållova.

SV vil også understreke kor viktig det er raskt å få lovfesta eit krav om at vanlege dataprogram som staten kjøper inn, ligg føre på begge målformer. Her har staten ein eineståande sjanse til å syte for eit gjennombrøt for nynorsken som IT-språk ved å bruke si eiga marknadsmakt, og utan ekstrakostnader. Det er altfor defensivt å vente til kulturmeldinga med å gå vidare med denne saka. IT-revolusjonen går sin gang, og det finst alt gode nynorskprogram for Linux-plattformar.

Lat meg til slutt få gje ros til statsråden for det personlege engasjementet ho har vist i denne saka, og for ei god stortingsmelding. SV deler heilt og fullt det prinsipielle grunnlaget for offentlig språkpolitikk, og ikkje minst er vi glade for at Regjeringa står samla bak prinsippet om at alle elevar skal ha obligatorisk opplæring både i nynorsk og bokmål.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er glad for at fleirtalet i komiteen, alle utanom Framstegspartiet, har slutta seg til dei analysar og tiltak som departementet har presentert i meldinga. Det er godt å ha dette å visa til når vi skal gå i gang med å intensivere arbeidet vårt. For det er heilt nødvendig å ta eit krafttak, slik at vi får alle departement og andre statsorgan til å ta mållova på alvor.

I tillegg arbeider vi intenst med spørsmål som har med verkeområdet for lova å gjera. Situasjonen for helseføretaka meiner vi kan avklarast utan lovendring. På ein del andre område vil det krevjast eit meir omfattande arbeid, men vi prøver der å finna løysingar som er av meir mellombels karakter. Vi kjem i alle høve tilbake til problemstillinga i den varsla kulturmeldinga.

Vi har i meldinga lagt vekt på å få fram formålet med det målstrevet som staten har pålagt seg sjølv gjennom lov og forskrift. Og det er helst det eg vil bruka taletida mi til. For prosent og kontroll er ikkje viktig i seg sjølv, det er berre ein del av den reiskapen som trengst for å sikra språkleg rettferd for alle som kjem i kontakt med statleg verksemd. Målet er å halda begge dei offisielle variantane av skriftspråket vårt i levande bruk. Og i siste

instans er målet med målarbeidet å halda det språklege jordsmonnet i landet vårt i hevd.

Det krev at også nynorsken slepp til i det offentlege rommet, at han er godt synleg. Vi som har nynorskbakgrunn, må òg finna støtte for skriftmålet vårt, særleg gjennom det vi les, men òg gjennom det vi høyrer, t.d. i radio og fjernsyn. Slik kan vi kanskje unngå at stadig fleire av oss i praksis blir tvinga til å blanda oss i bokmålskoret, og at nynorsken etter kvart druknar i bokmålsflaumen. Vi vil unngå at ungdom med nynorskbakgrunn blir utsette for språktvang, som lett følgjer av slik einsretande dominans av den eine målforma framfor den andre.

I dette ligg det sjølv sagt ingen brodd mot bokmål. Vi vil berre ikkje at den eine målforma skal rå grunnen åleine. Vi blir så mykje fattigare som kultur nasjon, vi går glipp av eit mangfald med lange røter i norsk historie og norsk tradisjon dersom vi tillèt oss å la nynorsken klara seg på eiga hand. Dersom vi nøyer oss med å tala fint om nynorsk i dikt og song, og seier at nynorsk er likeverdig med bokmål, må vi òg dra nokre praktiske konsekvensar av det. Det kostar litt, både pengar og strev – ja, kall det gjerne målstrev!

Vi må ikkje bli så fortrylla og fortrolla av ord som modernisering og effektivisering at vi kastar vrak på det å realisera sektormålsetjingar gjennom sektorovergripande verkemiddel ved å stilla visse krav til det offentlege språket vårt, til korleis statleg forvaltning og verksemd brukar norsk språk. Det går ikkje an å driva språkpolitikk berre som sektorpolitikk, som noko for seg sjølv. Språkpolitikken må gjennomsyra heile forvaltningsapparatet, slik språket sjølv gjennomsyrrer alt samfunnsliv.

Det er ingen sterkt inngripande og tvangsprega politikk det er tale om. Vi har i meldinga slått fast at det går klare grenser for i kva grad språk og språkutvikling er noko som kan og bør dirigerast av offentlege styremakter i det heile. Det er likevel ikkje urimeleg å venta av våre offentlege tenestemenn, dei fleste med lang akademisk utdanning, at dei innrettar seg på å skriva begge målformer. Det er lang tradisjon for det i landet vårt, og det byggjer jo på den språkopplæringa som skjer i skulen. Offentlege tenestemenn har ei servicerolle. Det er dei som skal visa språkleg respekt for dei dei kommuniserer med, og – ikkje mindre viktig – for språksituasjonen i landet vårt.

Skulle ikkje vi i dette landet ha råd til å dra omsorg for språket vårt – også for å halda levande den kultur arven som språket representerer – kven skulle då makta ei slik oppgåve? Dominansen av bokmål og riksmål er i dag stor nok som han er. Då kan vi ikkje tillata at òg staten sviktar eit kulturelt ansvar av høgaste orden, for språket er vår fremste kulturberar. Norsk skriftkultur er både nynorsk og bokmål, og norsk kulturpolitikk er å halda denne skriftkulturen levande. Då må vi ikkje berre plassera nynorsken på museum, ikkje berre ta han fram ved høgtid og fest.

Kampen for nynorsk språk og kultur er ein del av kampen for å verna og styrkja norsk språk og kultur i det heile. Også andre land er i dag opptekne av å utvikla ein

politikk for å verna nasjonalspråket og for å ta vare på språklege rettferdskrav.

Det er berre ei veke sidan ein parlamentarisk kommisjon la fram ei omfattande utgreiing om det «svenske språkets ställning». Språk og språkpolitikk er altså sett på dagsordenen i grannlandet vårt. Opplegget er at staten skal engasjera seg sterkare enn før (presidenten klubbar), over eit breitt spekter, for å «skydda» det svenske språket. Og det offentlege språket blir ofra særleg omtanke.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torny Pedersen (A): Som tidligere sagt, er det mye bra i denne meldingen. Men det er én ting som er skuffende i innstillingen, og det er at regjeringspartiene ikke ser nødvendigheten av at dataprogram kjøpt av staten, foreligger på begge målformer – og det med en statsråd som er nynorskbruker!

I meldingen fra Regjeringen blir det framhevet hvor viktig det er for nynorskbrukere, både i skolen, i offentlig forvaltning, i arbeidslivet ellers og i privat sammenheng, å ha tilgang til dataprogram på sin egen målform. Dette blir altså bare fine ord. Spesielt barn og ungdom med nynorsk som hovedmål vil møte store hinder.

Stoltenbergregjeringen satte i gang et arbeid for å få spesielt dataprogram til skoleverket på begge målformer, men nå ser det altså ut som om Bondevik II-regjeringen har lagt denne saken død. Er det så vanskelig å følge opp det den forrige regjeringen hadde påbegynt? Og hva har en kulturminister med nynorsk som hovedmål tenkt å gjøre for at vanlige dataprogram, innkjøpt av staten, blir tilgjengelig på begge målformer før den varslede kulturmeldingen er behandlet?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg kan lova representanten Pedersen at den saka ikkje blir liggjande død. Det er klart at dette er noko som vi vil gripa fatt i. Kanskje kan vi klara å koma fram til eit resultat før kulturmeldinga blir lagd fram, men det kan eg ikkje lova i dag. Det er ein del ting som må greiast ut før vi kan seia at staten skal krevja alle dataprogram på begge målformer. Ein ting er at dette kan bli nærast gratis for staten som krev det, men det er ein del andre som då må betala rekninga. Difor er det viktig for oss at vi har alle desse ulike detaljane på plass før vi går klart ut og seier kva vi skal gjera.

Det er likevel opplagt at det å få datavare på nynorsk og bokmål tilgjengeleg for alle er noko som vi kjem til å jobba vidare med. Saka er ikkje lagd død. Anten kjem det ei løysing i kulturmeldinga, eller så kjem løysinga før.

Eli Sollid Øveraas (Sp): Når det gjeld utflyttinga av statlege arbeidsplassar, har eg registrert at statsråden i intervju med LNK-avisa har uttalt at dersom forholda ligg til rette for det, bør fleire av dei statlege arbeidsplassane

leggjast til aktive nynorskstrøk. Kan statsråden stadfeste at ho ser positivt på ein slik tankegang?

Så varsla statsråden i tråd med meldinga at departementet vil kome tilbake til spørsmålet om mållova og dei statlege helseføretaka. Eg meiner at dette hastar. Og signal som at Telemark Mållag nå vurderer å stemne Helse Sør inn for retten om dei ikkje endrar vedtaket sitt om sjukehusnamn, stadfestar dette. Ser statsråden her at det trengst ei rask avklaring, slik at vi slepp den debatten som nå går, om sjukehusføretaka skal følgje mållova eller ikkje?

I media har eg elles registert at statsråden vil nytte gulrot framfor pisk når det gjeld bruken av nynorsk i statsorgana. Men dersom det ikkje er framgang i nynorskbruken i statsorgana etter at satsingsperioden på tre år er over, kva vil statsråden gjere då?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Fyrst dette med statlege arbeidsplassar. For min og Kulturdepartementets del vil det med nynorsk kommunar vera eitt av dei momenta vi tek med oss når vi skal vurderer kor dei statlege arbeidsplassane som skal flyttast ut, eventuelt skal plasserast. Det er sjølvsagt ein god del andre argument som kjem inn i den diskusjonen. Dersom ein ser på det som er gjort hittil, er Leikanger, som vi har valt, eit eksempel på at òg argumentet med nynorsk kommune ligg til grunn for mi vurdering for å støtta Leikanger. Eg kjem til å ha det argumentet med meg i vurderingane med omsyn til dei plassane som det er snakk om å flytta ut til. Det vil ikkje bety at alle statlege arbeidsplassar blir flytta til nynorsk kommunar heretter, men det vil bety at det er ein del av vurderinga og ein del av kriteria som eg frå Kulturdepartementet si side vil leggja vekt på.

Så var det helseføretaka. Der har eg ein dialog med Helsedepartementet. Helseføretaka vil vera regionale statsorgan etter mållova, og dermed blir det litt opp til helseføretaka sjølve kva mål dei vel. Det er naturleg at helseføretak vest vel nynorsk, medan ein del av dei andre vel bokmål, og kanskje er det òg snakk om å ha ei nøytral målform. Då vil ein kunna bruka mållova slik som ho er i dag, i forhold til desse helseføretaka. Der er vi i ein dialog med Helsedepartementet, og vi skal sjølvsagt vera med og påverka, slik at mållova blir halden i hevd, òg i forhold til helseføretaka.

Så er det riktig som representanten seier, at eg er meir positiv til å bruka gulrot enn pisk. Å seia kva eg vil gjera om tre år dersom vi ikkje får til det vi ønskjer, synest eg er utruleg defensivt. Det vil eg heller vurderer framover. Eg vil følgja utviklinga, og så vil eg sjå kva som trengst å gjerast. Eit alternativ kan vera, slik som eit mindretal peikar på, å bruka lova. Det vil sjølvsagt bli vurdert i så måte, men eg vil ikkje i dag peika på kva eg skal gjera dersom vi ikkje når målet. Det vil eg venta med til vi ser kva resultat vi oppnår ved å bruka gulrot, slik som vi har tenkt å gjera, og slik det òg er gjort greie for i meldinga.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som nå får ordet, har en taletid på inntil tre minutter.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg vil starte med å gje Regjeringa ros for ei god og grundig stortingsmelding om målbruk i offentlig teneste. Som leiar av Løvebakken Mållag er eg òg glad for at det står eit breitt fleirtal bak hovudlinjene i norsk språkpolitikk. Samtidig viser meldinga at det er eit stykke att før staten når sine egne målsetjingar om bruk av nynorsk, og at norsk språk i det heile står overfor store utfordringar i åra som kjem.

Framtida for nynorsk som mindretalsmål og for bokmål og nynorsk som bruksspråk i framtida krev at me er i stand til å skape ein meir offensiv og handlingsretta språkpolitikk enn i dag. Mest utsett er det nynorske språket, og det ville vere ein tragedie for heile nasjonen om den nynorske skriftkulturen vart svekt. Nynorsk språk har hatt ein avgjerande innverknad på forminga av heile språkarven og språksituasjonen vår. Den rike nynorske litteraturen me alle kan gle oss over, er heilt avhengig av at nynorsk samtidig blir sikra gode vilkår som brukspråk og kvardagsspråk.

Framtida til alle språk, også nynorsk, vil meir og meir bli avgjord av om dei får fotfeste i den digitale verda. Regjeringa peikar sjølv på dette i meldinga, men har ikkje ei meir offensiv målsetjing enn å kome attende til saka i kulturmeldinga neste år.

Det har nå gått ti år, som er lang tid på IT-feltet, og Arbeidarpartiet meiner det nå er på høg tid å få litt framdrift i saka om å utvikle nynorskversjonar av dataprogram. Eg vil minne om at det nå er eit komplett og fullverdig nynorsk alternativ for Linux til dei mest brukte programma til Microsoft, som så langt berre finst i bokmålversjon.

Ei anna sak som har gått att gjennom fleire målbruksmeldingar og innstillingar, er forholdet mellom mållova og fristilte statsføretak. Eg er bekymra for ei utvikling der mållova får mindre og mindre å seie fordi tidlegare statsetatar blir organiserte som egne rettssubjekt på utsida av mållova. Eg vil understreke kor viktig det er at Regjeringa snarast råd kjem attende til Stortinget med ei avklaring om verkeområdet for mållova. Eg er glad for at statsråden, som også er medlem av Løvebakken Mållag, har gjeve uttrykk for at ho meiner mållova bør gjelde for Posten og NSB, som nå skal gjerast om til aksjeselskap. Eg ventar at dette synspunktet òg vil vere gjeldande når Regjeringa legg desse omdanningssakene fram for Stortinget.

Dagrun Eriksen (KrF): Presset på norsk språk og kultur i kjølvannet av globalisering og teknologisk utvikling er stort. For Kristelig Folkeparti er det et språkpolitisk mål å hindre en utvikling som i verste fall ender opp med bare ett skriftmål her i landet. Vi ønsker et kulturelt mangfold, også språklig. Jeg mener vi i dag er kommet dit at bokmål og nynorsk oppfattes av de fleste som integrerte deler i en nasjonal felleskultur. For at et språk ikke skal dø ut, må det brukes. Nynorsk er særlig utsatt, rett og slett fordi det er den minst utbredte målformen av nynorsk og bokmål. Dette var noe av grunnen til at Kristelig Folkeparti under behandlingen av statsbudsjettet for 2001 tok initiativ til å gi et starttilskudd til etableringen

av en nynorsk barnebokklubb. Vi i Kristelig Folkeparti ser på dette som et viktig kulturelt tiltak, fordi det mange steder i landet er vanskelig å få tak i nynorske barnebøker i bokhandelen. Forslaget til Kristelig Folkeparti fikk flertall, og det er jeg glad for.

Et levende språk er avhengig av at barn og unge får et naturlig og fortrolig forhold til språket sitt helt fra starten av, og at de bruker det. Oppstarten av Nynorsk Barnebokklubb er ett eksempel på positive virkemidler som kan brukes for å styrke en sårbar målform. Det finnes mange andre tiltak som også er viktige. La meg kort skissere hva jeg mener vi spesielt må legge vekt på i tiden fremover. For det første mener jeg det er av avgjørende betydning at det generelt legges vekt på positive virkemidler når norsk språk skal styrkes. Her bør vi bygge på føre var-prinsippet i stedet for et litt mer defensivt språkvern. For det andre er og blir mållova et avgjørende virkemiddel for å realisere det overordnede språkpolitiske målet om å styrke norsk språk som et levende bruksspråk i alle deler av samfunnslivet.

Hvis vi også i framtiden vil ha to likeverdige målformer, må også nynorsk bli brukt i et slikt omfang at språket er godt synlig i det offentlige rommet. Og om vi liker det eller ikke: Det viser seg at det har vært en markert økning i nynorskbruken i de periodene og på de områdene der tilsynsarbeidet i forhold til mållova har vært mest aktivt. Men selv om tilsynsarbeidet har vist gode, konkrete resultater, er det nok aller viktigst at det innarbeides gode og stabile rutiner, slik at hvert statsorgan, og særlig de enkelte fagdepartementene, oppfyller sine språklige plikter uten kontroll utenfra. I den anledning er det positivt at det ble flertall for Kulturdepartementets strategi og planer om å etablere en språkkonsulenttjeneste.

Bruk av begge målformer, også innen data, er viktig for Kristelig Folkeparti. Dette vil vi, som statsråden sa, komme tilbake til. Vi har ikke lukket igjen døren. Vi vet at det er viktig at også den nye teknologien bruker begge målformer. Bruk av begge målformer vil i Kristelig Folkeparti alltid være aktiv, i og med at vi både har en partileder og en parlamentarisk leder som vokter sin målform meget godt.

Eli Sollied Øveraas (Sp): Etter å ha lytta til statsråden sitt innlegg og svar på replikkar om helseføretaka og bruk av mållova, registrerer eg at her er det vilje til handling, eller som statsråden sa: Mållova skal haldast i hevd. Eg meiner det bør skje snarleg, men eg har tru på statsråden sin vilje til handling, og eg ønskjer ikkje at forslag nr. 1 blir nedstemt. Derfor ber eg om at det forslaget blir gjort om til eit oversendingsforslag.

Presidenten: Eli Sollied Øveraas har gjort forslag nr. 1 om til et oversendelsesforslag. Det vil bli tatt hensyn til det.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.
(Votering, se side 2167)

S a k n r . 3

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Trond Giske, Karin S. Woldseth og Magnar Lund Bergo om endring av forskrifter for Fond for utøvende kunstnere (Innst. S. nr. 115 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:51 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Ola T. Lånke (KrF) (ordfører for saken): Den som vil prøve å danne seg et bilde av hva forslaget i Dokument nr. 8:51 går ut på, bør ha med seg følgende bakgrunnsinformasjon: Fond for utøvende kunstnere ble opprettet allerede i 1956 for å gi utøvende kunstnere en viss kompensasjon for fremføringer gjennom sekundærfremføringer, dvs. lydopptak av deres prestasjoner. Og fondets midler som ble bygd opp gjennom en avgift på slike opptak, skulle danne en støtteordning for utøvende kunstnere som musikere, sangere, skuespillere, dansere, dirigenter, sceneinstruktører og andre som gjennom sin kunst fremfører åndsverk. Dette står det i loven for fondet. Ordningen var kollektiv i den forstand at støtten i hovedsak skulle fordeles etter søknad fra kunstnere som bor og virker her i landet. Fond for utøvende kunstnere ble opprettet gjennom en egen lov, den såkalte fondsloven, som det senere ble forvaltet etter.

Denne fondsloven har gjennomgått flere endringer i årenes løp, men for to år siden gjorde Stortinget to lovvedtak som i stor grad endret fondets karakter, fra før å være en slags kompensasjonsordning for opptak av fremføringer, til nå å bli et rent kulturfond.

Våren 2000 gjorde Stortinget altså to parallelle vedtak. Det ene gjaldt utvidelse av åndsverkloven, som i realiteten var en tilpasning til EUs utleiedirektiv. Den innebar at utøvende kunstnere og produsenter heretter skulle få rett til vederlag for sine fremføringer etter åndsverkloven, og nå ikke bare for opptak i kringkasting, men også for all offentlig fremføring av vernede lydopptak. Endringen gav derved individuell vederlagsrett for utøvende kunstnere og produsenter fra hele EØS-området og land tilsluttet Romakonvensjonen. Begrepet «vernede» opptak gjelder altså opptak av kunstnere fra de land som er tilsluttet Romakonvensjonen. Vederlaget skulle innkre-

ves og fordeles av organisasjonen Gramo som er opprettet bl.a. med dette som formål.

Det andre lovvedtaket var at det parallelt med innføringen av denne individuelle vederlagsordningen for all vernet musikk etter åndsverkloven, ble vedtatt å opprettholde en avgift for offentlig fremføring av såkalt ikke-vernede lydopptak. Ikke-vernede opptak betyr i hovedsak opptak av amerikanske kunstners fremføringer fra ulike sjangre. Begrunnelsen for dette var kulturpolitisk for å hindre en vridning i musikkrepertoaret i disfavør av norsk og europeisk musikk – altså et forsøk på å stimulere bruk av i første rekke norske, men også europeiske fremføringer, ved å sørge for at amerikanske opptak i alle fall ikke ville bli foretrukket av økonomiske grunner.

Men selv om fondets inntekter fra nå av i hovedsak skulle komme fra en avgift på amerikanske innspillinger, skulle målgruppen for fondets midler opprettholdes som før. Midlene skulle fortsatt komme norske utøvere og produsenter til gode.

Det er imidlertid viktig å fremholde at den endringen som ble foretatt våren 2000, fjernet den direkte forbindelsen som tidligere hadde eksistert mellom fondets inntektsgrunnlag og dens målgruppe, som er norske utøvende kunstnere. I dag er det ingen slik forbindelse. Fondet er et kulturfond. Det skal forvaltes som en offentlig forvaltningsordning. Etter loven er det Kongen som oppnevner styre, og departementet som fastsetter nærmere regler for styringen av fondet. Loven sier ikke noe nærmere om hvem som skal sitte i styret eller hvor stort styret skal være. En samlet komite har i innstillingen til Dokument nr. 8:51 også understreket at styret skal ha et overordnet ansvar og sikre at hensynet til mangfold og bredde legges til grunn i forvaltningen av fondets midler.

Så bør det tas med at komiteen i innstillingen viser til hva et flertall i daværende familie-, kultur- og administrasjonskomite uttalte i forbindelse med de foran nevnte lovvedtak. Flertallet, som den gang bestod av alle partier unntatt representantene fra Arbeiderpartiet, uttrykte som sin mening at

«Fond for utøvende kunstnere bør bestrebe seg på å reflektere kunstnernes interesser, og at styret som i dag består av fire personer bør utvides for bedre å kunne imøtekomme dette».

Representantene fra Arbeiderpartiet, som da satt med regjeringen, tok i en egen merknad avstand fra dette syn ved å hevde at spørsmålet om visse gruppers rett til styre-representasjon fremfor andre, fortsatt burde være en forskriftssak og gikk imot at det fra komiteens side skulle legges

«noen føringer med hensyn til styre-representasjon i et fond som finansieres av en offentlig avgift».

Daværende statsråd Ellen Horn, fra samme parti, tok imidlertid opp hansken fra komiteflertallet og sa at hun merket seg flertallets syn, og at styret ville bli «supplert med en representant for utøverne».

I dette lys må det være tillatt å uttrykke en viss undring over Arbeiderpartiets – og særlig representanten Trond Giskes – utviste aktivitet, bare halvannet år senere, for å sikre utøverne ikke bare én representant til, men

to. Dette står helt i motstrid til det Arbeiderpartiet mente da de satt i regjering.

Det er mulig at det går an å hevde at det er en vesentlig realitet i denne forskjellen som går ut på om det skal hentes inn tre eller fire styremedlemmer fra utøversiden. Men for utenforstående må jo dette fortone seg som storm i et vannglass.

Det skal imidlertid ikke underslås at en samlet komite under siste budsjettbehandling som resultat av en budsjettavtale mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, tok opp utøvernes representasjon i fondet og bl.a. uttalte at det var viktig at denne «utvides vesentlig». Spørsmålet i denne forbindelse ble om «vesentlig» skulle bety én eller to representanter.

Så lenge dette ikke var presisert nærmere, måtte det forstås slik at departementet og statsråden fortsatt ble innvilget et visst handlingsrom til å foreta en skjønnsmessig vurdering av noe departementet og statsråden etter loven er tillagt ansvaret for. Trolig hadde statsråden også andre hensyn å ivareta på same tid, som at styret må ha en funksjonell størrelse, med andre ord ikke være tungrodd, og heller ikke være unødig kostnadskreven. Det siste ville også medføre at det ville bli mindre å fordele til kunstnerne.

At departementet og statsråd Svarstad Haugland så kom til at en utvidelse med én representant fremfor to var tilstrekkelig, kan man selvsagt ha meninger om. Men å gå til det skritt å instruere statsråd og departement i en sak som ikke har større dimensjoner, virker som en overreaksjon. Det kan best sammenliknes med å skyte spurv med kanoner.

Det er også interessant å merke seg at flertallet av utøvernes egne organisasjoner i sine høringsuttalelser til departementets forslag om å utvide styret med ett medlem, støttet departementets forslag. Jeg viser til brev fra departementet til komiteen som er vedlagt innstillingen. Flere representanter fra utøverorganisasjonene har også i media og på annen måte støttet departementets håndtering.

Som saksordfører konstaterer jeg at dokumentforslaget får flertall i Stortinget. Jeg konstaterer imidlertid også at forslaget slik det til slutt foreligger, er langt mer moderat enn det som det gjennom mediene ble gitt inntrykk av på forhånd. Blant annet er det grunn til å merke seg flertallets presisering av at

«innstillingsrett ikke betyr at utøvere i styret stiller med bundet mandat fra sine organisasjoner, men at de stiller med en spesialkompetanse kombinert med allmenn tillit i sine miljøer som blir et bidrag til styrets felles kompetansebase».

Det er jo noe ganske annet. Dette må bl.a. tas som tegn på at noe har skjedd under prosessen. Det er det grunn til å være tilfreds med. Så håper vi nå at det blir gitt arbeidsro til dem som skal stelle med fondets ressurser, slik at det kan gi en sårt tiltrengt vitaminsprøyte til norske utøvende kunstnere, til beste for norsk kulturliv.

Komiteens medlemmer fra regjeringspartiene har sammen med representanten fra Senterpartiet fremmet et motforslag for å uttrykke at de fortsatt mener det etter lo-

(Lånke)

ven må være Regjeringens ansvar å fastsette styrets størrelse. Jeg tar herved opp dette forslaget.

Presidenten: Representanten Lånke har tatt opp det forslaget han refererte til.

Trond Giske (A): Dette Dokument nr. 8-forslaget, denne debatten og det vedtaket som Stortinget i dag kommer til å gjøre, burde egentlig vært unødvendig. Hele denne prosessen, inkludert en flere måneders forskning av utnevning av et nytt styre for Fond for utøvende kunstnere, kunne lett vært unngått. Det hadde skjedd dersom kulturministeren ganske enkelt hadde fulgt enstemmige merknader fra kulturkomiteen, hadde fulgt det kulturkomiteens medlemmer har understreket i debatten her i salen, ja rett og slett fulgt det som hun vet er Stortingets vilje.

Det hører heldigvis med til sjeldenhetene at Stortinget må gjennom slike runder som i dag. I de aller fleste tilfeller følger statsråder det Stortinget sier. Det har ikke skjedd i denne saken.

I innstillingen til kulturbudsjett for 2002 sier en enstemmig kulturkomite at ved utnevning av nytt styre for Fond for utøvende kunstnere er det viktig at utøvernes representasjon i fondet utvides vesentlig, og at deres respektive organisasjoner får innstillingsrett på styremedlemmer.

Verken den vesentlige utvidelsen eller innstillingsretten har statsråden fulgt opp. Riktignok hevder statsråden i svar i spørretimen den 23. januar i år at en utvidelse med én person er en vesentlig utvidelse. Det er vanskelig når man først skal utvide et fondsstyre, å gjøre det med noe særlig mindre enn en hel person.

Interessant er det også å registrere at i brevet fra Kulturdepartementet i forbindelse med Dokument nr. 8-forslaget skriver statsråden at en utvidelse av styret med ytterligere ett medlem, slik forslaget lyder, innebærer en svært liten endring av forskriften vedtatt av departementet.

Komiteen var allerede kjent med at statsråden hadde foreslått å utvide kunstnerrepresentasjonen med én person. Når vi valgte uttrykket «vesentlig» utvidelse, var det for å si at vi ønsket en større utvidelse enn det forslaget som var sendt ut på høring, uten at vi så det som nødvendig å måtte si et nøyaktig antall. Det ble også tatt opp i forbindelse med diskusjonen rundt budsjettet at man hadde en forståelse også fra regjeringspartienes side av at en vesentlig utvidelse innebar mer enn ett medlem. Det ble sågar spurt om kulturministeren var innforstått med det, og det fikk vi et bekræftende svar på fra statsrådens eget parti.

I samme spørretime hevder statsråden også å ha fulgt opp innstillingsretten ved å skrive brev til organisasjonene hvor hun ber om innspill på styremedlemmer. Men det er en vesentlig forskjell på en formell innstillingsrett, hvor statsråden må velge blant de foreslåtte personene, og muligheten alle organisasjoner til enhver tid har til å skrive brev eller ringe til departementet og komme med innspill. Derfor må vi konstatere at statsråden ikke har fulgt opp merknadene fra en enstemmig kulturkomite.

Disse merknadene var også en del av det forliket Arbeiderpartiet og regjeringspartiene kom fram til når det gjaldt kulturbudsjettet. Statsrådets framgangsmåte er derfor ikke bare et brudd med enstemmige komitemerknader, men det er også et brudd med den budsjettavtalen hennes eget parti inngikk med Arbeiderpartiet i Stortinget.

Fond for utøvende kunstnere er et viktig virkemiddel i kulturpolitikken. Fondet er et svar på erkjennelsen av at markedskreftene ikke alltid sørger for det beste samfunnsmessige resultatet. Det er et uttrykk for at vi som fellesskap og samfunn også må ta et ansvar for den kunst og de kunstnere som det i utgangspunktet ikke finnes et kjøpesterkt marked for. Slik er fondet et ektefødt barn av sosialdemokratiet. Derfor har det også vært viktig for Arbeiderpartiet å sikre fondet. Da Stoltenberg-regjeringen sørget for å innføre regler som sikrer kunstnerne deres rettmessige kompensasjon for offentlig framføring av verker, sørget vi samtidig for ordninger som sikret inntektsgrunnlaget for Fond for utøvende kunstnere. Ja, faktisk vil fondet få mer midler til fordeling i årene framover enn noen gang før. Til sammen gir det en kraftig økning i de samlede ressursene til utøvende kunstnere.

For mange kunstnere er fondet svært viktig. Fondet er i mange tilfeller helt avgjørende for at ulike prosjekter og verdifull kunst ser dagens lys. Derfor understreker komiteen at det er viktig at fondet består som et kulturfond. For Arbeiderpartiet er det viktig at de utøvende kunstnerne selv får avgjørende innflytelse på hvordan midlene forvaltes. Det gjør vi best ved å sikre at de er godt representert i styret for fondet.

Komiteen understreker samtidig at styret skal ha et overordnet ansvar og sikre at hensynet til mangfold og bredde legges til grunn i forvaltningen av fondets midler.

Men selv om kunstnerne ikke skal være representanter for sine respektive organisasjoner, er det ikke likegyldig hvem som sitter i slike styre og tar avgjørelsene. Det kunstsyn, de erfaringer og kunnskaper medlemmene har, vil selvsagt påvirke deres vurderinger av de ulike søknadene. Derfor er det viktig at styret blir bredest mulig sammensatt med hensyn til både geografi og kunstuttrykk. Med flere kunstnerrepresentanter blir det lettere å oppnå det. Det er også viktig å sørge for at alle søkerberettigede kunstnere faktisk føler at de er legitime aktører. Jeg forventer at statsrådets kommende utnevning av nytt styre for fondet vil ivareta dette.

En formell innstillingsrett gir organisasjonene større innflytelse på hvem som skal sitte i styret. Selv om ikke alle relevante organisasjoner til enhver tid kan sitte i styret, er det viktig at de som faktisk sitter der, nyter høy tilitt blant kunstnerne. En slik prosess gir også alle organisasjoner lik mulighet til å komme med forslag, uavhengig av mer uformelle kontakter og nettverk.

Jeg registrerer at statsråden i sitt brev til komiteen skriver:

«Dersom departementet ved hver styreoppnevning må prioritere blant organisasjonene, kan dette føre til stadig uro rundt styresammensetningen.»

Statsråden må allerede i dag velge, men mer i det skjulte. Innstillingsrett vil ikke føre til mer uro rundt styre-

sammensetningen, men mer åpenhet rundt styresammensetningen.

Det er også interessant når statsråden skriver i sitt brev:

«At departementet må velge mellom foreslåtte kandidater, kan utelukke at eventuelle gode, uorganiserte kandidater kan oppnevnes.»

Til det er det å si to ting: For det første forutsetter jeg – og det er jeg helt overbevist om at kommer til å skje – at organisasjonene kommer til å foreslå gode kandidater til fondsstyret. I og med at det er mange organisasjoner som vil foreslå og statsråden bare kan velge få, vil det være veldig uklokt av en organisasjon å foreslå kandidater som ikke er dyktige eller gode. For det andre er det som står i statsrådets brev, direkte feil. Det er uriktig. Det at organisasjonene får innstille på sine medlemmer, utelukker ikke gode uorganiserte kandidater. Tvert imot innebærer Dokument nr. 8-forslaget at det er fritt opp til statsråden selv å bestemme hvor mange ekstra medlemmer fondsstyret skal ha utover det minimum av representanter for utøverne som Stortinget nå instruerer statsråden om.

I forbindelse med denne saken har komiteen fått sett på nært hold en del av den skepsisen og frykten som eksisterer mellom ulike kunstermiljøer. Denne frykten og skepsisen fører igjen til barrierer som svekker det samlede kulturlivet. Mye av dette skyldes etter mitt syn uberettiget mistenksomhet og misforståelser. Det må være vår oppgave som kulturpolitikere, statsrådets oppgave som kulturminister og hennes kulturbyråkratis oppgave å sørge for å bygge ned denne frykten og disse barrierene. Det kan vi bl.a. gjøre ved å sørge for at de ulike miljøene møtes i ulike fora og må samarbeide.

En slikt forum er Fond for utøvende kunstnere. Derfor ville statsråden gjøre alle miljøene og det samlede kulturlivet en tjeneste dersom hun ved oppnevningen av nytt styre virkelig sørger for at de ulike miljøene blir representert. Jeg er sikker på at et flertall i denne salen nå forventer at det skjer.

Jeg vet ikke hva som er grunnen til at statsråden i akkurat denne saken har valgt å ignorere hva en enstemmig komite har sagt. Det kan av og til være riktig og nødvendig for en statsråd å markere sitt ståsted og ta en konflikt med Stortinget. Det kan f.eks. skyldes at en sak er viktig for prinsippene i ansvarsfordelingen mellom regjering og storting, eller at den er av spesielt stor politisk betydning for statsråden. Det er vanskelig å se at denne saken er av en slik art at den berører prinsipielle sider ved ansvaret mellom storting og regjering. Da gjenstår vi med muligheten for at statsråden mener at det er en politisk svært viktig sak for henne å hindre at utøvende kunstnere får innstillingsrett og flere enn tre medlemmer i styret for fondet. Jeg antar at det er dette, og ikke ren arroganse overfor Stortinget, som ligger bak statsrådets valg.

Statsråden står selvsagt fritt i å velge sine politiske slag. Hun står fritt til å velge hvilke saker hun mener er av en så stor politisk betydning at det er viktig å gå på tvers av en enstemmig kulturkomite. Men dersom hun er

mottakelig for gode råd, vil min klare oppfatning være at både forholdet mellom statsråden og komiteen og forholdet mellom regjering og storting vil være tjent med at hun begrenser denne framgangsmåten til de store og viktige anledninger.

Jeg anbefaler komiteens innstilling.

Karin S. Woldseth (FrP): Representanten Lånke sier at med dette Dokument nr. 8-forslaget skyter vi spurv med kanoner. Men for Fremskrittspartiet handler dette om en enstemmig komite som har lagt noen føringer som statsråden burde ha etterkommet. Om saken er stor eller liten, er i alle fall for Fremskrittspartiet underordnet.

Det er unektelig forunderlig at et enstemmig vedtak under budsjettbehandlingen i desember 2001 nå ikke lenger er enstemmig. Regjeringspartiene er ikke lenger enige med seg selv om hvorvidt det er viktig for relevante organisasjoner å ha innstillingsrett til styret for Fond for utøvende kunstnere.

Fremskrittspartiet ville i sine særmerknader i forbindelse med budsjettbehandlingen gå mye lenger i å demokratisere Fond for utøvende kunstnere, men dette stod vi alene om. Vi sluttet oss til den subsidiære løsningen, som gav en enstemmig merknad fra komiteen om utvidelse av styret og innstillingsrett.

Da jeg så under budsjettbehandlingen i Stortinget stilte statsråden spørsmål om det var hennes intensjon å følge opp denne merknaden fra en enstemmig komite, var hennes svar at det var det, men hun likte det ikke. Dette svaret blir svært tydelig når vi ser at nettopp denne merknaden er blitt fullstendig oversett i det videre arbeidet. Og da er det på sin plass at vi presiserer hva vi mener, gjennom dette Dokument nr. 8-forslaget.

Det flertallet i komiteen ønsker, er jo rett og slett at de relevante organisasjonene skal få innstille på den mann eller kvinne som organisasjonen selv mener er den best egnede til å sitte i styret for Fond for utøvende kunstnere. Så blir det opp til statsråden å sette sammen et styre som har den nødvendige bredde til å gi et representativt bilde av de utøvende kunstnerne.

At dette skal skape så mye støy som det har gjort hittil, begriper jeg ikke. Det handler jo ikke om annet enn et godt og demokratisk organisasjonsprinsipp og om å få størst mulig bredde på Fond for utøvende kunstnere. At man fra organisasjoner som allerede er representert i styret for fondet, skal høre at man ikke ønsker innstillingsrett, er jo mildt sagt ganske oppsiktsvekkende. Hadde dette vært ved forhandlingsbordet når det gjaldt den samme organisasjonens lønnsforhandlinger, tror jeg kanskje pipa hadde fått en annen lyd. Det kan nærmest virke som om man er redd for å slippe andre til.

Dersom det forslaget som ligger i Dokument nr. 8-forslaget, blir vedtatt, forventer vi nå at det følges opp etter de intensjonene som er lagt, og at vi slipper en ytterligere runde i denne saken.

Magnar Lund Bergo (SV): Noen ganger er det nødvendig med ekstraomganger. I denne saken skulle jeg

gjørne vært ekstraomganger foruten. Men her er vi, det er ny runde og nye presiseringer for å ivareta intensjonene i merknadene fra en enstemmig komite i budsjettbehandlingen. Nå må vi videre, nå må personlig prestisje, private feider og mistenkeliggjøring av andres motiver vike for snarest å få et nytt styre på plass.

Det er med tilfredshet jeg registrerer at oppslutningen rundt vårt forslag til utvelgelse og sammensetning av fondets styre har økt hele veien i prosessen, seinest fra Danse- og teatersentrum, tidligere bl.a. fra Musikernes fellesorganisasjon. Diskusjonen har, slik jeg ser det, hovedsakelig gått på to forhold. Det ene har vært antall medlemmer i styret og hvor mange som skal representere kunstnerne. Det andre har med innstillingsrett for utøverorganisasjonene å gjøre.

Til det første: Komiteen var enstemmig i kravet om «vesentlig» utvidelse av utøverrepresentanter, fra to til tre eller fire, én ekstra eller to ekstra. Noen mente at tre var altfor lite, mens andre mente at fire var altfor mange. Selv har jeg hele tiden vært uforstående til alle de følelsene som er lagt i dette spørsmålet. Jeg tror fondet kunne gjort jobben med tre utøverrepresentanter, men så heller ingen problemer med fire, jf. ønsket om en bredest mulig sammensetning for å sikre at fondets styre gjenspeiler bredden i norsk kulturliv. Lånke snakket om at styret må ha en funksjonell størrelse. Jeg tror at styret for fondet ikke mister sin funksjonalitet selv om det går fra tre til fire utøverrepresentanter.

Til det andre – innstillingsrett: Noen ønsket ikke dette av prinsipielle grunner, mens andre var fornøyd med oppnevningen slik den har fungert. Ikke overraskende er disse andre hovedsakelig folk som har representanter for grupper som har sittet i styret, eller som sitter der selv og er fornøyd med de bevilgninger som er gjort.

Dersom den prosessen som vi nå har vært igjennom, har ført noe godt med seg, mener jeg det nettopp er på dette punktet, nemlig presiseringen av hvordan innstillingsrett er å forstå i denne sammenhengen. Med innstillingsrett tenker jeg ikke på det brevet som statsråden sendte ut, som jeg ser på mer som et brev til en venn og ikke noe som har med innstillingsrett å gjøre.

Det vi har presisert, er at alle søker gode utøverorganisasjoner oppfordres til å innstille på sin kandidat eller sine kandidater, alene eller sammen med andre. Blant disse plukker så statsråden på fritt grunnlag ut fire personer – vel å merke blant de kandidatene som organisasjonene selv innstiller – slik at styret får en bredest mulig sammensetning når det gjelder kunstuttrykk. Det er også viktig at styret som sådan har et overordnet ansvar og sikrer at hensynet til mangfold og bredde legges til grunn i forvaltningen av fondets midler.

Det er også verdt å merke seg at selv om utøvernes representanter innstilles fra de enkelte organisasjoner, er fondets regler og intensjoner overordnet. Utøverne stiller ikke med bundet mandat eller lignende fra sin organisasjon, heller motsatt. De stiller med spesialkompetanse på sine særskilte felt, kombinert med en allmenn tillit i sine miljøer. På denne måten vil nettopp utvidet utøverpre-

sentasjon sikre at fondets styre gjenspeiler bredden i norsk kulturliv.

Og til Lånke: I det som var en enstemmig komiteinnstilling da vi behandlet den – der vi fra SV trakk oss i svevet fordi vi syntes det var for strengt – har vi nå fått inn alle de andre momentene, momenter som jeg ikke kan skjønne at Lånke ikke ser er en klar forbedring i forhold til det forslaget som vi først gikk inn for. Slik sett stiller jeg meg undrende til at man – med den forbedringen som også Lånke mener ligger der – ikke kan gi tilslutning til det forslaget og de presiseringene som nå ligger der.

Så til et problem når det gjelder dette med innstillingsrett. Det er litt – hva skal jeg si – uoversiktlig at svært mange av dem som nå har innstillingsrett, har dobbeltmedlemskap, dvs. at de kan søke via flere organisasjoner. For eksempel kan Norsk Artistforbund være medlem av Gramo, og de kan også være medlem av Musikernes fellesorganisasjon. Og dette gjelder ikke bare for denne gruppen. Nesten alle grupper har en eller annen form for dobbeltmedlemskap. Det har vi i denne omgangen valgt ikke å problematisere. Men jeg synes at det fram til neste styre skal settes sammen, kanskje bør være en opprydningsrunde for å finne ut hvordan dette med innstillingsrett skal fungere, slik at man ikke kan komme inn i tre-fire omganger.

Hva dreier dette seg om? Hvorfor har vi denne konflikten? Jeg oppfatter at det er en gammel konflikt. Utøverne innen pop/rock har fått midler, slik jeg ser det. De har ut fra de tildelinger som er gjort, ingenting å sutre over i det hele tatt. Og jeg har heller ikke sett noen vektige innvendinger mot hvordan fondet er blitt håndtert. Det dette har dreid seg om, er at representanter for denne type kultur aldri er blitt funnet verdig en plass i styret. Jeg tror det viktigste her er at også disse gruppene, dvs. en representant for disse kulturuttrykkene, nå kommer inn i fondets styre – ikke bare for pengenes skyld, men at også de får lov til å sitte ved bordet og vise at de duger, at også de har syn for andre kulturuttrykk enn sitt eget.

Vi er enige om at det skal være et allment kulturfond. Og det har vært liten eller ubetydelig kritikk av tidligere tildelingspraksis. Og – som Trond Giske sier – det gode er jo at fondet nå vil få mer midler, det vil bli mer penger til kultur. Få nå sammen et styre som alle føler er representativt, og der alle føler seg hjemme og akseptert! Det er det viktigste statsråden kan gjøre. Jeg mener at med den innstillingsretten og den størrelsen på styret, som, som Trond Giske også sier, ikke er låst – det må gjerne bli utvidet for min del, men det er jo grenser for hvor stort et slikt styre kan være og samtidig være håndterlig – ligger det nå en mulighet til å gjøre noe og til å få bilagt de konfliktene og den mistenksomheten som har vært.

Jeg synes IdaLou Larsen sier det bra i sin oppsummering av det møtet som Musikernes fellesorganisasjon hadde:

«Det betyr ikke at populærmusikerne ikke bør sitte i fondsstyret. Slett ikke. Det er faktisk meget sannsynlig at de, ut fra sitt ståsted, vil kunne berike styrets vurderinger med viktige, nyttige og friske synspunkter.»

Og hun sier videre:

«Inntrykket er likevel at motsetningene stikker dypt, og at striden langt fra er bilagt. Løsningen kan kanskje nettopp være politikernes nye styremodell: Når de gamle fiendene sitter sammen i et styre og er nødt til å opptre ansvarlig og gjennomtenkt, vil iallfall det klokeste de kan gjøre være å begrave stridsaksen.» Det synes jeg vi alle skal gjøre.

Vi skal ønske fondet lykke til videre – og vi skal jobbe for kulturen.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: I 2000 vart fondslova og åndsverklova endra i samband med gjennomføringa av eit EU-direktiv som styrkte rettane til utøvande kunstnarar og plateprodusentar. Fond for utøvande kunstnere vart då omgjort til eit reint kulturfond.

Heilt frå Fond for utøvande kunstnere vart oppretta i 1956, har det i lov vore lagt til departementet å fastsetja dei nærmare reglane for styret. I forskrift har det vore bestemt at to av styremedlemene skal representera dei utøvande kunstnarane, ein medlem skal representera produsentsida, og ein medlem skal oppnemnast på fritt grunnlag. Det har ikkje vore nokon innstillingsrett for organisasjonane, men høve til å koma med forslag til styresamansetjinga.

Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen har uttala seg om styringa av fondet, fyrst ved lovhandsaminga våren 2001 og seinare i samband med budsjettinnstillinga. Komiteen har ikkje gitt føringar om eit bestemt tal når det gjeld utvidinga av styret. I debatten om lovendinga opplyste dåverande kulturminister Ellen Horn at ho ville utvida styret med ein utøvande kunstnar. Det kom ingen merknader til dette.

Då eit utkast til nye føresegner var på høyring i fjor haust, støtta eit stort fleirtal av høyringsinstansane forslaget frå departementet om å utvida styret med ein medlem.

No er det gjort framlegg om å utvida styret med endå ein medlem. For meg er det viktig å taka vare på styringsevna til fondet. Og fordi dette framlegget ligg så tett opptil det som allereie er vedteke, har eg ikkje noko mot å gjera denne endringa, sjølv om eg meiner at endringa er heilt unødvendig. Fondsstyret har hatt fire medlemmer heilt sidan etableringa i 1957, og ei utviding no, med ein medlem, burde vera tilstrekkeleg.

I budsjettinnstillinga sa komiteen sitt fleirtal at det òg var viktig at «musikkutøveres interesser blir styrket gjennom innstillingsretten til deres respektive organisasjoner».

For meg har det vore viktig å gi alle organisasjonane like vilkår. Musikkorganisasjonane har, som dei andre organisasjonane, hatt høve til å koma med forslag til styresamansetjing, men likevel slik at departementet har det endelege ordet. Slik er organisasjonane sikra ynskjeleg påverknad, samstundes som departementet har fridom til å tenkja heilskapleg rundt styresamansetjinga.

Eg må no berre ta til etterretning at eit fleirtal i komiteen meiner at departementet skal vera bunde til å velja blant dei som er føreslåtte. Eg er likevel glad for at fleir-

talet i komiteen no har gjort det klart at dei meiner innstillingsretten skal gjelda alle relevante organisasjonar.

Fondet vart etablert i 1956. Initiativet kom frå Norsk Musikkforbund. Ordninga vart innført fordi det på den tida var vanskeleg å gjennomføra ein individuell vederlagsrett for utøvande kunstnarar. Fondsordninga har blitt vidareført sjølv om utøvarane no har fått individuelle rettar etter åndsverklova. Ho er vidareført fordi ordninga har ein viktig kulturpolitisk funksjon, m.a. ved å gi støtte til nyskapande og mindre kommersielle tiltak.

Eg meiner at styringa av fondet burde reflektera at fondet er ei kulturpolitisk ordning.

Då forslaget om endringar i fondslova vart behandla i Stortinget, gjekk arbeidartimedlemene i komiteen mot at Stortinget skulle gi føringar om utviding. I innstillinga heiter det at desse representantane «går imot at det fra komiteens side skal legges noen føringar med hensyn til styrerepresentasjon i et fond som finansieres av en offentlig avgift».

Eg kan ikkje sjå at representanten frå Arbeidarpartiet som hadde ordet her i dag, forklarte den endringa som har skjedd i Arbeidarpartiet sidan førre innstilling, for Arbeidarpartiet har snudd i opposisjon. Eg kan ikkje sjå at heilomvendinga er basert på faglege grunnar. Dette har skapt mykje styr og bråk, er det blitt sagt frå talarstolen i dag. Eg skal ikkje blanda meg inn i kvifor dette har skapt mykje bråk og styr, men eg har lagt merke til at dei som har hatt ordet, legg skulda på statsråden for ikkje å ha følgt opp ei samrøystes innstilling frå Stortinget.

Vurdering av ordet «vesentleg» er her ganske interessant. Ein auke på ein representant i eit stort styre på 15 eller 20 er ikkje vesentleg, men det er ein vesentleg auke i eit styre som før talte to–tre. Det er faktisk ein ganske vesentleg auke etter mi fatteevne. Og hadde vi sagt ein auke på to, altså til fire, så hadde det vore ei fordobling. Då kunne innstillinga frå Stortinget eventuelt ha krevd det.

Det er òg sagt at eg berre kan auka talet på nye representantar i styret. Men det er viktig at dette utvalet er samansett på ein slik måte at så mykje som mogleg av ressursane går tilbake til kunstnarane, og at vi ikkje byråkratiserer arbeidet for mykje. Difor vil eg ikkje gå inn for at vi skal nemna opp endå fleire enn det Stortinget seier at eg skal nemna opp.

Eg har faktisk heile tida lagt Stortingets merknader til grunn – trass i at enkelte representantar seier at eg ikkje har gjort det – slik eg har forstått dei, og slik eg har definert ordet «vesentleg». I arbeidet med å omsetja desse merknadene til reglar i ei føresegn har eg lagt vekt på å skapa gode, fleksible reglar som lar seg følgja i praksis.

Eg har elles lagt merke til at fleirtalet i komiteen meiner at det ikkje er naudsynt å senda utkastet på høyring. Det er eg einig i, for når instruksjonen ligg der, er det ikkje nødvendig å senda den ut på ei såkalla høyring.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A): Det må være noe galt i statsrådets innlegg. Hun sier at hun sendte ut forskriftene på høring,

og at det ikke kom innvendinger mot antallet. Jo, det gjorde det. Innvendingene kom faktisk fra denne salen her, som er hennes arbeidsgiver i politiske spørsmål og overordnede organ.

I budsjettdebatten 14. desember sa Karin S. Woldseth fra Framskrittspartiet:

«Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Vil statsråden sørge for at komiteens flertallsmerknad blir etterfulgt, og at Norsk Artistforbund får innstillingsrett?»

Så sier statsråden:

«Svaret på spørsmålet blir sjølvsagt ja.»

Men i hennes handlinger ble svaret: sjølvsagt nei. I mitt innlegg i den samme debatten sier jeg følgende:

«Mitt siste poeng er Fond for utøvende kunstnere.

Der er det sendt ut en høringsuttalelse fra departementet som dreier seg om å utvide utøverrepresentasjonen med én representant. Det synes vi er for svakt. Derfor har vi fått en merknad hvor vi sier at det må «utvides vesentlig». Jeg er glad for at statsråden har tatt seg ad notam at organisasjonene skal ha innstillingsrett.»

Det var kanskje litt uklokt sagt av meg den gangen, men vi forventer altså at resultatet blir en vesentlig utvidelse. Vi har ikke ønsket å gå inn i en konkret instruksjon, men vi regner med at statsråden tar de signalene.

Statsråden hadde så ordet senere i debatten uten at hun tok noe forbehold om det som ble sagt, verken i merkna-dene eller i innlegget. Spørsmålet mitt er: Kan vi ta statsrådens ord for god fisk nå? Vi kunne tydeligvis ikke gjøre det i budsjettdebatten 14. desember.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Ja, eg har følgt opp innstillinga frå Stortinget. Sjølvsagt hadde eg ein dialog med regjeringspartia i forhold til deira forståing av merkna-dene og vedtaket som vart lagt til grunn, i det som eg sende ut på høyring, og som eg har følgt opp.

Så har eg skjont at det ikkje har vore nok for fleirtalet – SV, Framstegspartiet og Arbeidarpartiet. Difor må eg følgja det opp på nytt.

Karin S. Woldseth (FrP): Vi hører at statsråden hevder at organisasjonene har hatt innstillingsrett, og at de har kunnet komme med sine kandidater. Men det er ikke alle organisasjoner som har fått denne henvendelsen og spørsmål om kandidat til styret for Fond for utøvende kunstnere. Mener statsråden at ikke alle organisasjoner, som f.eks. Norsk Artistforbund, er relevante til å sitte i styret for Fond for utøvende kunstnere? Eller er det en forglemmelse at disse organisasjonene ikke har fått den henvendelsen som de organisasjonene som statsråden mener er relevante for å sitte i styret, har fått?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Når Norsk Artistforbund no er etablert, er det klart at det er heilt naturleg at dei òg blir tatt omsyn til når det gjeld kven som skal sitja i styret.

Trond Giske (A): Et av poengene i mitt første innlegg var at gjennom behandlingen av saken har vi sett at det er ganske mye mistenksomhet og misforståelser

mellom ulike kunstnermiljøer. Det må være vår oppgave å bidra til at den mistenksomheten og frykten bygges ned. Det vil styrke et samlet kulturliv.

En måte vi kan oppnå det på, er å få de ulike partene til å møtes, til å diskutere, til å bli kjent med hverandre, til å se at det ikke ligger skjulte motiver og skjulte agendaer bak de ulike organisasjonenes standpunkter, men at de faktisk har som felles mål å styrke det samlede kulturlivet i Norge.

På den ene siden har vi kunstnere som er redd for fondet, fordi man frykter at en nedbygging av fondet vil ta fra dem deres levebrød. De er nemlig helt avhengig av fondet, og de frykter at hvis det blir flere å dele på, blir det mindre penger til dem.

På den andre siden har vi grupper av kunstnere som også er legitime søkere til fondet, men som føler at de til enhver tid har vært ekskludert fra å sitte i fondets styre, og har ikke følt seg som legitime aktører.

Jeg mener det vil være vesentlig å sørge for at de ulike partene møtes i styret for fondet, at de ulike standpunktene kan møtes, og at man kan finne ut at man faktisk har felles interesser. Det betyr f.eks. at også populærartistene må få en plass i slike organer.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil hun nå når hun skal oppnevne et styre etter Stortingets retningslinjer, sørge for at det får størst mulig bredde, slik at vi kan nå det målet?

J o r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Ja, sjølvsagt skal vi sørgja for at styret får størst mogleg breidd – det skulle berre mangla.

Det som forundrar meg i denne diskusjonen, er: Kvi-for i all verda har ikkje Trond Giske sørgt for at tidlegare arbeidartiststatsrådar har valt personar frå desse organisasjonane til å sitja i dette utvalet? Om det har vore så gale, kan ein berre tenkja seg kor mange år Arbeidarpartiet har hatt regjeringsmakta og faktisk har handplukka personane i desse styra i alle desse åra. Det har aldri vore noko engasjement frå Trond Giske i denne saka i åra som har gått. Men no plutselig engasjerer han seg. Det forundrar meg faktisk ganske kraftig.

Eg kan lova at vi skal skapa breidd. Eg kan sjølvsagt ikkje i dag seia kven eg skal plukka ut. Eg har ikkje eingong oversikt over dei namna som til i dag er komne inn. Men dei som har hatt hand om dette arbeidet før, har i veldig mange år representert Arbeidarpartiet. Om Trond Giske er misnøgd med det som har skjedd historisk, synest eg han skal ta eit oppgjær i eigne rekkjer.

Trond Giske (A) (fra salen): President, til replikk.

Presidenten: Representanten Trond Giske har hatt to replikker og har ikke anledning til flere.

Da har flere ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Trond Giske (A): Det er ikke så vesentlig hvordan man får ordet, bare man får sagt det man har på hjertet.

Det er helt åpenbart uriktig når statsråden sier at Arbeiderpartiet ikke har hatt et engasjement i denne saken tidligere. Tvert imot har det vært Arbeiderpartiet som har vært en pådriver for at utøverne skal ha bedre representasjon, skal bli tatt med på råd, og at også grupper som tradisjonelt ikke har hatt den plassen i vår kulturpolitikk, nemlig populærartistene, rockemusikere og andre, skal få en slik plass. Det er jo vi som har stått på for den saken hele tiden.

Når det gjelder mitt personlige engasjement – bare for å oppklare det også – var jeg faktisk settestatsråd i spørsmålet om Fond for utøvende kunstnere og innføringen av kompensasjonsrettigheter for artistene. Jeg hadde møter og samråd med de ulike organisasjonene, også populærartistene, og kom fram til et resultat som faktisk skapte samling blant de ulike organisasjonene, og sørget for at alle var godt fornøyd med resultatet, i motsetning til hva tilfellet har vært ved behandlingen av denne saken hos kulturministeren.

Ola T. Lånke (KrF): Jeg hadde ikke tenkt å gjøre så veldig mye mer ut av denne saken. Jeg skal heller ikke gå inn i denne duellen mellom statsråden og representanten Giske. Men representanten Giske sa noe som jeg ikke synes kan stå helt uimotsagt, og det var at det som har skjedd gjennom oppfølgingen av budsjettvedtaket, er et brudd med budsjettavtalen. Det kan jeg ikke innstå for.

Det har vært en diskusjon om hva som skal ligge i begrepet «vesentlig». Statsråden har gitt uttrykk for hva hun mener om det og hvordan hun har forstått dette begrepet. Dette ble ikke utdypet nærmere i budsjettforhandlingene eller samtalene vi hadde, annet enn muntlig. Og det som foregår i muntlig kommunikasjon, er ikke så lett å etterrøkke i ettertid. Jeg husker at dette var berørt, og personlig må jeg bare gi uttrykk for at jeg ikke hadde noen sterk mening om hvorvidt det skulle være tre eller fire utøverrepresentanter. Jeg ser på det som et rent pragmatisk spørsmål. At dette også ble luftet, kan jeg bekrefte, men det var slett ikke klarlagt hva det konkret skulle innebære. Og det var nettopp fordi loven sier at dette er statsrådets og departementets ansvar. Det er loven som regulerer dette, og ikke en budsjettavtale i Stortinget. Det ønsket vi å respektere, og derfor ble det ikke sagt noe mer. Derfor er det langt over streken av representanten Giske å hevde at dette var brudd på budsjettavtalen.

Så til representanten Lund Bergo, som spør hvorfor ikke regjeringspartiene kan støtte det som vel særskilt gjelder ledd 2 i dette forslaget. Jeg skal medgi overfor representanten Lund Bergo at slik som det nå fremstår, er ikke dette noe stort problem. Vi ser verken ledd 1 eller ledd 2 som et alvorlig prinsipielt problem. For oss er det naturlig å la departementet fortsatt, slik loven sier, ha fullmakt til å regulere dette og bestemme hvor mange som skal sitte i styret og fra hvilke organisasjoner man skal innhente forslag til medlemmer. Og med det som har

skjedd nå, er jeg ganske viss på at både statsråden og departementet holder hodet kaldt og vet hvor de skal henvende seg. Jeg synes ikke det er nødvendig at vi skal bidra med å diktere departementet i denne saken.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg vil understreke at når det gjeld mi tolking av ordet «vesentleg» og korleis ein skulle følgje opp vedtaket i fleirtallsinnstillinga, har eg òg for så vidt sett på kva Arbeidarpartiet har meint om denne saka tidlegare. Eg har sjølv sagt òg hatt samtalar med regjeringspartia her på Stortinget. Det er det eine.

Det andre er at eg tvilar absolutt ikkje på Giske sitt engasjement for både den eine og den andre musikkgruppa. Men eg konstaterer at engasjementet ikkje har ført til at desse gruppene er blitt representerte i styret tidlegare. Det er det som undrar meg, og det er det som eg er så frimodig å peika på her frå talarstolen, når denne saka no har fått dei dimensjonane som ho absolutt ikkje fortener å få.

Karin S. Woldseth (FrP): Det er utrolig interessant å høre fra representanten Lånke at man ikke kan stole på hva folk sier, men at man altså faktisk må ha ting skriftlig for at det skal være en avtale. Og at representanten Lånke ikke husker en budsjettavtale som de inngikk med Arbeiderpartiet, er også ganske påfallende når dette er bakgrunnen for en enstemmig merknad i komiteen.

I utgangspunktet var det Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet som hadde en merknad, så ble den omskrevet og tilpasset, og det ble en enstemmig komitemerknad. Da synes jeg det er utrolig påfallende at representanten Lånke ikke kan huske det.

Når det gjelder hva som er vesentlig og ikke: Det ble presisert flere ganger i debatten hva som var vesentlig, og hva som lå til grunn for dette. Da synes jeg det er rart at man skal inn og tolke på denne måten som statsråden gjør.

Ola T. Lånke (KrF): Det overrasker meg litt at det er representanten Woldseth fra Fremskrittspartiet som prøver å klare opp i hva som skjedde mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet i samtaler hvor vedkommende representant overhodet ikke var til stede. Jeg sa heller ikke at jeg ikke husket. Jeg husker det veldig godt. Jeg sa også at for meg var det for så vidt greit med fire representanter, jeg vedstår meg det – tre eller fire. Men for oss er det viktig å presisere at det er departementet og statsråden som vurderer det. Det kan ha vært meningsforskjeller om hva som var hensiktsmessig, og – og det står jeg fast ved, det har ikke med det å huske eller ikke å gjøre – det ble ikke presisert eller utdypet på noen måte at det skulle være fire representanter. Hadde det vært det, hadde vi skrevet det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 2168)

S a k n r . 4

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle, May Hansen, Øystein Djupedal og Eli Sollied Øveraas om å gi Norsk rikskringkasting (NRK) fritak for merverdiavgift (nullsats) (Innst. S. nr. 116 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:34 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Björg Tørresdal (KrF) (ordfører for saken): Finanskomiteen har behandlet Dokument nr. 8:34, forslag om å gi Norsk rikskringkasting fritak for merverdiavgift.

Bakgrunnen for forslaget er at NRK i dag er unntatt fra den generelle merverdiavgiftsplikten som omfatter kringkastingsbedrifter. Det betyr at NRKs konkurrenter er underlagt det generelle merverdiavgiftsregelverket, og dermed har fradragsrett for inngående avgift.

Merverdiavgift på innkjøpte programmer innebærer at det for NRK er en vesentlig forskjell mellom egenproduksjon og innkjøp av programmer. En nullsats eller en ordning som virker i samme retning som en nullsats dersom lisensinntektene og andre vilkår opprettholdes, vil forbedre NRKs økonomi.

Dokument nr. 8:34 foreslår å gi NRK en nullsats. Vi har i behandlingen av Dokument nr. 8-forslaget også vurdert andre endringer i merverdiavgiftsreglene som vil øke NRKs mulighet for å konkurranseutsette deler av virksomheten, og som kan styrke programvareproduksjon utenfor NRK.

Det har vært avholdt to åpne høringer i saken. Videre har en sett på ulike ordninger knyttet til allmennkringkastingskanaler i flere europeiske land.

Regjeringspartiene mener det er viktig å styrke NRK som en ikke-kommersiell allmennkringkaster, med god kvalitet og et bredt tilbud av program til hele folket. NRK må gis et økt inntektsnivå som er stabilt over tid.

For regjeringspartiene har det vært tre viktige forhold i denne saken:

- For det første er det NRKs mulighet til kjøp av eksterntproduserte filmer eller programmer. Vi mener at det er ønskelig å ta vekk prisbarrieren mellom egenproduksjon og innkjøpte programmer.
- Videre er det ønskelig at NRK skal kunne rasjonalisere og effektivisere egen drift gjennom konkurranseutsetting. For at dette skal være lønnsomt, må momsbarrieren fjernes.

- Til sist vises det til kulturstatsrådets redegjørelse den 28. februar om å bedre NRKs økonomiske situasjon, der hun sa:

«Det er ein klar vilje i Regjeringa til å gi NRK stabile og gode økonomiske rammevilkår. Slik eg ser det, har vi tre alternativ: å auka inntektene til NRK direkte gjennom ei heving av kringkastingsavgifta, å redusera kostnadene til NRK gjennom endringar i avgiftssystemet, eller å gi ekstraordinære løyvingar til NRK over statsbudsjettet.»

Regjeringspartiene mener det er positivt at NRKs økonomiske situasjon kan styrkes samtidig som en fjerner den prisbarrieren mellom egenproduksjon og innkjøpte programmer som i dag er til stede. Slik kan en styrke den uavhengige produksjonen av norske programmer.

Vi mener at det er mest hensiktsmessig at dette skjer enten gjennom en refusjonsordning for merverdiavgift på f.eks. programproduksjon, eller ved en innlemmelse av NRK i merverdiavgiftssystemet. Konklusjonen vår er kort sagt at vi går inn for en endring som tar bort prisbarrieren og åpner muligheten for en styrking av NRKs økonomi.

Jeg vil til sist vise til innstillingen, der vi går inn for:

«Stortinget ber Regjeringen senest i forslag til budsjett for 2003, innarbeide en ordning som vil fjerne prisbarrieren mellom egenproduksjon og eksterntproduksjon, enten ved en refusjonsordning eller ved å innføre NRK i merverdiavgiftssystemet.»

Svein Roald Hansen (A): NRK er som mediebedrift i en spesiell stilling. Institusjonen har som allmennkringkaster fått en oppgave som går utover den alle andre norske medier har. NRK har en særskilt forpliktelse overfor sine lyttere og seere med hensyn til å fylle en rolle kulturpolitisk og også for vårt folkestyre, hvor kravet til bredde er sterkere enn for alle andre medier. Det andre som skiller NRK fra andre norske mediebedrifter, er at NRKs inntekter fastsettes politisk i denne salen, hvor også forpliktelsene er lagt. Av og til opplever vi jo her i salen at det også kan være krevende å tøyle lysten til å gå enda mer detaljert til verks i styringen av denne spesielle institusjonen.

Det er på denne bakgrunn at Arbeiderpartiet ser det som viktig at NRKs økonomi, så langt det er mulig i et politisk styrt system, fastsettes slik at man gir institusjonen stabilitet og langsiktighet i dens inntektsnivå. Det er dette som vil gi styret og administrasjonen det beste grunnlag for en drift som både kan oppfylle de krav vi stiller til en allmennkringkaster, og som vil gi grunnlag for at NRK kan følge med i utviklingen, teknologisk, mediemessig og kulturpolitisk. For selv om NRK ikke er økonomisk avhengig av sine seer- og lyttertall, vil en allmennkringkaster med stadig færre seere og lyttere ikke kunne oppfylle sine mediepolitiske og kulturpolitiske oppgaver. NRK bør ha, som også saksordføreren pekte på, et stabilt inntektsgrunnlag som gir mulighet for langsiktighet i driftsgrunnlag, utviklingsarbeid og planlegging. Dette betyr selvsagt ikke at NRK skal skjermes mot

nødvendigheten av omstillinger og kravet om å husholdere strengt med sine ressurser.

Innstillingen viser en politisk enighet om at NRKs økonomiske fundament i dag ikke er tilstrekkelig for at institusjonen skal kunne ta skrittet over i den digitale teknologien og samtidig opprettholde sine forpliktelser som allmennkringkaster. Den enigheten favner alle partier i denne sal, unntatt Fremskrittspartiet. Det er også bred enighet om at NRKs økonomi bør gis et løft gjennom andre grep enn en betydelig økning av kringkastingsavgiften. Det er gledelig, fordi en slik løsning ville undergrave mulighetene for en naturlig og normal inntektsvekst i årene framover.

Fra Arbeiderpartiets side mener vi at det enkleste og ryddigste grepet ville være å la NRK omfattes av merverdi-systemet, men med en nullsatsordning, slik at lisensen ikke belegges med moms. Det vil gi et nødvendig inntektsløft og en stabilitet for dette nivået i årene framover. Blir dette løsningen, kan institusjonen planlegge sine investeringer og sin drift ut fra dette, uten å være for sterkt knyttet opp mot skiftende politiske stemninger i denne salen. Et godt alternativ vil være en momskompensasjonsordning som gir tilsvarende effekt på NRKs økonomi. Denne ordningen vil også, som saksordfører pekte på, fjerne det hinder som i dag eksisterer når det gjelder kjøp av tjenester utenfra, for selv om NRK nå synes å få styrket sitt inntektsgrunnlag, verken vil eller skal dette innebære noe vern mot fortsatt effektivisering og fornyelse. Det er en hindring i dette arbeidet at bruk av egne ansatte er 24 pst. billigere enn kjøp av tjenester fra andre. Dette har også en kulturpolitisk dimensjon. Ved å fjerne denne tollbarrieren kan NRK gjennom innkjøp av programproduksjoner bidra til å styrke norske produksjonsmiljøer innen film og fjernsyn.

Regjeringspartienes forslag synes å ville begrense momsrefusjonen eller momsordningen til programproduksjon. Men det kan ikke være hensiktsmessig å fjerne prisbarrieren på kjøp av tjenester til kjernevirksomheten, mens det altså fortsatt skal være billigere å utføre rene støttetjenester med egne ansatte framfor bruk av eksterne. Fra Arbeiderpartiets side vil vi imidlertid støtte dette subsidiært, idet det er en bedre løsning enn ingen løsning.

Fremskrittspartiet støtter også en slik løsning subsidiært. Men når vi ser på partiets merknader, er det ganske klart at dette partiet egentlig ikke stiller seg bak ønsket om å styrke NRKs økonomi.

Når Regjeringen så skal utforme det forslag den skal komme tilbake til Stortinget med i neste års statsbudsjett, må den også vurdere hvilke støttespillere den ønsker å bruke for å sikre det som regjeringspartiene så klart stiller seg bak i innstillingen, nemlig en klar vilje til å gi NRK stabile og gode økonomiske rammevilkår.

Jeg vil slutt ta opp det forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet som er tatt inn i innstillingen.

Presidenten: Svein Roald Hansen har tatt opp det forslaget han selv refererte til.

Torbjørn Hansen (H): I Dokument nr. 8:34 fremmes det forslag om å gi NRK fritak for merverdiavgift gjennom nullsats.

Bakgrunnen er at NRK har bak seg flere år med underskudd og svekket økonomi. Styret i NRK har nå tatt ansvar for økonomien i selskapet og vedtatt å gjennomføre en rekke innsparingstiltak. Innsparingstiltak er sjelden populære, og for NRK har interessen rundt omstillingen vært stor både blant politikere og publikum. Årsaken til interessen er den viktige rollen NRK har som ledende norsk TV-kanal, som en troverdig nyhets- og informasjonskilde og som forsvarer av viktige verdier som yttringsfrihet og demokrati, kulturelt og språklig mangfold.

Dokument nr. 8:34 er fremmet for å bedre de økonomiske rammevilkår for NRK. Forslaget betyr en avgiftssubsidiering av virksomheten på rundt 200 mill. kr.

Forslagsstillerne hevder at så å si alle mediebedrifter bortsett fra NRK har en ordning med nullsats på merverdiavgift, og at NRK således lider under forskjellsbehandling i forhold til konkurrentene.

Denne beskrivelsen av avgiftsregimet til NRK er misvisende. Det korrekte er at NRK er i en gunstig situasjon i forhold til momssystemet. NRKs lisensinntekter er ikke momspliktige. Kommersielle kringkastingselskap er derimot momspliktige på vanlig måte og må beregne moms på samtlige inntekter. Dersom NRK i tillegg får full fradragrett for moms på utgifter, vil dette forsterke den avgiftsmessige konkurransefordelen som NRK har i forhold til konkurrentene. Ugunstig behandling av NRK kan ikke begrunne en momssubsidiering av NRK alene.

Når det gjelder NRKs økonomiske situasjon, vises det til kulturministerens redegjørelse til Stortinget den 28. februar 2002. Der ble det pekt på at det er en klar vilje i Regjeringen til å gi NRK stabile og gode økonomiske rammevilkår. Det ble skissert tre alternativer: å øke inntektene gjennom økning av kringkastingsavgiften, å redusere kostnadene gjennom endringer i avgiftssystemet eller ved ekstraordinære bevilgninger over statsbudsjettet.

Dette innebærer at Regjeringen arbeider med NRKs rammevilkår. Omfanget av avgiftssubsidier som er foreslått i Dokument nr. 8:34, er så stort at forslaget griper direkte inn i rammevilkårene til NRK. Dette hører etter min oppfatning hjemme i behandlingen av statsbudsjettet.

I Dokument nr. 8:34 tar man også opp konkurransevidningen mellom intern og eksternt produksjon som følge av at NRK står utenfor momssystemet. Som for annen virksomhet utenfor momssystemet er det en betydelig prisbarriere mot eksterne innkjøp. Dette er konkurransevidninger som samarbeidspartiene generelt ønsker å fjerne. Regjeringen har nedsatt et utvalg, Rattsø-utvalget, som skal vurdere løsninger som sikrer likestilling av offentlig egenproduksjon og eksterne kjøp av tjenester. NRK har på sin side et betydelig behov for snarlig å omstille og effektivisere sin virksomhet. Prisbarrieren er et hinder for omstilling. Samarbeidspartiene er derfor innstilt på å finne gode løsninger som raskt vil fjerne prisbarrieren for NRK.

Forslaget fra samarbeidspartiene innebærer at Regjeringen senest i forslaget til statsbudsjett for 2003 bes innarbeide en ordning som fjerner prisbarrieren mellom egenproduksjon og eksternproduksjon. Dette kan gjøres på flere måter som isolert sett kan ha ulike effekter for NRKs økonomi – teoretisk sett både positive og negative. Forslaget legger således ikke føringer når det gjelder de samlede økonomiske rammer for NRK.

Det er gledelig at Fremskrittspartiet har varslet sin subsidiære støtte til dette forslaget, og dermed sikrer flertall. Dette er en god nyhet for NRKs omstillingsarbeid. NRK trenger gode og stabile rammevilkår, og denne siden av saken vil få en helhetlig behandling, som skissert av kulturministeren.

Øystein Djupedal (SV): I SV er vi glad for at Stortinget i dag fatter et vedtak som vil styrke NRKs økonomi, for det er det som er realiteten i dette. Vi hadde gjerne sett at Stortinget gikk lenger, men vi er likevel tilfreds med at et flertall – faktisk alle partiene i Stortinget med subsidiær støtte – ønsker å gi NRK bedre økonomiske muligheter.

Dette er viktig fordi NRK er i en særstilling. NRK er allerede i konkurranse med andre, men samtidig pålegger storting og regjering NRK mange forpliktelser som er viktige for en liten kulturnasjon. Dette går på språk, det går på spesielle programmer, og det går på mange andre forhold som gjør at NRK er i en spesiell stilling. I tillegg står NRK overfor store utfordringer knyttet til digitalisering, men også knyttet til regionkontorer og til konkurranse i sin alminnelighet. Det vedtaket som Stortinget senere i dag vil fatte, vil bety en betydelig styrking.

Jeg la merke til at foregående taler fra et av regjeringenspartiene prøvde å bagatellisere dette, og det var jeg ikke spesielt glad for. Derfor håper jeg at det er saksordførers innlegg som legges til grunn for Regjeringens videre arbeid.

Jeg er også glad for at regjeringenspartiene her på Stortinget har nedkjempet sin egen regjering. Regjeringen var i utgangspunktet sterkt imot det Stortinget nå gjør, og jeg er glad for at regjeringenspartiene her ser at NRK er i en annen stilling enn det Regjeringen har sett. Det dette betyr, er at Regjeringen må komme tilbake med et forslag i hvert fall i størrelsesorden 100 mill. kr knyttet til lettelse i avgift for NRK. Hadde man gått inn for det forslaget som bl.a. SV og Arbeiderpartiet står bak, hadde det betydd en lettelse på 170 mill. kr, men både det som det er flertall for her, og også de intensjonene som ligger i merknaden, skulle tyde på at det i hvert fall skulle ligge en styrking relativt på ca. 100 mill. kr.

Jeg legger merke til at Regjeringen har brukt mye tid på å argumentere for at det Stortinget i dag gjør, ikke er mulig. Jeg legger også merke til at Regjeringen har måttet gå tilbake på mesteparten av det den har skrevet til komiteen. I utgangspunktet ble denne saken håndtert meget uklokt fra Regjeringens side ved at en statsråd som åpenbart var inhabil, hadde en hånd med i den. Dette er det senere blitt ryddet opp i. Likevel ser vi at etter at den nye statsråden kom på plass, har mye av det man har

skrevet, måttet trekkes tilbake. Det man har argumentert med, er at dette ikke er lovlig i forhold til EØS-avtalen.

Samtidig ser vi at mange av landene rundt oss som også er forpliktet av det samme avtaleverket, faktisk har ulike ordninger som gir allmennkringkastingskanalen, altså den ikke-kommersielle statskanalen, muligheter som andre kommersielle kanaler ikke har. Dette ser vi i England, der man har en kompensasjonsordning for moms, og vi ser det i Finland, der YLE – den statsbærende kanalen – har 8 pst. moms på lisens, samtidig som man har full fradragrett for inngående moms. Vi ser også at vårt naboland Sverige nå ønsker å innføre en slik ordning, og man har skrevet brev til EU-kommisjonen med ønske om at man skal få til en ordning som går i en slik retning. Grunnen til dette er selvfølgelig åpenbar. Allmennkringkastere overalt i Europa står overfor den samme utfordring, nemlig at de har en egen forpliktelse ved at de har en egen ikke-kommersiell idé, samtidig som de er med i konkurransen med de kommersielle kanaler.

Jeg er glad for at NRK nå skal få bedre økonomiske muligheter, men jeg må si at det er med stor forbauselse jeg legger merke til den måten Regjeringen har argumentert på, som åpenbart var uriktig. Hvis man tar utgangspunkt i at Stortinget i prinsippet har muligheten til å styrke NRKs lisens så mye som overhodet mulig uten at dette er konkurransevridende, samtidig som man ikke skulle ha muligheten til å gi en avgiftslettelse fordi dette er konkurransevridende, så ser jo alle at dette er åpenbart ulogisk. Det er ulogisk hvis det var konkurranseforholdene som var det vesentlige.

Norge er ikke forpliktet av EUs sjettede avgiftsdirektiv. Det tok altså mange brev fra Regjeringen før Regjeringen endelig måtte innrømme at dette var riktig. Det eneste som kan komme i konflikt med EØS-regelverket, er konkurransereglene, og i konkurransereglene er altså dette paradokset som jeg nylig presenterte for Stortinget.

Vi er glad for at Stortinget nå går et stykke på vei mot det som vi ønsker, nemlig å gi NRK bedre økonomisk mulighet til å lage gode programmer. Det er utgangspunktet for vårt Dokument nr. 8-forslag. Vi ønsker at NRK skal ha mulighet til å lage gode programmer, og det krever penger. Kvalitet koster, og den eneste måten NRK kan greie å opprettholde en god programprofil på med de forpliktelser Stortinget pålegger institusjonen, er at man har penger. Det å øke lisensen er en mulighet, men det er begrenset hvor mye man kan øke den. I dag ligger lisensen omtrent på størrelse med prisen på et årsabonnement for Aftenposten, og der omkring bør den ligge. Det finnes en smertegrense for hvor mye lisensen kan økes. Derfor er det grepet som SV har foreslått for Stortinget, og som Stortinget delvis gir sin tilslutning til, et godt grep for å styrke NRK. Det har også vært utgangspunktet for SVs engasjement.

Vi hadde gjerne ønsket å gå lenger, men vi gir i likhet med Arbeiderpartiet subsidiær støtte til det forslaget regjeringenspartiene i Stortinget har fremmet. Vi er glad for at regjeringenspartiene i Stortinget har nedkjempet sin egen regjering i dette spørsmålet.

Per Erik Monsen (FrP): NRK er i dag unntatt fra den generelle merverdiavgiftsplikten som omfatter kringkastingsbedrifter. Det betyr at de ikke beregner avgift på sitt salg, i dette tilfellet kringkastingsavgiften, men også at de ikke får trukket fra inngående avgift. Alle NRKs konkurrenter er unntatt fra avgiftsplikt på produksjoner og redaksjonelt innhold, men får samtidig full fradragrett på inngående avgift.

Stortingets begrunnelse for å holde NRK utenfor merverdiavgiftssystemet var at man ikke ville avgiftsbelegge kringkastingsavgiften. Dette er Fremskrittspartiet enig i. Men konsekvensen blir at en stor del av NRKs støttetjenester, produksjonsapparat og programproduksjon i praksis skjermes fra ekstern konkurranse, fordi eksterne kjøp innebærer et påslag på 24 pst. NRK ikke får fradrag for. Dette vanskeliggjør et helt nødvendig rasjonaliseringsarbeid og gjør konkurranseutsetting av støttetjenester og programproduksjon ulønnsomt. Det er det samme problemet både kommuner og fylkeskommuner står overfor i forhold til å konkurranseutsette deler av virksomheten sin, og det er et stort problem i offentlig virksomhet generelt.

Fremskrittspartiet mener at dette er uheldig, både for NRK selv, som har en anstrengt økonomi og selv ønsker en rasjonalisering av driften, og ikke minst for seerne, som finansierer NRKs drift. Forslaget om å ta NRK inn i merverdiavgiftssystemet med nullsats for kringkastingsavgiften vil gjøre at NRK kan kjøpe tjenester eksternt uten en momsbarriere. Men det vil samtidig tilføre NRK betydelige midler. Vi mener at NRK bør være i stand til å løse sine oppgaver innen de nåværende økonomiske rammer om det gis muligheter til å effektivisere og rasjonalisere driften gjennom konkurranseutsetting. Påstanden om at Fremskrittspartiet ikke vil at NRK skal kunne styrke sin økonomi, er altså ikke riktig. Fremskrittspartiet har et annet utgangspunkt og mener at NRK gjennom nødvendig omorganisering og effektivisering, som de nettopp gis mulighet til gjennom å fjerne momsbarrieren, vil kunne gjøre nettopp det.

Fremskrittspartiet ønsker altså å innlemme NRK i merverdiavgiftssystemet med nullsats for lisensinntektene, men vi mener at en slik subsidiering gjennom merverdiavgiftssystemet ikke skal tilfalle NRK og derved redusere behovet for omstilling og rasjonalisering, men at pengene skal komme lisensbetalerne til gode gjennom en tilsvarende reduksjon av lisensavgiften på anslagsvis 100 kr i året.

Jeg vil ta opp forslaget fra Fremskrittspartiet som er gjengitt i innstillingen. Skulle dette forslaget mot all formodning falle, vil Fremskrittspartiet gi subsidiær støtte til forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Kystpartiet.

Presidenten: Representanten har tatt opp det forslaget han refererte til.

Eli Sollied Øveraaas (Sp): NRK er vår viktigaste kulturinstitusjon. Stortinget som eigar har eit stort ansvar for at vårt høge ambisjonsnivå for NRK kan nåast. Då er

sjølvstøtt dei økonomiske ressursane og finansieringa av drifta til NRK og investeringsmoglegheitene dei største utfordringane.

Ein auke av lisensen utover det som vert gjort kvart år under budsjetthandsaminga, er ikkje vegen å gå. Eg trur heller ikkje det vil bli akseptert av lisensbetalarane. NRK som den viktigaste kulturberaren og den institusjonen som skal vareta pliktene som allmennkringkastar, må sikrast eit auka inntektsnivå som vil vere stabilt over tid. Det vil gi høve til å planleggje både drift og investeringar på ein forsvarleg måte i åra framover.

Dette var årsaka til at Senterpartiet foreslo å gi NRK fritak for moms under budsjetthandsaminga i haust. Då forslaget ikkje låg an til å få fleirtal, vart det trekt, då Stortingets forretningsorden ikkje hadde gitt høve til å fremje dette på nytt før hausten 2002 om det hadde blitt nedstemt.

Momsfritak for NRK ville ha betra NRK sin økonomiske situasjon med nærare 200 mill. kr. Samstundes ville det ha skapt likskap mellom NRK og NRKs norske konkurrentar. Men handsaminga av Dokument nr. 8-forslaget syner at det er brei politisk vilje til å styrkje den økonomiske stillinga til NRK. Det er positivt, og det understrekar at NRK har ein sterk posisjon. Primært ønskjer Senterpartiet at det vert innarbeidd ei refusjonsordning for moms for NRKs verksemd som i dag ikkje er omfatta av merverdiavgiftssystemet, eller at NRK vert innlemma i momssystemet på ein måte som gir same verknaden for økonomien til NRK. Dette hadde som sagt gitt ei økonomisk styrking på nærare 200 mill. kr. Dette får ikkje fleirtal, derfor vil Senterpartiet subsidiært støtte forslaget frå Høyre, Kristeleg Folkeparti, Venstre og Kystpartiet.

Eg vil gjerne understreke at det er positivt at faktisk heile Stortinget gjennom voteringa vil styrkje NRK sin økonomi. Det understrekar NRKs rolle som reklamefri lisensfinansiert allmennkringkaster, og det gir håp om at NRK også i framtida vil vere ein kvalitetsleverandør, at utbygging og oppretthalding av distriktskontora vil kunne bestå, at ein kulturinstitusjon som Kringkastingsorkesteret vil kunne bestå, og at utbygginga av det digitale bakkenettet kan kome i gang. Dette vil også sikre nærast alle full tilgang til NRK2, noko som er viktig for Senterpartiet.

Som sagt: Senterpartiet vil subsidiært støtte innstillinga, og vi ser fram til kva Regjeringa vil leggje fram i samband med statsbudsjettet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Olemic Thommessen (H): Representanten Torbjørn Hansen har på en utmerket måte redegjort for hva som er Høyres syn i denne saken. Men som et supplement til dette har jeg lyst til å understreke et viktig kulturpolitisk perspektiv som gjør seg gjeldende, og som kanskje ikke har vært så fokusert, nemlig NRKs rolle i utviklingen av et nasjonalt film- og TV-miljø.

Den teknologiske utviklingen vi står overfor, kommer til å stille oss overfor store kulturpolitiske utfordringer i

forhold til det behovet vi har for å ha en stor produksjon av billedbasert mediemateriell, kort sagt det vi snakker om som går på innhold på nett. Det miljøet som vi i fremtiden vil trenge innenfor dette området, vil springe ut av det miljøet som vi i dag har innenfor film og TV, og det vil være utrolig viktig at vi i fremtiden greier å styrke produksjonsmiljøet, som er veldig lite i Norge. I fremtiden kommer vi til å måtte ha et stort volum og en høy kvalitet dersom vi kulturpolitisk skal være på banen, vi skal altså ha en sfære innenfor internettet som er norskprodusert, en sfære som norske konsumenter vil føle seg hjemme i. Dette er et argument NRK selv har trukket fram ved en del anledninger, og det er klart at en gigant som NRK vil kunne være en spennende motor i det nasjonale bildet når det gjelder utviklingen av disse fagmiljøene. Jeg vil gjerne benytte denne anledningen til å understreke viktigheten av det, fordi jeg tror vi kommer tilbake til det også ved senere anledninger.

Jeg vil også benytte anledningen til å si at hvis vi nå kommer fram til gode ordninger der prisbarrieren bygges ned, ja, så vil vi følge NRK fremover og se til at de virkelig benytter de mulighetene som her gis, og at NRK er seg sitt ansvar bevisst som den desidert største og tyngste motoren i utviklingen av dette fagområdet.

Øystein Djupedal (SV): Jeg tar ordet for andre gang fordi jeg registrerer at statsråden er i salen, men at hun ikke har tatt ordet i denne debatten. Og når man hører på to av innleggene fra regjeringsfraksjonen, så er de substansielt forskjellige i innhold. Kristelig Folkepartis representant som er saksordfører, vektlegger det positive, mulighetene for NRK som ligger i dette, mens Høyres representanter nærmest bagatelliserer dette og later som om det ikke vil ha økonomisk betydning for NRK, nærmest at dette er en ordning av liten betydning som Regjeringen gis en fullmakt til å skusle bort på en eller annen måte.

Man har altså i det forslaget til vedtak som vil bli vedtatt senere i dag, åpnet for to muligheter. I forslaget til vedtak heter det at man skal «innarbeide en ordning som vil fjerne prisbarrieren mellom egenproduksjon og eksterntproduksjon, enten ved en refusjonsordning eller ved å innføre NRK i merverdiavgiftssystemet». Begge disse to mulighetene er selvfølgelig til stede etter dette vedtaket. Samtidig hadde det vært mer enn interessant for Stortinget å få vite hva Regjeringen faktisk tenker, og hva statsråden tenker om dette, særlig på bakgrunn av at innleggene fra regjeringspartiene her i salen har vært svært forskjellige i innhold. Det hadde også vært interessant å få en vurdering av dette nettopp fordi regjeringspartiene i Stortinget er av en helt annen oppfatning enn Regjeringen. Regjeringen har altså gjennom hele denne prosessen i finanskomiteen prøvd å gjøre alt mulig for at Stortinget ikke skal gjøre de vedtak Stortinget nå heldigvis faktisk gjør, og derfor hadde det også vært interessant om statsråden kunne gi sitt besyv med i saken fra denne talerstolen.

Presidenten: Statsråden har en taletid på inntil 5 minutter.

Statsråd Erna Solberg: På den sterke oppfordringen skal jeg da klargjøre hva Regjeringen mener om saken.

For det første har jeg lyst til å si én ting: Jeg synes representanten Djupedals beskrivelse både av hva som har stått i korrespondansen, og av Regjeringens holdning er noe mangelfull. Han glemmer nemlig å nevne det vesentlige andre momentet i denne saken, nemlig at kulturministeren har holdt en redegjørelse og faktisk redegjort for hva vi fra Regjeringens side ønsker å gjøre med NRKs økonomi. Spørsmålet jeg som settestatsråd har hatt et forhold til her, er på hvilken måte vi eventuelt skal gjøre det, og på hvilken måte vi skal innpasse dette i et avgiftssystem. Spørsmålet om å styrke NRKs økonomi har Regjeringen svart på gjennom kulturministerens redegjørelse, hvor hun klart har sagt at Regjeringen har til hensikt å gjøre det. Men vi har ikke valgt virkemidlene, så når det gjelder oppfølgingen av det vedtaket som fattes av Stortinget i dag, kommer vi helt seriøst til å utrede alternativene, gå gjennom hva som er det mest hensiktsmessige, og så kommer vi til å vurdere det også i forhold til budsjettet når det gjelder hvor stor styrkingen av NRK skal være fremover. Men jeg har lyst til å minne om at det er to ulike temaer her: Det ene er NRKs økonomi, og det andre er spørsmålet om å lage et nøytralt avgiftssystem i forhold til egen produksjon. Vi har sagt at det er greit at vi skal gå igjennom og lage et nøytralt system i forhold til egenproduksjon. Det er noe Regjeringen for øvrig generelt sett er opptatt av. Det har gjort at vi har nedsatt Rattsø-utvalget, som bl.a. skal se på dette i forhold til kommunesektoren, men som kommer til å få et utvidet ansvar for dette når det gjelder egenproduksjon i forhold til statlig regi og virksomhet. Vi ser at det etter innføringen av moms på tjenester er et utstrakt press mot ulike etater for å ta inn igjen aktiviteter som tidligere har vært outsourced, fordi man nå får høyere kostnader på grunn av denne barrieren. Det gjør at innføringen av moms på tjenester generelt sett betyr at vi må ha en gjennomgang av spørsmålet knyttet til hvilke barrierer vi har mot å sette ut ting på anbud eller å ha ting i egenproduksjonsregi.

Så til forsøket på å si at det er en stor splittelse mellom regjeringspartiene og Regjeringen. Det er altså slik at Regjeringen har gitt ett signal om styrkingen av NRKs økonomi, og det er gitt av kulturministeren innenfor hennes ansvarsområde. Det vi har forholdt oss til i forhold til finanskomiteen, er de avgiftstekniske spørsmålene. Underliggende her er at Regjeringen allerede har sagt til Stortinget at vi ønsker en styrking av NRKs økonomi. Hvor stor den blir, blir selvfølgelig en vurdering som Regjeringen må ta i forhold til mange andre områder der man ønsker å ha en styrket økonomi. I forhold til teknikken her er det viktig at vi sørger for å lage et best mulig system som ivaretar både de ønskene man har i forhold til det kulturpolitiske spørsmålet knyttet til egenproduksjon og kjøp av tjenester annenstedsfra. Men på det området må jeg gjøre oppmerksom på, som jeg også sa i den åpne høringen i finanskomiteen, at her er vi nødt til å ha en nøytral ordning. Hvis vi skulle velge et kompensasjonssystem bl.a. som det BBC har, bare i forhold til

egenproduksjon og norskproduserte programmer, vet vi at vi sannsynligvis ville komme i en situasjon hvor dette hadde ledet oss inn i et problem knyttet til statsstøtte. Derfor må vi ha et nøytralt system i forhold til ulike typer kjøp av tjenester. Men vi jobber med ulike deler av temaet. Vi skal følge opp det som blir Stortingets vedtak i dag, og vi kommer tilbake slik at Stortinget får en mulighet til å se sammenhengen mellom styrkingen av NRKs økonomi og de endringene vi gjør i avgiftssystemet.

Men jeg har lyst til å ta avstand fra utlegningen av hvordan disse forslagene skal tolkes. Jeg går ut fra at det ikke er lagt noen særlig tolkning inn her. Jeg ser ikke at beløpet 100 mill. kr, som Djupedal bl.a. har nevnt, er nevnt noen steder i forbindelse med hvor stor en eventuell styrking skal være, eller hvordan en slik ordning skal utformes. Vi er på langt nær klar til å gi signaler om hvor stor den styrkingen skal være, for det blir både et spørsmål om hvordan vi avgiftsteknisk får tingene til å fungere og selvfølgelig et spørsmål om hvor sterkt vi mener at NRKs økonomi skal styrkes i årene som kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (FrP): Jeg har to spørsmål til statsråden.

Jeg må først si at fra Fremskrittspartiets side er vi ganske godt tilfreds med det arbeidet som settestatsråden har påtatt seg i denne saken. Hun har satt seg godt inn i saken og håndtert den bra i forhold til komiteen.

Men i innstillingen har Fremskrittspartiet et forslag som bl.a. går ut på at man skal trekke inn det NRK eventuelt vinner på en endring i momssystemet gjennom en reduksjon i lisensen for brukerne. Er det en problemstilling som Regjeringen i det hele tatt vil vurdere når de går nærmere inn på en momssystemendring for NRK?

Det andre spørsmålet knytter seg ikke til selve sakens innhold, men til mye av prosessen rundt den, nemlig habilitetskonflikten som har preget veldig mye av komiteens behandling av denne saken. I et brev til komiteen av 8. februar fra statsministeren gjøres det klart at statsråd Solberg vil være settestatsråd i saker hvor statsråd Foss vil være inhabil i denne sammenheng. Har Regjeringen nå et avklart forhold til dette spørsmålet, slik at vi ikke risikerer flere vanskelige avgrensingsområder knyttet til habilitet i fremtiden? Er det nå slik at Regjeringen har klargjort dette i andre tilsvarende saker for fremtiden, slik at vi ikke risikerer å komme i dette uføret i tiden som kommer?

Statsråd Erna Solberg: Ja, Regjeringen har et avklart forhold til at undertegnede i statsråd er utnevnt som settestatsråd for alle forhold som dreier seg om NRK/TV 2-spørsmål i årene fremover så lenge denne regjeringen sitter eller ikke velger å oppnevne en annen settestatsråd, eller finansministeren skulle få et annet privatliv enn det han har i dag – som har vært bakgrunnen for det. Problemet med habilitetsspørsmål er jo at folks situasjon kan endre seg. Det betyr at det nok kan dukke opp nye habilitetsspørsmål for enkelte statsråder, litt avhengig av f.eks. jobbskifter knyttet til den man måtte være gift med, sam-

boer med eller leve i partnerskap med. Sånn er livet. Verden forandrer seg, utenfor dette huset særlig – kanskje mer enn her inne. Jeg kan ikke love at vi ikke skal komme opp i et grenseland hvor vi ikke har tenkt igjennom alle habilitetsspørsmålene, men vi jobber intenst med å sørge for at vi ikke kommer i slike situasjoner.

Så til spørsmålet om å redusere momsen. Hvis man velger et system hvor vi f.eks. innfører full fradragrett i momssystemet, vil det selvfølgelig være en aktuell bit, for vi har sagt at vi vil vurdere hvor stor en eventuell styrking i NRKs økonomi skal være. Hvis vi skulle velge en modell hvor det blir en fullstendig innføring i momssystemet av NRK, vil det selvfølgelig ikke bare være å legge på 24 pst. moms på toppen og utvide den. Det er ett av de temaene vi vurderer, for vi vurderer både økonomien og systemet på ulike områder. Men det er jo noen av modellene som gjør dette til et ikke aktuelt spørsmål. Hvis man f.eks. velger en kompensasjonsmodell, vil man kunne dimensjonere kompensasjonsspørsmålet i forhold til hvor mye man ønsker å styrke NRKs økonomi. Jeg tror det er viktig å si at det er to temaer. Det er full valgfrihet når det gjelder hvor sterkt man vil gå inn på begge temaene hvis man går inn på en kompensasjonsordning. Det eneste man må sørge for, er at den er nøytral.

Øystein Djupedal (SV): La meg først få korrigere statsråden på følgende: Etter at SV hadde lagt fram sitt forslag i Stortinget, bad kulturstatsråden om å få komme til Stortinget med en redegjørelse om NRK. Det satte vi pris på. Men det var altså etter at vårt forslag lå til behandling i Stortinget, og det var der disse signalene om styrking av NRKs økonomi kom.

Jeg synes det statsråden har holdt på med, er en bortforklaring av det som står i vedtaket. Man prøver her å si at man på en måte står helt fritt, at man har valgfrihet med hensyn til hvordan dette vedtaket skal forstås, og det gjør meg meget urolig.

Det Fremskrittspartiet her tar opp i en replikk, er altså nedstemt. Fremskrittspartiets forslag får ikke annet enn Fremskrittspartiets støtte. Det betyr at et tilsvarende kutt i lisensen ikke har Stortingets tilslutning. Det håper jeg statsråden merker seg.

Så står det altså i det som regjeringspartiene selv fremmer, at man vil «fjerne prisbarrieren mellom egenproduksjon og eksterntproduksjon, enten ved en refusjonsordning» – en refusjonsordning vil altså bety 24 pst. kutt, hvis man skal fjerne prisbarrieren mellom egenproduksjon og eksterntproduksjon; det betyr at prisbarrieren pr. i dag er momsen, som pr. dato er 24 pst. – «eller ved å innføre NRK i merverdiavgiftssystemet». Hvis man innfører NRK i merverdiavgiftssystemet, betyr det at NRK som institusjon får 24 pst. fratrukk av inngående moms. Så er det selvfølgelig et spørsmål om man kan legge moms på lisensen. Det vil være mulig når man fører NRK inn i momssystemet. Det å momsbelegge lisensen er slik man har det i Finland. YLE har 8 pst. moms, men fullt fradrag.

Jeg vil advare statsråden mot å legge moms på lisensen. Lisensen er avhengig av alminnelig tilslutning og

bør ikke være urovekkende høy. Men jeg må allikevel få lov til å utfordre statsråden på nytt. Denne bagatelliseringen og bortforklaringen av at Regjeringen i prinsippet står fritt, nærmest til ikke å styrke NRKs økonomi, etter det som senere i dag vil bli vedtatt, må jeg sterkt advare statsråden mot å forfølge.

Statsråd Erna Solberg: Jeg lyttet lenge for å høre hvor Øystein Djupedal og jeg egentlig sa ting som skulle stå i motstrid til hverandre. Jeg sa ganske klart at forpliktelsen fra Regjeringen til å styrke NRK er gitt i denne sal av kulturministeren i hennes redegjørelse. Det er et tema som vi altså har gitt en forpliktelse på. Spørsmålet om hvor stor styrkingen skal være, og hvordan et system skal utformes innenfor rammen av det vedtaket vi skal fatte i dag, kommer Regjeringen tilbake til i forbindelse med den ordinære behandlingen av budsjettet. Hvis det som vedtas her i dag, skulle tilsi 100 mill. kr, må i så fall de som vedtar det, gå opp her og fortelle at det faktisk er det som ligger bak. Jeg oppfatter ikke at det vedtaket som ligger her, tilsier at det skulle bli 100 mill. kr, som representanten Øystein Djupedal nevnte.

Men vi kommer altså seriøst til både å følge opp den forpliktelsen kulturministeren har gitt på vegne av Regjeringen i denne sal, og det vedtaket som fattes om hvordan vi utformer et system. Og hvis vi skal innføre NRK i merverdiavgiftssystemet, vil også moms på lisensen være et tema som vil være vurdert. Det vil etter min mening være helt naturlig. Hvis ikke innfører man dem ikke i merverdiavgiftssystemet, for merverdiavgiftssystemet har moms på utgående tjenester og fradrag for inngående utgifter. Det synes jeg ville være en naturlig vurdering, uten at jeg sier at det er der vi kommer til å komme, fordi vi altså skal gjøre en jobb for å fjerne denne prisbarrieren. Størrelsen på dette vil vi altså komme tilbake til. Og da vil også Stortinget få full mulighet til å ta stilling til de ulike valgene i forbindelse med den ordinære budsjettbehandlingen, og om man kanskje kan se prislappen på dette i sammenheng med en rekke andre satsingsforslag på kulturområdet, som mange i Stortinget har sagt er veldig viktig fremover.

Svein Roald Hansen (A): Statsråden sa i sitt innlegg at hun mente representanten Djupedal overdrev skepsisen som lå i brevvexlingen med komiteen når det gjaldt Regjeringens vilje til å bidra til at dette forslaget kunne vedtas. Jeg synes det lå en betydelig skepsis, særlig i brevvexlingen knyttet til EUs regelverk, og det har ikke vært berørt noe særlig her i dag. Og i og med at kulturministeren i sin redegjørelse sa at Regjeringen vurderte fire alternativer, lisensøkning, null moms for NRK, full moms og en ordning med momsrefusjon, går jeg ut fra at den problemstillingen er såpass avklart at det ikke blir noe problem i oppfølgingen av det vedtaket som gjøres senere i dag.

Når statsråden i replikkordskiftet her også peker på at moms på lisens er et av alternativene man vil vurde-

re, tror jeg ikke det blir enkelt å få Arbeiderpartiets støtte til et slikt vedtak, som vil innebære et betydelig hopp i lisensen, og som også vil frata mulighetene for en nødvendig prisjustering framover, som også vil være nødvendig hvis den styrkingen vi nå gir NRKs økonomi, skal vare lenger enn til neste jul. Hvis man kommer tilbake med en momsrefusjon, håper jeg Regjeringen også husker på at den har laget en politikk for et enklere Norge, slik at refusjonen er rimelig enkel å praktisere, i tillegg til at den altså skal gi NRK et løft som er et bidrag til å bringe NRK over i en ny teknologi og et driftsgrunnlag som er holdbart i forhold til forpliktelsene.

Statsråd Erna Solberg: Det siste er jeg enig i. Det må være et formål at disse ordningene blir enkle å forholde seg til. Det er også en av grunnene til at vi når det gjelder kommunesektoren, har nedsatt et utvalg som forhåpentligvis også finner enklere ordninger enn den momsrefusjonsordningen vi i dag har, som er komplisert, og der det tar lang tid før pengene tilbakeføres.

Så til spørsmålet knyttet til EU-systemet. Ja, vi må sørge for at alle våre ordninger er forsvarlige når det gjelder spørsmålet om statsstøtte innenfor EØS-området. Noen av de ordningene som har vært lansert, kan skape problemer, litt avhengig av hvordan de innrettes. Men jeg tror at holdningen generelt er at vi nok skal kunne klare å finne et system som det er mulig å gjennomføre uten av det blir angrepet på statsstøtteområdet, hvis vi velger en refusjonsordning. Men det er helt åpenbart at det enkleste teknisk sett vil være en form for innføring i momssystemet.

La meg da si noe om innføring av momssystemet og det å legge moms på toppen av lisensen. Om folk opplever at det blir en økning i lisensen, vil i så fall være avhengig av hvor mye penger NRK skal sitte igjen med. Man kan betale akkurat det samme beløpet som i dag for lisensen, men ilagt moms, forutsatt at NRK ikke skal sitte igjen med noen inntekt. Så kan man gradvis øke det i forhold til det. Det er jo redelig i et system å vise hva man faktisk betaler for de tjenestene man har innenfor en allmennkringkaster, istedenfor indirekte å skjule det gjennom spesielle avgiftsløsninger som ikke er lik de avgiftsløsningene som gjelder for konkurrentene. Slik sett synes jeg det er ryddig i forhold til de politiske valgene også, å vise hvilke kostnader det innebærer. Bare et avgiftslettevedtak ved å innføre i momssystemet f.eks. en nullsats vil jo noen måtte betale uansett, og det skal jo finansieres over statsbudsjettet i konkurranse med andre oppgaver som man også prioriterer i denne salen. Men valgfriheten er mulig. En innføring med moms på toppen betyr ikke at man ikke kan prisjustere lisensen i fremtiden. Det er da avhengig av hvor mye man vil styrke NRK.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2168)

S a k n r . 5

Innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005 (Innst. S. nr. 88 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 30 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil det bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Siv Jensen (FrP) (komiteens leder og ordfører for saken): I all hovedsak har finanskomiteens medlemmer og de ulike fraksjoner henvist til den behandlingen vi hadde av langtidsprogrammet i Innst. S. nr. 230 for 2000-2001.

Det er én problemstilling som komiteen har berørt under behandlingen av dette, og det er hensiktsmessigheten av den behandlingsformen vi nå har, nemlig først en foreløpig behandling og deretter en endelig behandling etter at det har vært nytt valg. Dette er jo en prosess som har utviklet seg over tid, men det er all mulig grunn til å se nærmere på hensiktsmessigheten av å videreføre denne behandlingen, og det er komiteen i gang med.

Som kjent har det skjedd to store ting etter at den foreløpige innstillingen til langtidsprogrammet ble vedtatt. Det har vært stortingsvalg, og det har vært regjeringsskifte. Utover det har for så vidt ikke de ulike komitefraksjonenes merknader forandret seg nevneverdig. Kursen er den samme, det politiske innholdet er det samme, og ønskene for fremtiden er også de samme.

Jeg har på vegne av Fremskrittspartiet lyst til å påpeke et par ting fordi hele hensikten med regjeringsskiftet – i hvert fall sett med våre øyne – var å få en helt ny kurs for politikken. Det var grunnlaget for Sem-erklæringen, det var grunnlaget også for den dialogen som ble ført mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiets stortingsgruppe forut for regjeringdannelsen, hvor man fra vår side ønsket å klarlegge hva som skulle være Regjeringens politikk på en rekke viktige områder i tiden fremover.

Det er synd å konstatere at den nye kursen glimrer med sitt fravær. Så langt registrerer ikke Fremskrittspartiet noen nevneverdig kursomlegging av politikken. Vi registrerer tvert imot i veldig mange vesentlige saker – ikke minst i den økonomiske politikken – en retorikk fra regjeringspartienes side som i svært stor grad samsvarer med den Arbeiderpartiet hadde da de satt i regjering. Sånn sett har ikke veldig mye forandret seg, og vi har for så vidt heller ikke sett stort til noe kursskifte i den viktigste bærebjelken i politikken, nemlig den økonomiske politikken, hvor særlig skatte- og avgiftsspørsmål skulle være en vesentlig del av Regjeringens politikk. Foreløpig er det altså slik at løsningene glimrer med sitt fravær.

Dette er et område som Fremskrittspartiet kommer til å forfølge svært nøye i tiden fremover. Og uten at jeg nå skal sette i gang en svær og omfattende debatt om en rekke politikkområder som gjerne blir omtalt i et langtidsprogram, har jeg bare lyst til å påpeke for regjeringspartiene at Fremskrittspartiet er svært opptatt av å følge opp det som var grunnlaget for at Regjeringen i sin tid ble født. Og vi regner med at Regjeringen er seg sitt ansvar bevisst og gjør dette, fordi det var faktisk med Fremskrittspartiets støtte at Regjeringen fikk se dagens lys.

Utover det vil jeg anbefale innstillingen som foreligger fra finanskomiteen.

Ranveig Frøiland (A): Eg skal ikkje blanda meg inn i den fødselshjelpar- eller jordmordebatten som Siv Jensen, leiar for komiteen, legg opp til.

Langtidsprogrammet har vi diskutert før, som saksordføraren sa. Eg vil berre kommentera nokre av dei nye retningslinene for den økonomiske politikken som òg vart til i det førre langtidsprogrammet.

Det var veldig brei semje då regjeringa Stoltenberg la fram dette forslaget om nye handlingsreglar for ei moderat opptapping av bruken av petroleumsinntektene. Det er viktig å merka seg og hugsa på at denne regelen vart følgd opp både av regjeringa Stoltenberg, regjeringa Bondevik II og stortingsfleirtalet då vi for første gong brukte denne i samband med statsbudsjettet for inneverande år.

Men sjølv om vi har ein handlingsregel som vi er samde om, vil ikkje dette redusera dei tradisjonelle skiljeline i politikken, for det er framleis slik at vi vil ha like stor usemje både om skattepolitikken og fordelingspolitikken mellom høgresida og venstresida i norsk politikk. Men eg vil likevel åtvare mot ein politikk som gjev inntrykk av at alle gode føremål kan løysast med meir bruk av oljepengar, slik som t.d. Framstegspartiet gjer seg til talsmann for. Ein rask og kraftig auke i bruken av oljeinntektene i norsk økonomi kan gje auka prisar og renter og føra til raskt aukande arbeidsløyse i industrien og til store omstillingskostnader som vi vil slita med i mange år framover.

I Arbeidarpartiet meiner vi at den viktigaste utfordringa i den økonomiske politikken ligg i å utnytta samfunnets ressursar, arbeidskrafta vår og kapitalen på ein slik måte at vi har evne til fornying både i offentleg og privat sektor, slik at dei kan bli betre og gje best mogleg resultat både for velferd og for sysselsetjing.

Arbeidarpartiet legg vekt på at den nye handlingsregelen går ut på at vi skal bruka meir pengar på å styrkja velferden, og at vi gjennom skatte- og avgiftslette som særleg skal rettast inn mot skatt på arbeid, skal styrkja næringslivet sin konkurransevne.

Regjeringa Bondevik II har einssidig lagt vekt på at det auka handlingsrommet skal brukast til skattelette. Dette er etter mi vurdering tradisjonell høgrepolitikk – skattelette framfor betre fellesskapsløysingar. Inneverande statsbudsjett har gitt store skattelettar til dei i samfunnet som har mest, med følgjer for t.d. distriktspolitikken.

Arbeidarpartiet vil ikkje dreia politikken mot høgre med skattelette til dei rike og reduksjon av solidariske fellesskapsløysingar. Vi vil bruka det større handlingsrommet til å auka velferden og skapa betre fellesskapsløysingar. Det er viktig å understreka når vi i dag behandlar langtidsprogrammet for andre gong.

Jan Tore Sanner (H): Denne endelige innstillingen til langtidsprogrammet markerer det politiske kartet slik det ser ut etter valget i fjor høst. Partier som utgjør et flertall i Stortinget, ønsket et skifte, og vi har fått Samarbeidsregjeringen. Samarbeidspartiene er avhengig av og ønsker et godt samarbeid med partiene i Stortinget. Fremskrittspartiet ønsket regjeringsskifte. Det vil derfor være naturleg å samarbeide med dem i en rekke saker, samtidig som samarbeid med Arbeiderpartiet eller SV vil være mer åpenbart i andre saker.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet i sine merknader konstaterer at Regjeringen har «lagt om den politiske kurs». Naturleg nok varsler de at dette ikke har Arbeiderpartiets støtte, mens Fremskrittspartiet i sine merknader, og også Siv Jensen i sitt innlegg, etterlyser en ny kurs. Jeg kan berolige komiteens leder, Siv Jensen, med at Regjeringen og også samarbeidspartiene her i Stortinget er seg sitt ansvar bevisst. Jeg er nok mer enig med representanten Ranveig Frøiland i akkurat dette spørsmålet, nemlig at regjeringsskiftet i fjor høst innebærer et kursskifte i norsk politikk. Nå kuttes det i skatter og avgifter, investeringsavgiften fjernes, flyseteavgiften fjernes, toppskatten for inntekter under 320 000 kr fjernes, og gradvis skal det bli færre som betaler toppskatt, boligskaften reduseres og skal helt vekk, alkoholavgiften og elavgiften er redusert. Nå satses det på mangfold og kvalitet i utdanningen, lærerutdanningen legges om, elevene får flere undervisningstimer i norsk, det skal bli lettere å etablere friskoler. Etter et tiår med strukturreformer fokuseres det nå på innhold og kvalitet i skolen, og det føres en mer offensiv miljøpolitikk.

Etter valget i fjor høst har Arbeiderpartiet skapt betydelig usikkerhet om egen politikk, ikke minst den økonomiske politikken. Det moderate og ansvarlige Arbeiderpartiet har i løpet av få måneder endret seg til et utspills- og utgiftsparti. Milliardene har rullet i alle retninger og i et voldsomt tempo. Det er av stor betydning at vi har et bredt politisk flertall som har operert innenfor de samme økonomiske rammene. Det skaper stabilitet. Jeg er derfor glad for at både Jens Stoltenberg, Hill-Marta Solberg og nå også representanten Ranveig Frøiland i sitt innlegg har satt foten ned og slår helt klart fast, både i merknadene i innstillingen og i innlegget, at Arbeiderpartiet står fast når det gjelder innføring av oljeinntektene i økonomien.

Enigheten om å holde fast ved handlingsregelen er viktig. Det er allikevel, som også representanten Ranveig Frøiland understreket, en uenighet mellom Arbeiderpartiet på den ene siden og samarbeidspartiene på den andre siden når det gjelder bruken av det økte handlingsrommet. Vi legger større vekt på å redusere skatte- og avgiftsnivået, større vekt på strukturendringer og moderni-

sering i offentlig sektor. Det har helt klart en mer positiv virkning på økonomien både når det gjelder tilbud og arbeidskraft og industriens konkurransevne.

Øystein Djupedal (SV): La meg først si at vi i SV er enig i at denne måten å behandle langtidsprogrammet på ikke nødvendigvis er hensiktsmessig. At vi har en lang debatt i forkant av stortingsvalget, og at man da senere, et halvt år etterpå, avgir den endelige innstilling om langtidsprogrammet, er en måte å behandle langtidsprogrammet på som vi nok synes det kan være klokt å se på en gang til. Denne debatten og denne innstillingen bærer vel i grunnen preg av at dette er en pliktøvelse som finanskomiteen må gjennom. Den ordentlige, seriøse behandlingen av langtidsprogrammet som finanskomiteen hadde i fjor vår, er et viktig dokument, og det spørs om ikke det bør være den endelige avgivelsen også. Særlig fordi det har vært et stortingsvalg imellom – og det er jo prosedyren – og stortingsvalget endte med regjeringsskifte, så bærer jo også denne innstillingen preg av at det har vært store politiske endringer på kartet når det gjelder hvem som sitter i regjering, fra langtidsprogrammet opprinnelig ble lagt fram.

Men la det ligge bare som en alminnelig merknad om dette. Det kan jo være at flere også ser hensiktsmessigheten i at vi om fire år velger å behandle dette på en litt annen måte.

Det som har skjedd fra langtidsprogrammet ble behandlet i vår, er at vi har fått en ny regjering. Dette er en borgerlig regjering, en Høyre-dominert regjering. Det ser vi på de forslag som ligger i Stortinget, og det ser vi på en del svært aktive statsråder som har hatt skuffene fulle av forslag som de lenge har hatt lyst til å legge fram for Stortinget, og som går på skatt, som går på struktur, som går på større forskjeller mellom folk, og som går på nedbygging av det som er velferdsstaten.

Jeg må si at jeg er meget bekymret for denne regjeringen. Det er riktignok en svak mindretallsregjering som krever støtte i Stortinget, men om man hører på debatten så langt, er det åpenbart at Fremskrittspartiet står klar til å presse denne politikken enda mer til høyre når det er nødvendig. Det gjør at Kristelig Folkeparti, som vel er det partiet i Regjeringen som i utgangspunktet har en mer anstendig profil knyttet til disse spørsmål, lett lar seg nedkjempe. Det betyr at jeg er meget bekymret for at denne regjeringen i løpet av fire år skal gjøre stor skade, særlig knyttet til strukturspørsmål og knyttet til det som er en rettferdig fordeling av godene i vårt samfunn. I strukturspørsmål ser vi det allerede med en rekke forslag som er ideologisk betinget: salg av statens eiendom og privatisering av virksomheter som i dag er i fellesskapets eie. Dette er gjort av ideologiske årsaker, ikke ut fra at det er mer hensiktsmessig. Det gjør at jeg må si at jeg er svært bekymret for hva man kan klare å få til av ødeleggelser i løpet av disse fire årene.

Når det gjelder velferdsstatens framtid, er det klart at man her snakker om en modernisering av velferdsstaten. Men det man i realiteten snakker om, er en kommersialisering av velferdsstaten, der mer og mer av det som er

fellesskapets tjenester, skal legges ut på anbud. Dette gjøres også av ideologiske årsaker, ikke nødvendigvis fordi det fører til bedre kvalitet eller bedre tjenesteproduksjon, men fordi man ønsker å bygge ned det som er fellesskapets, altså kommunens, fylkeskommunens og statens, ansvar. Sett fra SVs ståsted er dette også meget bekymringsfullt.

Hvis man ser på det første statsbudsjettet som denne regjeringen fikk vedtatt med kabinettsspørsmål – støttet av Fremskrittspartiet – vil man også se at skattepolitikken går i helt feil retning. Her har man vedtatt 9 milliarder kr i årsvirkning av skattelettelser, hovedsakelig til høytlønte og næringslivet, altså til dem som har mest fra før. Den sosiale profilen i skatteopplegget var meget åpenbar. Ifølge de tabellene Stortinget fikk seg forelagt, var det helt tydelig at en med en helt vanlig gjennomsnittsinntekt ikke fikk skattelettelse overhodet, men dess høyere inntekten var, dess større var skattelettelsen gitt av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Hvis dette bildet skal tegne seg videre framover, vil det være meget bekymringsfullt. Det vil bety at forskjellene i det norske samfunnet vil øke gjennom denne perioden. Og det vil bety at de kosmetiske forslagene man kommer med for dem som sitter nederst ved bordet, overhodet ikke kan kompensere for dette.

De pengene man gir til skattelettelse, burde i stedet ha vært brukt til å styrke velferdssamfunnet, til å styrke den omleggingen av det norske samfunnet som er nødvendig, bort fra den svarte oljeøkonomien og over til den grønne kunnskapsindustrien, som dette landet skal leve av i framtiden.

SV har i innstillingen pekt på sju hovedutfordringer for det norske samfunnet i denne perioden, og la meg bare kort referere:

- Velferdsstaten må utvikles videre.
- Barn og unge er framtiden. Det betyr altså en satsing på barnehager og skoler, på kvalitet for våre aller yngste.
- Den utenrikspolitiske handlefriheten utenfor EU må benyttes. Det er en stor fordel for Norge ikke å være med i Den europeiske union, og den handlefriheten vi her har, bør vi benytte mer aktivt, både i miljøpolitikken, i sikkerhetspolitikken og ikke minst i bistandspolitikken.
- Vi ønsker en bærekraftig miljøpolitikk. Dette koster også penger. Det betyr en omlegging av miljøpolitikken. Vi må likevel gi ros til en svært engasjert og aktiv statsråd, som i mange spørsmål har overrasket oss i positiv retning.
- Vi ønsker en omlegging fra svart oljeøkonomi til grønn kunnskapsøkonomi.
- Vi ønsker, som jeg tidligere var inne på, en rettferdig fordeling av godene, som gjør at vi må fjerne fattigdom, og vi må tillate at de som sitter øverst ved bordet, bidrar mer.
- Vi ønsker ikke minst et mer tolerant norsk samfunn. Det betyr altså at det norske samfunnet skal være flerkulturelt og mangfoldig. Dette ønsker SV velkommen.

Eirin Falset hadde her overtatt presidentplassen.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Ved den førebels behandlingen av dette langtidsprogrammet hadde Kristeleg Folkeparti fellesmerknader saman med Senterpartiet og Venstre. Dette var uttrykk for dei tre sentrumspartia sin vilje til å fortsetja samarbeidet og for den politiske basisen for eit slikt samarbeid. Valet i 2001 gav ikkje grunnlag for ei regjering utgått frå desse tre partia, men stortingsvalet den 10. september i fjor syntte likevel at veljarane ønskte eit regjeringsskifte. I denne situasjonen tok Kristeleg Folkeparti saman med Høgre og Venstre på seg å danna Samarbeidsregjeringa.

Denne regjeringa legg vekt på ein politikk som er prega av verdiar som er viktige for Kristeleg Folkeparti. Dette gjeld m.a. respekten for menneskeverdet, vern om familien og vektlegging av forvaltaransvaret. Følgjande politikkområde syner dette:

Sist haust fekk Samarbeidsregjeringa gjennom eit budsjett som gav grunnlag for ei rentenedsetjing. Dette åleine har ført til at hushaldningar, næringsliv og kommunar til saman har spart hundretals millionar kroner i renteutgifter.

Forvaltaransvaret legg også på oss eit ansvar for miljøet og for ressursbruken vår. På same tid som me har eit ansvar for å ta i bruk ressursane til beste for folk og land, har me også eit ansvar for å gjera dette på ein måte som tek vare på miljøet der me skal bu og opphalda oss. Eg er glad for at det langt utover regjeringspartia sine rekkjer vert stadfest at Samarbeidsregjeringa viser både evne og vilje til å føra ein ansvarleg og offensiv miljøpolitikk.

I år er det 50 år sidan den første utviklingshjelpa vart gjeven frå Noreg. For Kristeleg Folkeparti har det alltid vore viktig å sjå utover landegrensene og tenkja globalt. Dette er òg ein del av forvaltaransvaret vårt. Solidariteten må strekkja seg lenger enn til Svinesund. Det er difor gledeleg at u-hjelpa no svarar til 0,92 pst. av BNI. Samarbeidsregjeringa tek sikte på å auka dette til 1 pst. av BNI ved utgangen av denne valperioden.

Kristeleg Folkeparti har alltid halde fram at familien er den viktigaste eininga i samfunnet vårt. Nye tider krev likevel nye grep også i familiepolitikken. Aktuelle stikkord er her valfridom og moglegheiter for fleksible system, slik at foreldra sjølve kan organisera kvardagen sin på den måten som den enkelte er best tent med. Vi konstaterer derfor med glede at kontantstøtta er komen for å verta, og at det i Stortinget er brei semje om full barnehagedekning.

Frivillige lag og organisasjonar har lange tradisjonar og representerer ein uvurderleg og uerstatteleg samfunnsinnsats. Me er derfor svært nøgde med at Regjeringa fekk lagt inn 200 mill. kr til momskompensasjon for frivillige lag og organisasjonar i haust. Dette er 100 mill. kr meir enn det Arbeidarpartiet hadde i sitt budsjettframlegg. Vidare er Samarbeidsregjeringa innstilt på andre styrkingstiltak for frivillig sektor. Blant anna står det i Sem-erklæringa at ein går inn for ei kraftig heving

(Sørfonn)

av taket for gaver med skattefrådrag til frivillige lag og organisasjoner.

Det har med rette – og spesielt i valkampen sist haust – vore ei sterk fokusering på dei store ulikskapane i landet vårt. Det er eit paradoks at så mange fell utanfor i velferdssamfunnet vårt. Også dette handlar om menneskeverd og forvaltaransvar. Regjeringa starta difor ganske tidleg med å vedta ein sterk auke i tiltaka for fattigdoms- nedkjemping.

Noreg er eit flott land, men samstundes har me ein krevjande geografi. Fjordar og fjell gjer avstandane lengre og kommunikasjonane vanskelegare hos oss enn i mange andre land. Mykje av ressursane og mykje av den verdiskapinga som landet vårt byggjer på, er lokalisert i denne utfordrande geografien. Dette gjer at regional- og distriktpolitikken har vore og er eit viktig politisk område i Noreg. Det er det òg for denne regjeringa, noko som ikkje minst interpellasjonsdebatten tidlegare i dag sterkt understreka.

Det er næringslivet som skal gje inntekter til å halda ved like og vidareutvikla velferdsordningane våre. I Kristelig Folkeparti er me difor opptekne av at næringslivet skal ha stabile og påreknlege rammevilkår. Ikkje minst gjennom arbeidet med det nye skattesystemet vil dette vera ein raud tråd. Me treng òg å liggja på verdstoppen når det gjeld utdannings- og kompetansenivå. Målet er difor å trappa opp norsk forskingsinnsats til minst gjennomsnittleg OECD-nivå innan 2005.

Desse spreidde eksempla viser at Samarbeidsregjeringa sin verdiprofil er meir enn ord. Regjeringa tek ansvar både nasjonalt og internasjonalt. Regjeringa vil ta vare på dei svake i samfunnet og ønskjer å vidareutvikla samfunnet til beste for både einskildmennesket og for dei sosiale nettverka me lever i. Eksempla viser òg at Samarbeidsregjeringa legg vekt på tiltak som fremjar verdiskaping. Og sist, men ikkje minst: Regjeringa har vist at dette kan kombinert med ein ansvarleg og offensiv miljøpolitikk!

Morten Lund (Sp): Den svært omfattende foreløpige innstillingen til langtidsprogrammet var preget av et nær forestående stortingsvalg. Den endelige innstilling er svært beskjeden i omfang. Innholdet preges av at vi har fått en ny mindretallsregjering, og at det nå bare er Senterpartiet som vedstår seg de svært omfattende merknadene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre fra sist vår. Våre særmerknader før valget var på hele 33 sider, i tillegg til felles merknader under de fleste av de 15 overskriftene i Langtidsprogrammet.

Jeg mener mange velgere har grunn til å føle seg lurt når det viser seg at den praktiske politikk som føres av Samarbeidsregjeringen, avviker så sterkt fra det som Kristelig Folkeparti og Venstre forsvarte i Stortinget fire måneder før valget. Jeg vil nevne noen av de områder der sentrumspolitikken er forlatt.

I den foreløpige innstillingen skrev vi:

«Gjennom skatte-, avgifts- og inntektspolitikken skal levekårsforskjellene mellom grupper og deler av landet jevnes ut.»

Samarbeidsregjeringen gjorde det motsatte i høst. 4 av 5 milliarder kr i skattelette til personer ble gitt til dem med inntekt over 300 000 kr, mens de – over 80 pst. – med lavere inntekt fikk den siste milliard. Aller mest ble gitt til velfødde mannlige millionærer i de mest sentrale strøkene. Senterpartiet hadde den motsatte fordelingsprofilen fordi vi hadde lovet velgerne det. Vi gav mest skattelette når det gjaldt de lønnsnivåer som domineres av kvinner.

Senterpartiet ønsker også i framtida å bidra til økt nettolønn for dem som tjener lite, også for å motivere dem på ledtid til å arbeide mer. Vi mener at det er mer effektivt enn å importere arbeidskraft.

I dagens innstilling gjentar Regjeringen at det tas sikte på 25 milliarder kr i lettelse i skatt og avgift, men fordelingen sies det ingenting om. Men hvordan vil man styrke folks mulighet til å klare seg på egen inntekt når bare smuler skal gå til dem som har minst?

Sentrumspartiene var sterkt kritiske til regjeringen Stoltenbergs distriktpolitik, som vi mente var for passiv. Vi var enige om å styrke SNDs regionale rolle. Nå har Kristelig Folkeparti og Venstre ansvaret for kutt i milliardklassen for SND, full stopp i bevilgningene til kommunale næringsfond, fjerning av frakttilskudd på bensin i hele landet samt på melk og grønt til Nord-Norge. Dette er stikk i strid med det de to partiene lovet før valget, og følgene er dramatiske. De kommunale næringsfondene har vært særdeles nyttige der det er størst behov for nye arbeidsplasser.

Sentrumsregjeringen var svært opptatt av å sikre bedre vilkår i landbruket. I fjor skrev de tre sentrumspartiene:

«Disse medlemmer vil videreutvikle småskala-landbruket gjennom å gi inntektsmuligheter som sikrer rekrutteringa til næringa.»

Nå har landbruksminister Lars Sponheim varslet en omfattende strukturrasjonalisering, ikke minst innenfor melkeproduksjonen. Det må bety, slik vi oppfatter det, at gjennomsnittsbruket rett og slett er nødt til å legge ned.

Samarbeidsregjeringen har åpnet for omdanning til AS for sparebankene. Før valget var motstanden mot det samme en viktig kampsak for de tre sentrumspartiene. Nå kjøres de nødvendige beslutningene for å åpne for AS gjennom i Stortinget i rekordfart. Hvor har det blitt av betydningen av lokalt eierskap, lokale beslutninger til beste for småbedriftene – og hvor er det blitt av frykten for ytterligere oppkjøp og senere utflagging som vi snakket så varmt om i valgkampen?

Jeg drister meg også til å minne om den tidligere så sterke og felles motstanden mot bygging av sterkt forurensende gasskraftverk. Akkurat i den saken burde velgerne kunne føle seg trygge! Det var første gang en regjering ble felt på en miljøsak. Nå er det da lagt til rette for rask oppstart av et sterkt forurensende gasskraftverk knyttet til Snøhvit-utbyggingen. Naturkraft slipper å frykte for å miste de sterkt omstridte konsesjonene som kunne ha gått tapt, og som vi antakelig ville ha kjempet sammen om at skulle ha gått tapt hvis vi fortsatt hadde vært i opposisjon.

For mindre enn et år siden var planene om det nye Forsvaret et fellesprosjekt som sentrumpartiene arbeidet intenst med. Høyre var bare observatør. Sammen mente vi at Arbeiderpartiets planer ville rasere vernepliktforsvaret og svekke forsvaret av norsk land og norske havområder. Vi presiserte at en satsing på internasjonale operasjoner ikke skulle være til fortrenghet for det nasjonale forsvaret. Nå har Regjeringen lagt bort alle disse prinsippene. På toppen av det skal tilskudd til det frivillige skyttervesenet fjernes fra forsvarsbudsjettet. Heimevernet skal inntil videre beholde sin styrke – på papiret. Det mener jeg er en meget uryddig helomvending.

Det er grunn til å tro at listen over helomvendinger blir mye lengre. Hva er så verdien av det som skrives i en innstilling til langtidsprogrammet? Og et annet spørsmål: Er det rart om politikerforakten øker?

May Britt Vihovde (V): Samarbeidsregjeringa kan snart feira sitt halvårsjubileum. Regjeringa har i denne perioden peika ut ein ny politisk kurs for Noreg.

Vi har fått ein meir offensiv miljøpolitikk, ein betre sosial profil med vekt på kampen mot fattigdom, og vi har fått ein meir positiv næringspolitikk. Dette er ein politikk heilt i tråd med Venstre sine prioriteringar.

Den nye politiske kursen synest på ei rekkje område, først og fremst gjennom ein langt meir offensiv miljøpolitikk enn den tidlegare arbeidspartiregjeringa førte – det gjeld Sellafield, klimapolitikken, arbeidet for forureiningsfrie gasskraftverk og utbygging av kollektivtrafikken.

I Samarbeidsregjeringa sitt budsjett for 2002 blei det til saman sett av 105 mill. kr meir til miljøformål enn det arbeidspartiregjeringa la opp til, bl.a. meir pengar til energifondet, energiøkonomisering og reine energikjelder. Miljøfondet blei dobla, frå 1 til 2 milliardar kr.

Samarbeidsregjeringa har vore pådrivar til at det blei ei forhandlingsløyning under Kyotoprotokollen i Marrakech, og sytt for at Noreg raskt kan ratifisera Kyoto-avtalen. Vi vil innføre eit nasjonalt kvotesystem for handel med utslippskvotar før Kyoto-avtalen krev det.

Regjeringa vil stimulera til at det blir bygt CO₂-frie gasskraftverk, bl.a. ved støtte av tilsvarande fritak for elavgift til miljøvennlege løysingar.

Vi har fått gjennomslag for auka kollektivinnsats i storbyane, som t.d. T-bane i Oslo, bybane i Bergen og meir midlar til ungdoms- og studentrabatt.

Samarbeidsregjeringa har også auka den norske innsatsen for å stansa dei radioaktive utseppa frå atomanlegga i Sellafield.

Regjeringa fører ein meir næringsvennleg skattepolitikk med utvikling av investeringsavgift og utbytteskatt, forbetringar i opsjonsskattlegginga, auka skattefrådrag for FoU og fjerning av flypassasjeravgift. Alt dette representerer viktige forbetringar i bedriftene sine rammevilkår.

Bustadskatten blir redusert, og det blir gitt auka botnfrådrag, spesielt med lette for dei som tener minst. Regjeringa har allereie gjennomført skatte- og avgiftslette for

over 12 milliardar kr, samtidig som det er funne rom for viktige velferdssatsingar.

Samarbeidsregjeringa har nedsett Skauge-utvalet, som ser på reforma av innteks- og formuesskattlegginga, med omlegging til flatare skatt og eit enklare og meir rettferdig skattesystem.

Regjeringa legg opp til modernisering, effektivisering og forenkling av offentleg sektor. Arbeidet med regelverksforenkling og redusert skjemavelde er intensivert i tråd med Venstres prosjekt «Eit enklare Noreg».

Framtidas samfunn vil vera fleirkulturelt. Auka arbeidsinnvandring vil tilføra det norske samfunnet meir mangfaldig kompetanse. Samarbeidsregjeringa vidarefører arbeidet med auka arbeidsinnvandring. Det er bl.a. gjort forenklingar i reglane for å leggja til rette for raskare og enklare rekruttering av spesialistar frå land utanfor EØS-området.

Solidaritet er høgt prioritert både nasjonalt og internasjonalt. Bistanden er auka frå 0,89 pst. av BNI i fjor til 0,92 pst. i år, og andelen skal aukast til 1 pst. i løpet av stortingsperioden.

Innsatsen for dei fattigaste er styrkt, med bl.a. auka barnetillegg, bustøtte og minstefrådrag. Nokre av dei mest utsette og gløymde i samfunnet, rusmisbrukarane, har endeleg fått eit skikkeleg lyft, med auka behandlingsskapasitet og fleire lågterskeltilbod.

Løyvingane til kultur er rekordhøge på budsjettet for 2002, og innsatsen for dei frivillige organisasjonane er styrkt med ytterlegare 100 mill. kr. Organisasjonslivet i Noreg legg ned uvurderleg innsats gjennom frivillig arbeid. Ingen får så mykje aktivitet ut av kvar krone som dei frivillige i Noreg, der det aller meste av arbeidet er frivillig og ulønt. Eit aktivt organisasjonsliv er også ein føresetnad for eit levande demokrati og lokalmiljø med sterke sosiale nettverk.

Regjeringa styrkjer innsatsen for auka tryggleik, både i kampen mot internasjonal terrorisme og ved auka innsats mot vald, spesielt familievald, som særleg rammar kvinner. Kvinner som er valds- og trusselutsette, skal få raskare hjelp og vern. Det blir òg auka innsats mot barne- og ungdomskriminaliteten – viktige tiltak alt saman, i tråd med Venstre sitt program.

Feilaktige påstandar blir ikkje meir sanne av at dei blir gjentekne ofte. Det gjeld spesielt påstandane frå store delar av opposisjonen om at nasjonen nærmast er i ferd med å gå under i eit slags ytterleggående høgrestyrt eksperiment. Dette er sjølv sagt ikkje rett. Alle som vil, kan sjå det.

Budsjettet for 2002 gav eksempelvis meir til dei som har minst frå før, meir til kampen mot fattigdom og meir til ein del ting som eg allereie har ramsa opp.

Det er verdt å merka seg at Regjeringa sin politikk blir utsett for sterk kritikk frå begge fløyer i politikken: Framstegspartiet på den eine sida og Arbeidarpartiet og SV på den andre. Framstegspartiet vil ha meir høgrepolitikk, Arbeidarpartiet og SV meiner det er for mykje.

Ein så sterk kritikk frå begge fløyene gir signal om at Regjeringa fører ein balansert politikk som klarer å forei-

na omsynet til næringsliv, miljø og arbeidsplassar og til ein aktiv velferdspolitikk.

Statsråd Per-Kristian Foss: Regjeringen har på flere områder lagt opp til en kursomlegging som med varierende flertall har fått støtte i Stortinget. Finanskomiteens leder startet debatten med å si at løsningene i skattepolitikken «glimrer med sitt fravær». Nå er det vel litt vanskelig å si hva løsningene i skattepolitikken, i bestemt form, er – altså en slags idé om at man skulle finne frem til det absolutt ideelle skattesystem. Jeg tror kanskje jeg vil dempe forventningene til den type endelikt-løsninger. Men det er på gang en utredning om revisjon av skattesystemet, der mandatet har bred politisk tilslutning, og som også innebærer muligheter for betydelige lettelser både i firmabeskatning og i personbeskatning. Denne regjeringen har også startet sitt første år med i overkant av 12 milliarder kr i skatte- og avgiftslettelser. Det vil alltid være de som mener at det er for lite, men det burde være mulig å se forskjell i retning på 12 milliarder i skatte- og avgiftslettelser.

Ellers registrerte jeg med interesse at Regjeringens moderniseringsredegjørelse der prinsippene for modernisering av offentlig sektor ble trukket opp, møtte bred politisk tilslutning, ja til dels jubel, fra Fremskrittspartiet. Jeg har også registrert at de varslede lovendringer når det gjelder friskoler, har møtt samme partis begeistring. Det samme kan vel sies om den omlegging som Regjeringens politikk innenfor sivil sektor innebærer, med en sterkere vektlegging av støtten til de frivillige organisasjoner. Når Regjeringen også har varslet et arbeid for privatisering av statlig eierskap, et statlig eierskap som i Norge knyttet til andel av børsen representerer noe av den høyeste andel som fins i Europa, har ikke det møtt samme grad av jublende tilslutning fra Fremskrittspartiet. Der må jeg si at jeg ikke er sikker på hvem som har forandret seg, men vi holder iallfall en kurs på dette området som er gjenkjennelig: ikke privatisering for enhver pris, men som et ledd i hensiktsmessige, industrielle løsninger for statselskaper eller delvise statselskaper å finne en sammensetning som gir et mer krevende eierskap.

Representanten Frøiland advarte mot å tro at alle problemer kan løses med mer penger. Det er en advarsel jeg verdsetter. Jeg håper også at den når alle fylkeslag av Arbeiderpartiet. Jeg registrerer for tiden bølgebevegelse på dette området. På radioen forleden dag hørte jeg en fremskrittspartirepresentant si: De er mer uansvarlige enn oss. Det skal jeg ikke ha kommentert, annet enn å si at beløpene er uten kontakt med virkeligheten. Og jeg registrerer at også en tidligere finansminister er inne på noen av de samme tanker, selv etter å ha danset seg gjennom et årsmøte. Jeg vet hvor krevende det kan være!

Jeg vil bare si en ting til slutt, og det er at det er en gal gjengivelse av Regjeringens politikk å si at vi skal bruke det økte handlingsrommet innenfor den økonomiske politikken utelukkende til skatte- og avgiftslettelser. Denne regjering legger opp til at det økte handlingsrommet, som oppstår som følge av økt uttak av petroleumsfondet og som følge av andre tiltak, der man klarer å kutte på en-

kelte utgiftsområder, rasjonalisere osv., skal brukes både til å styrke velferdsstaten på viktige og prioriterte områder og til skatte- og avgiftslettelser. Man vil nok i fremtiden kanskje være uenig om innretningen av disse, men jeg registrerer med interesse at det er bred tilslutning til å gi det private markedet, for å si det sånn, økende grad av tillit til at Regjeringen fører en forutsigbar politikk hva gjelder økt uttak av petroleumsfondet – men dog etter en forutsigbar linje.

Jeg skal få vende tilbake til finanskomiteens leder avslutningsvis og si det slik at man skulle kanskje tro at en handlingsregel som innebar økt uttak av Petroleumsfondet, ville føre til at de som lenge har talt for økt uttak av Petroleumsfondet, var fornøyd. Men politikkenes relativitetsteorier er kanskje ikke akkurat slik.

Presidenten: Det blir adgang til replikkordskifte.

Siv Jensen (FrP): Jeg tror kanskje finansministeren skal være litt forsiktig med sine spydigheter knyttet til handlingsregelen, for ett av mine spørsmål knytter seg nettopp til den.

Hvis det er slik at finansministeren og stortingsflertallet er så opptatt av å håndtere dette såkalte økte uttaket av oljepenger langs «en forutsigbar linje», kunne jeg godt tenkt meg å få utdypet dette noe nærmere. For det som skjer, er at i budsjettsammenheng vedtar Stortinget et nivå for hva som er tilsynelatende akseptabelt uttak, altså hvor mange milliarder kroner av de såkalte oljepenger man skal bruke. Og så revideres dette gjennom året. Konsekvensen av det var at vi i fjor ikke brukte en eneste krone av de såkalte oljepengene, fordi vi fikk mer skatteinntekter enn forventet – og det var en rekke andre «gode» begrunnelser, i hvert fall sett med Regjeringens øyne, for hvorfor vi ikke trengte å bruke disse oljepengene likevel.

Og da blir neste spørsmål: Hvordan gjør man det da i neste runde, hvis denne innfasingen som handlingsregelen i utgangspunktet betyr, betyr at man skal bruke litt mer hvert år? Hvis «litt mer hvert år» betyr at det blir null, fordi vi året før ikke brukte noen ting, kunne det være interessant å høre finansministerens redegjørelse for hvilket nivå man da har tenkt å ta utgangspunkt i for neste års budsjett – hvis man altså driver med den type såkalt talltriksing, som i realiteten betyr at man ender opp med ikke å bruke noen ting.

Så ville det være fristende, fordi det ikke var adgang til replikk på de andre talerne – men nå representerer finansministeren for så vidt også Venstre, som fra denne talerstolen var svært opptatt av å poengtere hvor mye Venstre hadde fått gjennomslag for – å ta opp om man kanskje kunne være litt mer interessert i hvor mye velgerne fikk gjennomslag for. Og det velgerne overhodet ikke bad om gjennom stortingsvalget, var å få Venstre på Stortinget. Det var det velgerne sa de ikke ville ha. Likevel har velgerne fått tre Venstre-statsråder. Det sier kanskje noe om at man her er mer opptatt av å profilere partiene enn av å ta hensyn til det velgerne ber om.

Statsråd Per-Kristian Foss: Meg bekjent ble det ikke avholdt noen folkeavstemning i fjor om hvorvidt Venstre skulle på Stortinget!

Så kan en vel si at velgerne har hatt betydelig innflytelse på den situasjonen vi nå står i, for, som representanten fra Senterpartiet redegjorde lenge og grundig for fra talerstolen tidligere, ble det ikke en regjeringsdannelse helt slik det stod i innstillingen til langtidsprogrammet før valget. De 33 sidene ble det ikke noen regjering av, og man kan vel trygt si at det skyldes iallfall velgerne. Så at velgerne har hatt innflytelse sånn sett, tror jeg nok det er riktig å si.

Men det er klart at Venstre har innflytelse i Regjeringen selv om det er det minste parti. Det ligger i samarbeidets natur. På en del områder har Venstre sammenfallende synspunkter med andre partier på forhånd, på en del områder har de forhandlet seg til løsninger de ikke ville fått til ellers. Sånn er et samarbeid, og det er interessant, tror jeg, å se på det også med Fremskrittspartiets øyne.

Hvis det er slik at jeg ble oppfattet som spydig i forhold til handlingsregelen, er det en misforståelse. Det var ikke det jeg var – det var altså ikke adressen, for å si det slik.

Hvis man lurer på hva handlingsregelen betydde i fjor, er det ikke nødvendig å spørre om det, for da gjaldt den ikke. Det er fra 2002 Stortinget har pålagt oss å følge en forutsigbar handlingsregel. Den er knyttet til budsjettunderskuddet, og budsjettunderskuddet påvirkes også av andre økonomiske faktorer enn realavkastningen av Petroleumsfondet. Derfor vil det variere.

Så stiller representanten Siv Jensen spørsmålet: Hva blir det i neste runde? Neste runde er revidert nasjonalbudsjett. Da vil man nok se at vi der også søker å følge den samme handlingsregelen og justere det som kan tas inn av Petroleumsfondet, i forhold til prognoser for den økonomiske utvikling. Når det gjelder 2003, vil vi også redegjøre nærmere for det i revidert nasjonalbudsjett, men jeg kan vel peke på at handlingsregelen da også vil være påvirket av hvor mye som står på det petroleumsfondet som man skal ta ut realavkastningen på 4 pst. av.

Tore Nordtun (A): Jeg synes replikkutvekslingen mellom finanskomiteens leder og finansministeren var meget interessant, på bakgrunn av innlegget til finansministeren, for innlegget til finansministeren bar jo bud om at de man nå skulle samarbeide med i Stortinget, var Fremskrittspartiet. Det var egentlig meldingen i finansministerens innlegg. Og det er greit – de er en del av det parlamentariske grunnlaget for Regjeringen. Så kom også, som vi hørte, debatten om handlingsregelen – dette er det første året den skal gjelde for. Jeg synes det var bra med den oppklaringen fra finansministeren. Men her er det jo en fundamental forskjell. Høyre sammen med Arbeiderpartiet, og et bredt flertall i Stortinget, har vært enige om handlingsregelen. Fremskrittspartiet har sagt at den aksepterer de ikke. Det er en annen økonomisk politikk. Da vil det være meget interessant å få høre finansministerens vurderinger, når han skal gå inn i budsjettforhandling med Fremskrittspartiet til høsten. Finansmi-

nisteren signaliserte nå i sitt innlegg om langtidsprogrammet at når det gjelder budsjettet, er det Fremskrittspartiet de skal gå om, mens den viktigste økonomiske nøkkelen vi har vedtatt, med et bredt flertall i Stortinget, er handlingsregelen. Jeg vil gjerne høre finansministeren vurdere den situasjonen, når han har det anslaget i den økonomiske politikken.

I tillegg syntes jeg det var oppsiktsvekkende at finansministeren i sitt innlegg overhodet ikke tok opp noen ting når det gjelder de største utfordringene vi har, nemlig hvordan vi skal fordele, og fordelingen overfor de svake og dem som sitter nederst ved bordet. Her var det ensidig skattelettelse og avgiftslettelse, men ingenting som egentlig gikk i retning av den store utfordringen vi har, nemlig å løfte i fellesskap for dem som har minst.

Statsråd Per-Kristian Foss: Det er vel mange måter å se min omtale av Fremskrittspartiet i mitt hovedinnlegg på. Jeg er ikke sikker på om representanten Siv Jensen vil oppfatte det like omfavnende – jeg kommenterte jo et par politiske skillelinjer også. Men det er et faktum at Fremskrittspartiet ønsket denne regjerings tilblivelse, og vi vil lojalt søke å følge opp ikke minst de svar som er gitt i brevveksling med Fremskrittspartiet forut for regjeringsdannelsen. Det er naturlig. Det kan være konfliktfylt også å samarbeide om budsjettet. Jeg synes imidlertid at det er viktig å si at handlingsregelen jo ikke er en regel som binder innholdet, men rammene, og det vil være betydelig uenighet om hvordan man skal bruke rammene. Vi har vært opptatt av fra Regjeringens side å levere et balansert økonomisk opplegg som er slik at skatte- og avgiftslettelse folk får, eller bedriftene får, beholdes og ikke tas igjen gjennom økt rente, og derfor er det viktig at det er balanse i det økonomiske opplegget.

Jeg brukte faktisk store deler av mitt innlegg, som var kort, til å snakke om velferdsstaten. Og velferdsstaten er jo det sikkerhetsnett som skal sikre oss mot fattigdomsproblemer. Ikke alle fordelingsutfordringer er fattigdomsproblemer, men en del av dem er det. Vi er opptatt av – og dette har denne regjeringen faktisk satt på dagsordenen, og fått ganske betydelig ros for det fra mange hold – nettopp følgende problemstilling: Hvordan kan en god velferdsstat som den norske allikevel ha et nett som er slik at noen faller helt igjennom? Det finnes det ikke enkle svar på, i virkelighetens verden iallfall, men vi har forsøkt å gi noen av dem, og vi følger videre opp i de opplegg som kommer. Men jeg må også si at jeg vil nok advare Arbeiderpartiet litt mot å gå for bredt ut her, for spørsmålet om å ta seg av dem som sitter nederst ved bordet, dukket ikke opp da denne regjering tiltrådte, det har vært et uløst problem under flere regjeringer.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Forskjellsutviklingen i Norge har vært sterk gjennom mange år. Vi vet at fra midten av 1980-tallet til midten av 1990-tallet var Italia det eneste landet i Europa som hadde en sterkere forskjellsutvikling enn Norge. Dette ser ikke ut til å ha gått upåaktet hen hos deler av Regjeringens representanter i denne debatten. Jeg synes det er interessant å legge mer-

ke til hvordan representantene for de to regjeringspartiene Kristelig Folkeparti og Høyre vektlegger svært forskjellige ting i denne debatten. Kristelig Folkepartis representant snakker om kampen mot forskjellsutviklingen som en viktig utfordring for Regjeringen. Høyres representanter – og finansministeren nå sist – har tilsynelatende mer enn nok med å bejuble de skatte- og avgiftsletter som Regjeringen har fått til. Erfaringene fra i høst og statsbudsjettet viser at det er denne siste tilnæringsmåten som har blitt tillagt mest vekt fra Regjeringens side. Gevinsten av de endringer som ble foretatt, av de skattelettene som ble foretatt, gikk i retning av dem som hadde mest fra før. I den grad statsbudsjettet bidrog til omfordeling, bidrog det til å forsterke forskjellene, ikke å bremse forskjellsutviklingen. Nå lover Høyres representanter mer av denne nye kursen, som representanten Sanner kaller det, samtidig som representanten Sørfohn altså lover kamp mot forskjeller. Spørsmålet blir da selvfølgelig hvordan denne nye kursen er forenlig med Sørfohns løfter om å ta forskjellsutviklingen på alvor.

Statsråd Per-Kristian Foss: Den er ikke bare forenlig, men den er nødvendig. For den viktigste årsak til fattigdom og forskjeller i et samfunn er mangel på jobber. Den som er lenge uten jobb, står svakt i et samfunn. Det er en erkjennelse som har hatt bred politisk tilslutning i Stortinget ved tidligere drøftelser. Vår skatte- og avgiftspolitik er innrettet slik at den skal bidra til å trygge jobbene. Så kan man diskutere hvorvidt man skal støtte bedriftene gjennom ikke å skattelegge mer enn i utlandet iallfall bedriftenes eiere, eller hvorvidt man skal tilføre de samme eierne 1 milliard kr gjennom offentlige fond. Det er jo på en måte mer et systemsyn, men jeg konstaterer at det var mange som ønsket å tilføre de samme mennesker betydelige beløp ved låne- og tilskuddsordninger gjennom SND.

Når det gjelder generelt om forskjellsutviklingen, har jeg lyst til å minne representanten om at statistikk for forskjellsutvikling i vesentlig grad er påvirket av en eneste stor faktor, og det er kapitalinntekter og forskjell i kapitalinntekter. I år med god børsutvikling, altså høye kapitalinntekter, vil man se at forskjellene øker. I perioder med lavere kapitalinntekter, hvor det går dårlig, og alle bekymrer seg over det, reduseres forskjellene – iallfall på papiret.

Jeg vil advare litt mot den type bruk av statistikk. For det kan gi falske bilder av at forskjellene er blitt mindre fordi det går dårlig med nasjonale og internasjonale børser. Men i virkelighetens verden, for folk flest, som sliter med å få økonomien til å holde, og for dem som sliter med virkelige fattigdomsproblemer, oppleves jo ikke verden annerledes selv om børsene går ned og de såkalte forskjellene minsker i et samfunn. Derfor er jeg opptatt av å fokusere på fattigdomsproblemene og hvordan vi skal løse disse gjennom generelle og mer målrettede tiltak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2169)

S a k n r . 6

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Odd Roger Enoksen om tiltak for like drivstoffpriser i hele landet (Innst. S. nr. 102 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:35 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe, og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) (ordfører for saken):

Finanskomiteen har behandlet Dokument nr. 8:35, forslag om tiltak for like drivstoffpriser i hele landet. Komiteens flertall støtter ikke forslaget om et selvfinansierende fraktutjevningsskatt og har foreslått at dokumentet vedlegges protokollen. Mindretallet i komiteen, SV, Senterpartiet og Kystpartiet, går, med litt ulike forslag, inn for et selvfinansierende fraktutjevningsskatt. På SVs vegne har jeg lyst til å argumentere litt for mindretallsforslaget vårt.

Stortingsflertallet fjernet frakttilskuddsordningen for bensin og autodiesel med virkning fra 1. januar 2002. Argumentasjonen for det hadde bakgrunn i en oppfatning om at den beste måten å få ned prisene på drivstoff på var å tilrettelegge for økt konkurranse.

Dette er utilfredsstillende av flere grunner. For det første skaper det ingen utjevning, men forsterker tvert imot prisforskjellene – fordi mulighetene for økt konkurranse naturlig nok er størst der markedet er størst. For det andre vil det innebære at den eneste måten å begrense drivstoffprisene i distriktene på er å jobbe for et generelt prisfall på bensin. En sann politikk er ikke ønskelig hvis vi samtidig ønsker å føre en troverdig miljøpolitikk som legger til rette for redusert bilbruk i sentrale strøk. Det er nødvendig med en høy pris på drivstoff for å begrense utslippene av klimagasser.

Derimot er det ønskelig med andre former for regulering for å sikre at prisen på drivstoff blir mest mulig lik i hele landet. Hvis det finnes en sann politisk enighet som vi så uttrykt her tidligere i dag om behovet for å opprettholde et spredt bosettingsmønster i landet vårt, burde det eksistere en tilsvarende enighet om at det da gjelder å redusere noen av de merkostnadene som faller på dem som er bosatt i og driver næringsvirksomhet i disse delene av landet.

Myndighetene må for å få dette til være villig til å ta i bruk tiltak som gjør tilgangen til ressurser og infrastruktur lettere for folk i utkantstrøk. Et selvfinansierende fraktutjevningsskatt ville virke kostnadsutjevning på den måten at alle forbrukere illegges samme bidrag til dekning av fraktutgifter, uansett hvor i landet drivstoffet

kjøpes. På denne måten kan vi sørge for at fraktkostnader ikke skal være en faktor som avgjør prisforskjeller.

Det er allerede tegn til at den omleggingen vi har fått, får konsekvenser. Bensinstasjoner og -pumper på steder som var spesielt tilgodesett under den gamle ordningen, står i fare for å bli nedlagt. Sånn blir priskonkurransen i disse områdene ytterligere svekket, og vi kan vente oss en forsterket forskjellsutvikling i pris. Det flertallet i finanskomiteen her har sagt nei til, er en mulighet til å stoppe en sånn utvikling.

Det har vært en diskusjon omkring hvordan et sånt fraktutjevningfond mest hensiktsmessig kan utformes. Arbeiderpartiet har i sine merknader understreket at de er enig med oss i at man bør ha et sånt fond, men mener det bør finansieres over statsbudsjettet. Etter vårt syn viser avskaffelsen av den gamle ordningen imidlertid at en sånn ordning vil være langt mindre stabil enn et selvfinansierende fond. Å gå inn for at det blir lagt fram sak om et selvfinansierende fond vil derfor være det riktigste hvis man ønsker forutsigbarhet og langsiktighet i distrikts- og næringspolitikken.

Med det vil jeg ta opp mindretallets forslag, nr. 1.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Audun Bjørlo Lysbakken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Torstein Rudihagen (A): Bondevik-regjeringa foreslo og stortingsfleirtallet vedtok å fjerne fraktutjenningsordninga ved behandlinga av årets statsbudsjett, og det betyr relativt dyrare bensin- og dieselprisar i distrikta rundt omkring i Noreg, og dyrare dess lenger ein ligg unna oljeselskapas depotanlegg.

Arbeidarpartiet ville behalde fraktutjenninga, og det låg da òg inne i vårt statsbudsjett. For om vi vil halde oppe ei spreidd busetjing og eit konkurransedyktig næringsliv i distrikta, er kommunikasjonsmoglegheitene heilt avgjerande. Det er alltid ekstra kostnader med lange transportar. Og da er det i tillegg ille at privatpersonar og næringsliv ute i distrikta skal betale meir for drivstoffet. Derfor er det sterkt beklageleg at stortingsfleirtallet kutta ut denne ordninga.

Eg ser jo nå at både Regjeringa og regjeringspartia viser til, da med referanse til Konkurransetilsynet, at det er konkurransen, inkludert den lokale og regionale konkurransen, som har mest å seie for prisen på drivstoff. Ja, det er så, men ein kjem jo ikkje bort frå det faktum at når ein bensinforhandlar må betale meir for drivstoff inn, er prisutgangspunktet før konkurransen høgare.

Derfor blir utsalprisen uansett høgare enn om ein hadde hatt ei fraktutjennning. Det blir ei underleg bortforklaring av akkurat det faktum å vise til at det er konkurransen som betyr mest.

Ein ser at mange utkantgrender misser det eine tilbodet etter det andre. Dei kjem inn i ein negativ sirkel, og som Lysbakken også var inne på, står bensinstasjonar nå for fall. Mange av dei kunne berge seg ved at gjennom-

reisande, særleg i turistsesongen, fylte bensin og diesel. Nå misser dei også den trafikken, fordi dei ikkje maktar å halde oppe konkurransedyktige prisar.

Eit anna moment er at kollektivtilbodet er veldig elendig i store delar av Noreg. Det blir faktisk tilsynelatande verre og verre. NSB er eit godt eksempel på det. Det gjer at både næringsliv og privatpersonar blir heilt avhengige av bil, men så skal dei likevel betale meir for drivstoffet. Vi meinte og vi meiner at vi bør ha ei fraktutjenningsordning finansiert over statsbudsjettet. Regjeringa seier også at ei fraktutjenningsordning over statsbudsjettet kan vere ei betre ordning enn eit sjølvfinansierende fraktutjenningsfond. Dermed unngår ein dei administrasjonskostnadene som vil vere knytte til å drive eit eige fond.

Vi synest ikkje at ei ekstra avgift på bensin og diesel som gjer dette dyrare, da med medfølgjande administrasjonskostnader, er ein god måte å finansiere fraktutjenninga på. Derfor står vi på det som vi tidlegare har meint. Vi vil ha ei fraktutjennning, og den bør finansierast over statsbudsjettet.

Per Erik Monsen (FrP): Fremskrittspartiet mener at drivstoffprisene i Norge er et problem både for enkeltpersoner og for bedrifter. De relativt små forskjellene i pris i ulike deler av landet må være av marginal betydning i forhold til det generelt høye prisnivået på drivstoff skapt av skyhøye statlige avgifter. Det må være relativt uinteressant for folk i Hammerfest om drivstoffprisen i Oslo er 50 øre lavere enn i Hammerfest. Det som har betydning, er naturligvis hva folk i Hammerfest må betale når de skal fylle tanken. Når de statlige avgiftene utgjør ca. 70 pst. av pumpeprisen, burde det ikke være vanskelig å se hva som må til for å gjøre noe med problemet.

Fremskrittspartiet har i mange år foreslått en ordning med fleksible drivstoffavgifter som blir redusert når oljeprisen øker, og omvendt, slik at vi kunne hatt stabile drivstoffpriser, og ikke slik som nå med store variasjoner over kort tid, og sluppet det kanskje mest paradoksale, nemlig at når statens inntekter fra petroleumsvirksomheten øker på grunn av økte oljepriser, øker samtidig avgiftsinntektene, og brukerne blir rammet dobbelt.

Det foreligger også en rapport fra Konkurransetilsynet som viser at en fraktutjevningordning ikke er et egnet virkemiddel for å få like drivstoffpriser over hele landet, idet prisforskjellene fylkene imellom er forholdsvis beskjedne, mens forskjellene innad i fylkene ofte er betydelig større. Det viktigste for å utjevne eventuelle prisforskjeller er konkurranse fra automatstasjoner, prisbevissthet og mobilitet hos kundene. En selvfinansierende drivstoffutjevningordning vil også gi merkostnader for enkelte forbrukere som ikke står i forhold til virkningen av forslaget.

Etter Fremskrittspartiets syn er det altså ikke de relativt små prisforskjellene mellom ulike deler av landet som er problemet, men det faktum at Norge, som har store transportavstander, og som samtidig er en av verdens største oljeeksportører, har drivstoffavgifter helt i verdenstoppen. Det virker også ganske underlig, i hvert fall sett fra mitt ståsted, at nettopp de partiene som i denne

innstillingen er mest bekymret for de forholdsvis små forskjellene i drivstoffprisene, vanligvis ikke viser noen interesse for å senke avgiftene, noe som vil komme alle forbrukerne til gode, også de som bor i distriktene.

Björg Tørresdal (KrF): For Kristelig Folkeparti har det alltid vært viktig å jevne ut forskjeller mellom distriktene og mer sentrale strøk, dette bl.a. fordi vi har et land med vanskelig geografi og lange avstander. Et ønske i så måte har vært å jevne ut drivstoffprisene. Det er fortsatt Kristelig Folkepartis ønske at en kan finne tiltak som kan medvirke til nettopp dette.

Når vi ikke stemmer for forslaget om et selvfinansierende fraktutjevningfond, er det ikke fordi vi er imot intensjonen i forslaget, men fordi vi ikke kan se at akkurat dette er en god løsning for å nå målet om likere drivstoffpris mellom distriktene og sentrale strøk. Det er i hovedsak tre grunner til dette.

For det første er konsekvensen av dette forslaget at forbrukerne må betale prisen. Forbrukerne må betale en ekstra avgift for å få billigere bensin. Vi er redd for at dette ikke bare høres ulogisk ut, men at vinninga for mange faktisk vil gå opp i spinninga. Dette henger også sammen med mitt andre punkt.

Det er jo slik at i en slik ordning som er skissert i dette forslaget, vil oljeselskapene sitte med kontrollen over innkreving og administrasjonen av fraktutjevningfondet, og ikke staten. Da er vi redd for at egeninteressen til oljeselskapene kan være mer styrende for hva som skjer, enn forbrukerinteressene.

For det tredje har vi hatt en liknende ordning fram til 1. januar 2002 som har gitt oss viktig informasjon om hvordan en slik ordning vil påvirke prisdanningen. Denne ordningen har dessverre ikke vært noen garantist for utjevning av drivstoffpris mellom distriktene og sentrale strøk. Dette viser bl.a. en rapport fra Konkurransetilsynet av 28. november 2001. Rapporten viser at den viktigste faktoren for lav drivstoffpris har vært konkurranse mellom oljeselskapene, og en slik ordning som er foreslått, vil muligens svekke den konkurransen. Det er i den sammenhengen verdt å merke seg at denne rapporten viser at prisdifferansen har vært sterkere innen regioner enn mellom regioner.

Disse tre punktene gjør at Kristelig Folkeparti ikke kan gå inn for et selvfinansierende fraktutjevningfond.

Hva vil vi så gjøre? Det er to forhold i merknadene til dette dokumentet som sier noe om det. Det ene er at vi tror en bedre tilrettelegging for at flere billigkjeder kan etablere seg ute i distriktene, kan være én vei å gå. Da vil vi få en skjerpet konkurranse også der. Det andre er at finansministeren vil gå i dialog med oljeselskapene for å finne nye måter å jevne ut drivstoffprisene på. Vi tror at det i en slik dialog vil komme fram nye ideer til hvordan man kan få lavere drivstoffpris i distriktene.

Kristelig Folkeparti holder fast på sitt mål om likere drivstoffpris mellom distriktene og sentrale strøk, men vi kan ikke se at dette er måten å nå målet på. Derfor kan vi heller ikke støtte dette forslaget om et selvfinansierende fraktutjevningfond.

Morten Lund (Sp): De fleste politiske partier har programfestet en målsetting om å opprettholde hovedtrekkene i vårt bosettingsmønster. Skal det lykkes, er det en forutsetning at levekårene ikke blir for forskjellige i ulike deler av landet.

Senterpartiet mener at et av de viktigste virkemidlene for å kunne opprettholde et desentralisert samfunn er å redusere de såkalte avstandskostnadene. I den forbindelse er drivstoffprisene av stor betydning.

Prisene på bensin og autodiesel er i dag betydelig høyere i distriktene enn i mer sentrale områder av landet. Det er uheldig så vel fra en fordelingspolitisk som fra en miljøpolitisk synsvinkel. Prisforskjeller på en krone og gjerne betydelig mer pr. liter er ikke uvanlig. For den enkelte husholdning, og ikke minst for næringslivet i distriktene, er det uakseptabelt.

De store prisforskjellene på drivstoff skyldes i hovedsak tre forhold. Det ene er fraktutgiftene, som vi nå snakker mest om. Så er det priskonkurranse mellom oljeselskapene og mellom de enkelte forhandlerne, som i første rekke finnes i bynære strøk. Og så er det forhandlerens avanseberegning.

Stortingsflertallet – regjeringspartiene med støtte fra Fremskrittspartiet – besluttet å fjerne fraktutjevningsordningen. Det bidro til at bensinprisene økte med mer enn 50 øre literen i enkelte distrikter rett etter nyttår, samtidig som oljeselskaper nå varsler at bensinstasjoner i utkantene kan bli nedlagt. – dette som følge av at folk velger å kjøpe drivstoff når de besøker sentrum dersom prisforskjellen blir stor nok. Særlig lastebilene, med de tankene de har, kan benytte seg av dette. At fraktutjevningsordningen nå er falt bort, bidrar altså til å forsterke en allerede betydelig prisforskjell, som bl.a. skyldes at konkurransen er mindre desto lenger fra byene man kommer.

Fjerning av fraktutjevningsordningen bagatelliseres av komiteens flertall og også i brevet fra departementet. Senterpartiet mener fjerningen er dramatisk, fordi både personer og næringsliv legger stor vekt på disse prisene når de velger hvor de skal være, men ikke minst fordi det er et signal om at Regjeringen og flertallet i Stortinget ikke bryr seg. Samtidig tigger de som bor og driver næring lengst ute, om bedre vilkår, fordi så mange sterke krefter bidrar til sentralisering. Fjerning av fraktutjevningen oppleves som dramatisk fordi noen som kalte seg distriktsvennlig i valgkampen, ikke er det.

Talere fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har det til felles i dag at de synes at det er helt greit at folk i distriktene betaler mer for bensinen enn folk som bor i byer eller i bynære områder.

Fremskrittspartiet har alltid ment det, men ikke sagt det særlig høyt. I dag sier de at 50 øre ekstra bare er en bagatell.

Kristelig Folkeparti går nå imot et forslag i distriktspolitikken som de tidligere var for. Det som legges fram, er en kopi av det som Senterpartiet og Kristelig Folkeparti var sammen om og sloss for i Stortinget for ganske kort tid tilbake.

Dette er spesielt interessant fordi statsminister Bondevik i spontanspørretimen 19. desember 2001 på spørsmål

fra Senterpartiets leder Odd Roger Enoksen om regjeringens prinsipielle syn på om avstandskostnader bør utjevnes, svarte at avstandskostnader generelt bør utjevnes. Ja, statsministeren gikk til og med så langt at han viste til det forslag som her er til behandling, og som sentrumsregjeringen tidligere fremmet, og sa at «stortingsflertallet dessverre avviste» dette forslaget sist det var oppe til politisk behandling.

Denne saken føyer seg inn i et mønster hvor distriktpolitikken ikke er en sak som Kristelig Folkeparti prioriterer eller slås for. Dette har Bondevik også senere bekreftet i og med at distriktpolitikk ikke er av de sakene som han har nevnt som vinnere på neste års statsbudsjett. Det vil folk i Distrikts-Norge få merke – og det bør de merke seg.

Gjennom hele valgkampen stod vi sammen med Kristelig Folkeparti om å ville redusere avstandskostnader i distriktpolitikken. I sum er avstandsulempene betydelige for svært mange. Nå har Kristelig Folkeparti gitt opp denne delen av politikken og overlatt prisdannelse på avstandskostnadene til markedet. Å vise til muligheten for å legge forholdene bedre til rette for at billigkjedene Jet og Rema skal etablere seg i distriktene for å skape økt konkurranse, synes jeg er svakt. Da burde man i tilfelle si hvilke tiltak man da ser for seg. Slike tiltak finnes neppe.

Til slutt synes jeg det er synd at Arbeiderpartiet ikke vil delta med subsidiære løsninger, når de er veldig opp-tatt av at fraktutgifter i utkantene ikke skal være så store som de er.

Jeg vil ta opp de forslagene som Senterpartiet står sammen med Kystpartiet om.

Presidenten: Morten Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

May Britt Vihovde (V): Venstre deler målsetjingane om at det bør vera rimeleg like drivstoffpriser over heile landet. Vi er einige i intensjonen til forslagsstillarane, men meiner forslaget ikkje er eit godt tiltak for å nå dette målet.

Det har vist seg at fraktutjammingsordninga ikkje har gitt dei resultatane vi ønskte. Konkurransetilsynets rapport om drivstoffprisane viser at fraktutjamning ikkje har fungert som eit særleg treffsikkert prisutjammende verkemiddel. Prisforskjellane mellom fylka er relativt beskjedne, og forskjellane innan kvart fylke kan ofte vera større enn fylka imellom.

Ein stor del av prisutjammingsmidlane gjekk til sentrale strom som følgje av tettare trafikk. Ordninga betydde mindre for distrikta.

Prisforskjellane er også større enn det som følgjer av fraktkostnadene aleine, først og fremst på grunn av manglande konkurranse. Der m.a. automatstasjonar har etablert seg, har konkurransen auka og prisane blitt reduserte.

Ei ny fraktutjammingsordning vil heller ikkje gi heilt like drivstoffprisar over heile landet. Heilt like prisar er truleg berre mogleg gjennom direkte prisregulering. Dette er heller inga god løysing. Då vil den lokale konkur-

ransen falla bort og gi høgare prisar og eit dårlegare tilbod til forbrukarane.

Ei slik ordning vil også gi konkurranseulempor for selskap som har ein monaleg del av si verksemd i distrikta, med mogleg nedlegging av bensinstasjonar i distrikta som resultat. Dermed blir resultatet av gode intensjonar fort det motsette av det vi ønskjer.

Venstre deler målsetjingane om stor grad av like drivstoffprisar over heile landet. Konkurransetilsynets rapport gjer det klart at konkurranse i drivstoffmarknaden er den einskildfaktoren som kan bidra mest til utjamning av drivstoffprisane mellom ulike område.

Regjeringa har varsla at ho vil ta initiativ til ein dialog med oljeselskapa for å finna løysingar på det med ulike drivstoffprisar til ulike forhandlarar. Vi har tru på at dette også kan bidra til at vi får meir like drivstoffprisar i heile landet.

Så klarer eg ikkje å dy meg: Representanten Rudihaugen snakka om at kollektivtilbodet ute i Distrikts-Noreg ikkje er så godt. Og det kan vi vera einige om. Men når han snakkar om NSB, har eg lyst til å minna han på at det var først i 1998 at ein byrja å auka innsatsen til NSB, for vi hadde faktisk bygd ned Jernbaneverket og NSB gjennom mange tiår. Vi kan vera einige om at det kanskje er det vi skal satsa på, men eg trur Arbeiderpartiet bør ta ein gjennomgang av si historie og korleis dei har handsama NSB.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering: se side 2169)

S a k n r . 7

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Karl-Anton Swensen om at investeringer i og drift av offentlig infrastruktur i farleier og havner likestilles med tilsvarende innen veisektoren under lov om merverdiavgift (Innst. S. nr. 118 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:49 (2001-2002))

Torbjørn Hansen (H) (ordfører for saken): Dokument nr. 8:49, om at investeringer i og drift av offentlig infrastruktur i farleier og havner likestilles med tilsvarende investeringer innen veisektoren under lov om merverdiavgift, fokuserer på merverdiavgiftsreglene for havne-sektoren.

Utgangspunktet til forslagsstilleren er at offentlig vei og jernbane i hovedsak er fritatt for merverdiavgift gjennom egne forskrifter. Forslagsstilleren mener infrastruktur for sjøtransport må likestilles med vei for å sikre like konkurransevilkår.

Saken er forelagt Finansdepartementet. I brev av 21. februar viser finansministeren til at særregler i forhold til offentlig vei ble vedtatt i 1972 for å motvirke konkurransevidning mellom offentlige etater og private næringsdrivende ved utføring av arbeid på offentlig vei. Fritaket har samme formål som lov av 1995 om kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner ved kjøp av visse tjenester fra registrerte næringsdriven-

de. Dette hensynet, som handler om prisbarriere mellom offentlig og privat produksjon, gjør seg ikke i samme grad gjeldende for havnevirksomhet. Dette medfører at det ikke er riktig å innføre samme regelverk for havnevirksomhet, slik Dokument nr. 8:49 legger opp til.

I finanskomiteens høring ble det gitt en orientering fra Norsk Havneforbund om avgiftsforholdene for kommunale havner. Problemstillingen er at kommunale havner er definert utenfor merverdiavgiftsloven på hoveddelen av sin virksomhet. Private havner er derimot momspliktige på vanlig måte. Dette medfører konkurransevridning mellom kommunale og private havner. For kommunal havnevirksomhet er det en betydelig ulempe ikke å være momspliktig, som følge av at momsplikt gir muligheter for å trekke fra merverdiavgift på investeringskostnader.

I nytt brev fra Finansdepartementet vises det til uttalelse i Ot.prp. nr. 2 for 2000-2001 om at omsetning av rett til å benytte fast eiendom mot oppkreving av bl.a. havneavgift kan være egnet for merverdiavgiftsplikt. Finansdepartementet uttaler videre at det vil bli foretatt en nærmere utredning av dette spørsmålet, og at Skattedirektoratet er bedt om å utrede de rettslige sidene, herunder omfanget av en eventuell merverdiavgiftsplikt for denne type tjenester.

Dette svaret har et flertall i finanskomiteen, med unnatak av Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet, lagt til grunn i behandlingen av saken. Dette flertallet skriver i en merknad at departementet bes i egnet form komme tilbake til Stortinget med en orientering om status for utredningen av merverdiavgiftsplikt for havnevirksomhet.

Når det gjelder Dokument nr. 8:49, foreslår det samme flertallet at det vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet går også inn for at havnevirksomhet skal omfattes av merverdiavgiftsloven, men ønsker å fremme forslag om dette direkte.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet har også kommet til samme konklusjon vedrørende havnevirksomhet og merverdiavgiftsplikt, men ønsker en avklaring i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2002 eller statsbudsjettet for 2003.

Jeg vil også nevne at samarbeidspartiene og Fremskrittspartiet står sammen om en merknad om at merverdiavgiftsloven bør være konkurransenøytral mellom privat og offentlig virksomhet. At ikke flere partier kunne slutte seg til dette generelle og gode prinsippet, viser at det fremdeles er skillelinjer i norsk politikk når det gjelder offentlig virksomhet.

Jeg synes komiteen i arbeidet med Dokument nr. 8:49 har kommet til viktige konklusjoner i forhold til infrastruktur for sjøtransport og rammevilkår i merverdiavgiftssystemet. Dette kan ha betydning for framtidige investeringer og dermed forbedre rammevilkårene for sjøtransport. Samtidig er jeg glad for at komiteens flertall gir departementet muligheten til å gi saken en grundig behandling, slik at vi unngår ytterligere skjevheter i merverdiavgiftssystemet.

Jeg vil med dette anbefale komiteens innstilling.

Per Erik Monsen (FrP): Utgangspunktet må være at i Norge er det fornuftig å ha et godt utbygd havnesystem slik at mest mulig av varetransporten kan gå sjøveien, både fordi det er rimelig og miljømessig fornuftig, og fordi vi i deler av landet har et veinett som er dårlig i stand til å ta den stadig økende varetransporten. Da trenger vi et godt nett av moderne havner langs hele kysten. I Norge er disse havene stort sett kommunale og en del av den offentlige infrastruktur.

Når kommunale trafikkhavner i hovedsak anses å drive virksomhet utenfor merverdiavgiftsområdet, betyr det at de driver delt virksomhet i forhold til merverdiavgiftsloven, altså at de har omsetning både innenfor og utenfor området. Regelverket innebærer at de bare har fradragrett for inngående merverdiavgift for den del av virksomheten som er avgiftspliktig. Omsetning utenfor avgiftsområdet skal det ikke beregnes utgående avgift av, og anskaffelse til bruk for slik omsetning gir da heller ikke rett til fradrag for inngående avgift. Siden store deler av den virksomheten havnevesenet står for, blir beregnet som omsetning utenfor avgiftsområdet, blir de avskåret fra fradrag for inngående merverdiavgift for store deler av sin virksomhet. Dette vil naturligvis påvirke størrelsen på havneavgiftene som transportørene må betale, uten at transportørene får dette spesifisert og kan trekke det fra som inngående merverdiavgift. Det blir derfor betalt merverdiavgift av merverdiavgift.

Det er slik at forslagsstiller har pekt på et reelt problem, og et alvorlig problem for dem det gjelder, men slik Fremskrittspartiet ser det, er løsningen ikke god nok. Sjøtransporten får en ekstra kostnad i forhold til andre typer transport – en ikke ubetydelig konkurranseulempe. Dette kan løses på en enkel måte ved at havnevirksomhet tas inn i merverdiavgiftsloven, slik Fremskrittspartiet foreslår.

Jeg vil ta opp forslaget fra Fremskrittspartiet, som er gjengitt i innstillingen.

Presidenten: Per Erik Monsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Karl-Anton Swensen (Kp): Forholdene for sjøtransport har av ulike årsaker fått en uheldig utvikling over en årrekke. En årsak er konkurranseforholdet til veitransport.

Tilrettelegging for å føre mer transport over fra vei til kjøll krever investering i infrastruktur, herunder farleier og offentlige havneanlegg.

Havnesektoren drives etter et eget lovverk, som er havne- og farvannsloven. Forutsetningen er at sektoren er selvfinansierende. Det vil si at havnene finansierer hele sin drift gjennom brukeravgifter, som igjen vil si at havnene ikke får bevilgninger til drift fra stat eller kommune.

I Nasjonal transportplan framheves det at man ønsker å styrke sjøtransport for å overføre mer gods fra vei til kjøll, men ingenting om hvordan man skal gjøre dette. I tillegg står det i St.prp. nr. 1 for 2001-2002 at sjøtransportens rolle og muligheter ikke har kommet klart nok fram ver-

ken i praksis eller i planverk. Dette skyldes bl.a. at rammebetingelsene for havnene ikke er avklart. Havnene skal i større grad bidra til økt nasjonal verdiskaping, og det skal tilrettelegges for godt samvirke mellom private og offentlig havner. Så det mangler ikke på gode intensjoner og fine ord.

Det kan i tillegg nevnes at hvis kystfrakteflåten skal klare seg på kort sikt, må rammebetingelsene bedres kraftig. I dag sitter vi med en nedslitt flåte på grunn av rammebetingelsene, er det hevdet fra næringen selv.

Det er etter min oppfatning særdeles uheldig og urettferdig at offentlige havner har en straffetoll på 24 pst. når det gjelder investeringer og drift av disse anleggene. Investerer man i vei, er det fritatt for moms. Investerer man i et offentlig kaianlegg, blir det belastet med en ekstrakostnad på 24 pst. straffetoll. Brøyter man en offentlig vei, er det fritatt for moms. Når man brøyter kaien, får man 24 pst. ekstra utgift. Bygger Statens vegvesen et fergeleie, er det fritatt for moms. Bygger kommunen fergeleie, blir de pålagt en ekstra kostnad på 24 pst. Denne ekstrakostnaden får ikke de offentlige havnene refundert, i motsetning til private havner. Derfor må dette helt klart

oppfattes som en uheldig konkurransevridning mellom private og offentlige havner.

I tillegg vet man at næringen har jobbet med denne saken i ca. fem år uten at det har skjedd noe. Derfor fremmer Kystpartiet og Senterpartiet forslag nr. 2, om at vi senest må få en avklaring i forbindelse med budsjettet til høsten. Uansett utfall av avstemningen, vil jeg oppfordre Regjeringen til å ta denne problemstillingen opp til vurdering for snarlig avklaring, slik at vi kan få iverksatt en langt større overføring av gods fra vei til kjøll, som er i tråd med Nasjonal transportplan.

Når det gjelder Fremskrittspartiets forslag, nr. 1, er vi ikke uenige i det. Forslaget vårt, nr. 2, har omtrent samme intensjon, så vi vil stemme for forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Karl-Anton Swensen har tatt opp det forslag han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

(Votering, se side 2169)

Den reglementsmessige tid for formiddagsmøtet er øyeblikkelig omme. Møtet blir nå hevet, og nytt møte blir satt kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.

Møte tirsdag den 9. april kl. 18

President: Eirin Falde

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 69)

Presidenten: Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger sykepermisjon for representanten Ursula Evje fra og med kveldsmøtet 9. april og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Harald *Espelund*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Harald *Espelund* er til stede og vil ta se-
te.

Sak nr. 8

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Siv Jensen om å gi Norges Bank full uavhengighet (Innst. S. nr. 117 (2001-2002), jf. Dokument nr. 8:52 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tore Nordtun (A) (fung. ordfører for saken): Jeg er glad for at det er et bredt flertall som støtter opp om Norges Banks rolle i forhold til Stortinget og Regjeringen og derfor avviser forslaget fra representanten Siv Jensen om å gi Norges Bank full uavhengighet.

Retningslinjene for pengepolitikken ble lagt om 29. mars 2001, og et bredt flertall i Stortinget tok de nye retningslinjene til etterretning. Et flertall er dermed enig i at pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens verdi nasjonalt og internasjonalt, og samtidig understøtte finanspolitikken ved å bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting.

Det operative målet for pengepolitikken skal være en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst. Med denne omleggingen har Norges Bank fått et større ansvar for å stabilisere den økonomiske utviklingen.

I Innst. S. nr. 229 for 2000-2001 om den økonomiske politikken, som ble behandlet i fjor vår, mente noen partier at Regjeringen burde gå gjennom loven om Norges Bank, bl.a. for å vurdere om det var behov for endring i sentralbankens stilling. Dette ble ikke støttet av flertallet.

Det har altså heller ikke tidligere vært flertall for å endre Norges Banks stilling.

Avvisningen av forslaget fra Siv Jensen viser at et bredt flertall på Stortinget legger stor vekt på langsiktighet og forutsigbarhet i pengepolitikken og ikke ønsker store og uventede endringer. Dette er viktig for at pengepolitikken skal nyte den nødvendige tillit både i finansmarkedene og i samfunnet for øvrig.

For å oppnå en stabil økonomisk utvikling, en stabil valutakurs og lav inflasjon er det nødvendig med et vellykket samspill mellom de ulike områdene av den økonomiske politikken. Det betyr at stabilitet og forutsigbarhet i pengepolitikken også er viktig for finanspolitikken.

Jan Tore Sanner (H): Det er en interessant og viktig problemstilling Fremskrittspartiet reiser i forslaget. Det er ønskelig at Stortinget med jevne mellomrom diskuterer pengepolitikken, og i den sammenheng er også sentralbankens stilling et sentralt spørsmål.

Det er imidlertid ikke mer enn ett år siden Stortinget diskuterte de nye retningslinjene for pengepolitikken, og det var heller ikke da flertall for en endring av Norges Banks rolle, slik Fremskrittspartiet foreslår.

Jeg er glad for å kunne fastslå at det er et bredt flertall som stiller seg bak retningslinjene for pengepolitikken, det er viktig for stabiliteten og forutsigbarheten.

Samarbeidspartiene går imot forslaget fra Fremskrittspartiet, men vi peker i innstillingen på tre forhold. For det første: Det er nødvendig å se på enkelte sider ved lovverket som gjelder Norges Banks stilling. For det andre åpner vi for en vurdering av praksisen for oppnevning av hovedstyre. Og for det tredje ber vi om en gjennomgang av sentralbankens stilling i land det er naturlig å sammenligne med.

Jeg er glad for at Fremskrittspartiet har gitt sin subsidiære tilslutning til disse tre punktene, og at det derfor er et flertall i Stortinget som stiller seg bak dette.

Siv Jensen (FrP) (komiteens leder): Det kan ut fra debatten og komiteflertallets innstilling virke som om det hersker stor uenighet om hovedtrekkene for hvordan norsk pengepolitikk er innrettet. Det gjør det – så vidt jeg kan begripe – ikke. Det var bred enighet da vi i mars 2001 la om pengepolitikken til et såkalt inflasjonsmål. Det støttet Fremskrittspartiet, og det skulle bare mangle, i og med at vi har fremmet forslag om dette ved en rekke anledninger tidligere – uten å få flertall for det. Da lyktes vi altså, og pengepolitikken ble lagt om.

Det dette forslaget dreier seg om, har ingen verdens ting å gjøre med det å forsøke å skape usikkerhet eller uforutsigbarhet knyttet til hvordan norsk pengepolitikk skal være. Tvert imot dreier det seg om ytterligere å klargjøre Norges Banks stilling i det økonomiske samspeillet som skjer i Norge. Hvis man skjeler til en rekke andre land, er det ikke uvanlig å finne en modell tilsvarende den jeg har tatt til orde for i dette Dokument nr. 8-forslaget. Finanskomiteen var nylig i London og besøkte Bank of England, som har en helt uavhengig sentralbank, som fungerer svært utmerket, og som nettopp er en del av

samspeilet i den britiske økonomien. Jeg oppfatter det ikke slik at det vil være noe nevneverdig godt argument når det gjelder å ha innvendinger mot å gå inn i intensjonene i dette forslaget, som komiteflertallet altså har avvist.

Jeg registrerer at ikke noen av partiene har villet drøfte intensjonen i det som er en del av forslaget, nemlig hvordan rollefordelingen mellom Finansdepartementet, Stortinget og Norges Bank skal være.

En annen del av forslaget gjelder oppnevningssaksen av hovedstyre i Norges Bank. I dag blir hovedstyret politisk utnevnt. Dette Dokument nr. 8-forslaget går ut på å profesjonalisere dette, slik at man kanskje får et noe bedre sammensatt fagmiljø, som på et annet grunnlag enn det politiske vurderer hva som er godt og riktig for norsk økonomi.

Det har flere ganger vært hevdet at det er lite politisk populært å skulle ha ansvaret for rentesettingen i det norske samfunnet. Det vil alltid være kamp om å få æren for en rentenedgang, men ingen ønsker å ha den – la oss si – tvilsomme æren av en renteoppgang. Det er derfor viktig at dette tillegges sentralbanken, som ikke trenger å gjøre seg populær hos velgerne hvert fjerde år.

Det er riktig, som representanten Sanner sier, at Fremskrittspartiet subsidiært støtter intensjonen i merknadene fra regjeringspartiene. Det er fordi merknadene i det minste går *noe* i retning av å drøfte den problemstillingen som tas opp i Dokument nr. 8-forslaget. Og det er jeg glad for, for det kan bety at regjeringspartiene – og kanskje også Regjeringen – vil se på hvordan Norges Banks videre skjebne skal være.

Dog skapte finansministeren ved en noe uheldig uttalelse for ikke svært mange månedene siden en viss tvil om dette forholdet – en uttalelse som skapte en viss storm. Den ble riktignok slått tilbake av finansministeren selv et par dager etterpå. Men det viser at markedet der ute oppfatter at koblingen mellom Finansdepartementet og Norges Bank er tett, og at man – når det kommer til stykket – ikke alltid vet hvem som faktisk trykker på knappen. Og den tvilen burde det ikke være noe problem for Stortinget å drøfte og eventuelt velge å fjerne, slik at man en gang for alle kan slå fast at Norges Bank skal være uavhengig og skal forholde seg til den til enhver tid gjeldende pengepolitikk, fastsatt av denne sal. Det er jeg for så vidt enig i. Dette er et spørsmål som ikke egner seg for en omfattende og gjentatt debatt, nettopp for å sikre stabilitet og forutsigbarhet. Men det er ikke dermed sagt at man skal ekskludere Stortinget fra å vurdere om organiseringen av arbeidsformen er hensiktsmessig.

I den sammenheng kan man i brevet fra finansministeren lese at det på et eller annet tidspunkt i løpet av inneværende år vil bli vurdert en del forhold, men at det er noe finansministeren ønsker å komme tilbake til. Til det har jeg lyst til å si at man nå gradvis kan spore et anstrøk av regjeringsarroganse, i den forstand at man nesten sier at Stortinget helst ikke bør mene så veldig mye, da det bør tilligge Regjeringen, og at Regjeringen kommer, når den kommer. Det synes jeg er lite bra av en regjering som er såpass ny, og som bare for få måneder siden selv

var svært interessert i å få en raskere progresjon i politikken.

Jeg vil avslutningsvis ta opp mindretallsforslaget i innstillingen.

Presidenten: Siv Jensen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Øystein Djupedal (SV): SVs utgangspunkt er noe annerledes enn Fremskrittspartiets.

La meg starte med følgende litt paradoksale – synes jeg nok – situasjon: Fremskrittspartiet har nå brukt mye tid på å skjelle ut landets økonomer fordi de ikke har forstått partiets geniale politikk. Samtidig ønsker man fagøkonomer inn i Norges Banks hovedstyre, åpenbart i en tro på at disse vil ha bedre vett og forstand enn de folkevalgte – eller de politisk oppnevnte – som i dag sitter der. Det er da opp til Fremskrittspartiet å forklare hvorfor man skal ha økonomer inn i dette styret, dersom økonomene overhodet ikke har skjønt noe som helst av økonomi. La nå det ligge.

Vi synes det er fornuftig at den oppnevningen skjer som den gjør, nemlig at man setter sammen Norges Banks hovedstyre av det vi kan kalle lekmannsskjønn, dvs. av representanter med politisk eller økonomisk ballast, som også har med seg en del kunnskaper om samfunnslivet for øvrig, noe som fagøkonomer ofte mangler.

Vi mener det er riktig at finanspolitikk og pengepolitikk trekker i samme retning. Vi mener at det beste utgangspunktet vil være det man har i dag, at Finansdepartementet har hovedansvaret både for pengepolitikk og for finanspolitikk i Norge. Det vi så, gjennom det som skjedde i fjor, var at denne bindingen ble mindre klar. Man har ennå ikke gått så langt som Fremskrittspartiet ønsker, som man har gjort i mange europeiske sentralbanker, særlig Den europeiske sentralbank, altså den banken som er knyttet til euro-området.

Det som er problemet med denne typen organisering, er et betydelig demokratisk underskudd, nemlig ved at man oppnevner et sentralbankstyre som ikke står ansvarlig overfor noe parlament, ikke overfor Europaparlamentet eller for vårt vedkommende overfor Det norske storting. Det betyr at en sentralbank til enhver tid kan overprøve de folkevalgte beslutninger som er tatt. I en gitt situasjon, med stor arbeidsledighet sett ut fra norske forhold, kan storting og regjering mene at det er riktig å bruke mer penger for å stimulere til aktivitet. Dette kan sentralbanken mene er feil. Dermed kan man stramme inn gjennom rentepolitikken, og på den måten utligne det som har vært Stortingets og Regjeringens mening.

Det er et betydelig demokratisk problem. Dette problemet ser vi i veldig stor grad i EU. Veldig mange EU-land har gjennom mange tiår hatt en meget høy arbeidsledighet. En rekke politikere – nesten samtlige politikere i Europa – har vært bekymret for arbeidsledigheten. Det er utarbeidet et utall rapporter. Det er utarbeidet et utall ulike forslag om hvordan man skal få bukt med arbeidsledigheten.

Grunnen til at dette ikke er mulig, er simpelthen så enkel som at sentralbanken sitter med et helt annet våpen enn det de folkevalgte sitter med. På den måten blir politikerne stort sett bare i stand til å komme med høflighetsfraser, og man er ikke i stand til å komme arbeidsledigheten til livs, som man kunne hvis man valgte en mer ekspansiv økonomisk politikk.

Dette demokratiske problemet vil man få med en frikobling av sentralbanken. Det systemet vi tross alt har i Norge – vi var ikke spesielt begeistret for den omleggingen av pengepolitikken som skjedde for et års tid siden – det aksepterer vi, men en ytterligere fristilling av sentralbanken vil være demokratisk meget uheldig og gi sentralbanksjefen og hans styre, eller hennes styre hvis det er en kvinne, muligheten til å være en eksplisitt overkikador for folkevalgte beslutninger, hvilket flere enn vi i SV burde mene er et demokratisk problem.

Likevel må jeg nok si at tendensen eller trenden i den pengepolitiske diskusjon i Europa dessverre går i den retning som Fremskrittspartiet peker på. Jeg registrerer at finansministeren sier at han vil komme tilbake med ulike drøftelser rundt en del av disse spørsmålene. Jeg registrerer at regjeringspartiene også kvitterer ut dette. Og selv om man i dag ikke går så langt som Fremskrittspartiet ønsker, så frykter jeg at denne regjeringen i løpet av sin levetid vil ta skritt i en slik retning. Jeg tror nok at Regjeringen på sitt lønnskammer har tenkt i denne retning. At man overhodet ikke vil la Fremskrittspartiet få gevinst av dette, tror jeg også er helt åpenbart, slik at man dermed i denne omgang avviser det. Men det hadde vært interessant å få vite hvilke endringer man ser for seg at sentralbanken skal gjøre, som det står i brevet fra finansministeren, og som også omtales i regjeringspartiernes merknader. Det er vanskelig å se for seg at man skal reversere det som skjedde i fjor. Hvis dette ikke skal reverseres, skal man vel gå i én retning, og det er vanskelig å tenke seg at denne retningen er veldig forskjellig fra den Fremskrittspartiet ønsker å gå. Jeg håper jeg tar feil.

Det som selvfølgelig kan være gledelig ved at Fremskrittspartiet nå har fremmet dette forslaget, er at Regjeringen ikke kan fremme det på en stund, fordi det betyr at Fremskrittspartiet da vil få en gevinst. Jeg håper at Fremskrittspartiets forslag har bidratt til at finansministeren og hans regjering er langt mer tilbakeholden etter dette, og at vi dermed kanskje slipper det som jeg ellers frykter at vi hadde fått.

Morten Lund (Sp): Det er bra at det fortsatt er bred enighet om Norges Banks rolle og rollefordelingen i forhold til politiske myndigheter, og den bør ikke diskuteres så ofte som Fremskrittspartiet ønsker. Det ville være uheldig hvis vi fikk en åpen strid i Stortinget om disse spørsmålene. Eventuelle endringer når det gjelder Norges Bank, bør komme etter grundige vurderinger i Regjeringen og ikke etter benkeforslag i Stortinget.

Regjeringen signaliserer i tilknytning til denne saken at det vil være behov for å vurdere enkeltheter i dagens regelverk. Jeg vil da signalisere på Senterpartiets vegne at vi er skeptiske til å redusere dagens politiske kontroll

med Norge Bank, og håper at det ikke kommer forslag om dette.

Jeg vil ikke spekulere i hvilke situasjoner som måtte oppstå for at en politisk inngripen ville være ønskelig eller nødvendig, men jeg mener at mulighetene for en slik inngripen må kunne finnes. Vi trenger ikke på dette området kopiere andre lands systemer når det vi selv har, fungerer godt nok.

Statsråd Per-Kristian Foss: Det er en interessant og viktig problemstilling Fremskrittspartiet tar opp i sitt forslag, og som komiteen responderer på i en ikke mindre interessant innstilling. Spørsmålet om sentralbanklovgivningen er imidlertid et spørsmål som jeg tror egner seg best for grundige utredninger og ikke altfor hyppige forandringer. Det borger for en viss grad av politisk støtte og stabilitet. Slik er det faktisk i de fleste land – for ikke å si i alle land – og det er en tradisjon også denne regjeringen akter å følge opp.

Det ble fastsatt nye retningslinjer for pengepolitikken i mars i fjor, jf. forskrift om pengepolitikken av 29. mars 2001. Der heter det bl.a.:

«Det operative målet for pengepolitikken skal være en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst.»

Det var bred støtte i Stortinget for de nye retningslinjene, og det synes i dag å være stor tillit til pengepolitikken, både blant markedsaktører, i fagmiljøet og i opinioenen for øvrig.

Retningslinjene for pengepolitikken er i stor grad i tråd med hva som gjelder internasjonalt. Mange land, herunder Sverige og Storbritannia, og ØMU-området innførte en pengepolitikk med inflasjonsmål på 1990-tallet. Sentralbanklovgivningen internasjonalt er noe ulik mellom land vedrørende de forhold som tas opp i Dokument nr. 8-forslaget.

Vi skal i den varslede saken til Stortinget gjennomgå også internasjonale forhold. Jeg tror at jeg allerede nå kan si at den norske sentralbanklovgivningen og praksis – begge deler er viktig – klart vil dokumentere at Norges Bank er blant de mer uavhengige sentralbanker internasjonalt, iallfall i sammenliknbare systemer.

Det er ikke aktuelt å endre forskriften for pengepolitikken. Gjeldende lov og regelverk for Norges Bank angir etter min vurdering i hovedsak et hensiktsmessig rammeverk for Norges Banks stilling. Jeg er derfor tilfreds med at komiteen ikke bifaller de omfattende endringsforslagene som fremsettes i Dokument nr. 8:52, både av hensyn til deres innhold og behovet for utredning og belysning av slike forslag. Det var siste taler, representanten Lund, som bl.a. var inne på dette, som er en lang praksis, at denne type forslag må grundig utredes av den til enhver tid sittende regjering.

Penge og kredittreguleringsloven og valutaloggivningen utgjør ikke lenger en aktiv del av virkemiddelapparatet i den økonomiske politikken. Et forslag om en lovteknisk opprydding i bestemmelser i de aktuelle lovene har vært på høring, faktisk så langt tilbake som i 1996. Bakgrunnen for høringsforslaget var at mange av bestemmel-

sene i det ovennevnte regelverket ikke lenger anses som nødvendig eller hensiktsmessig. De er rett og slett overflødige. De bestemmelser som fortsatt er aktuelle, ble foreslått videreført i sentralbankloven ved siste revisjon.

Jeg vil følge opp arbeidet med penge- og kredittreguleringsloven, valutaloven og sentralbankloven og foreslå de nødvendige oppryddinger og endringer med sikte på å gi Stortinget et slikt forslag på bordet i løpet av inneværende år.

Spørsmålet om styrets posisjon har vært berørt av flere talere. Jeg har lyst til å si at det som er sentralbanklovens forutsetning og lang praksis i Norge, er at styret består av syv medlemmer, hvorav to er sentralbanksjefen og visesentralbanksjefen, begge oppnevnt av Regjeringen, fem er medlemmer oppnevnt etter forslag fra Stortingets partier etter et forholdstallsprinsipp. Hvilke vurderinger de ulike partier legger vekt på når de velger personer, har jeg vanskelig for å foreta noen grundig evaluering av, bortsett fra at jeg konstaterer at vi nå har fått en sammensetning av styret som representerer både betydelig faglig økonomisk innsikt og samfunnspolitisk innsikt. Begge deler går under kravet til profesjonalitet og faglighet. Uttrykk som at «de bare er politiske», vil jeg i grunnen ta litt avstand fra, for det er ikke et dekkende begrep. Det er ingen motsetning mellom å være foreslått av et politisk parti og å inneha betydelige profesjonelle kvalifikasjoner, bl.a. til å sitte i et hovedstyre for en sentralbank.

Det var vel komiteens leder som sa at hun begynte å ane en viss regjeringsarroganse fordi vi bad om henstand til å få lov til å utrede spørsmål før vi foreslo endring av sentralbankloven. Jeg håper det er en viss forståelse for at det er med en slik grundighet vi iallfall vil nærme oss disse spørsmålene. Men det er selvfølgelig Stortinget som til slutt avgjør også her, og vi skal selvfølgelig følge opp det Stortinget ber om i denne innstillingen også.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en tale tid på inntil 3 minutter.

Siv Jensen (FrP): Jeg synes flere av innleggene som har vært holdt i salen nå, bekrefter den usikkerheten som vi gjennom dette forslaget ønsker å fjerne, nemlig ved at flere av stortingsrepresentantene som har hatt ordet, understreker at man i realiteten har politisk kontroll over pengepolitikken gjennom det systemet som nå eksisterer. Jeg la merke til at finansministeren overhodet ikke kommenterte det forholdet. Ved tidligere anledninger har han i hvert fall uttalt seg i media og vært veldig klar på hvordan denne rollefordelingen skal være, og at Finansdepartementet overhodet ikke ønsker å blande seg inn i de vurderinger og beslutninger som Norges Bank tar. Men det er åpenbart at Stortinget er av en annen oppfatning. Det kan bidra til å øke usikkerheten rundt dette spørsmålet, og jeg synes faktisk at finansministeren bør kommentere det forholdet noe nærmere.

Øystein Djupedal mente at en ytterligere endring ville bidra til et såkalt demokratisk underskudd, fordi vi da

ville få en sentralbank som ikke var ansvarlig overfor Stortinget. Men med all respekt er jo ikke det riktig, for velger man å ha en såkalt uavhengig sentralbank, vil det fortsatt være slik at sentralbanken plikter å rapportere til Stortinget x antall ganger i året. Det er det opp til Stortinget å avgjøre. I tillegg er det også slik at man må ha rett til enten gjennom Stortinget eller regjeringen å bytte ut medlemmer av hovedstyret hvis de ikke oppfyller den plikten de er pålagt, hvis de ikke følger de retningslinjer for pengepolitikken som Stortinget har vedtatt skal være operative. Det er også vanlig i andre land som har en slik uavhengig modell, eksempelvis England. Der er det slik at sentralbanken må stå til rette for det engelske parlament, bl.a. gjennom jevnlig møter med finanskomiteen i England, som altså sitter og har en form for grilling av hovedstyret med jevne mellomrom. Det ville vært fullt mulig å gjennomføre en tilsvarende ordning her uten at det ville dreie seg om noe demokratisk underskudd.

Så gav Djupedal seg inn i en diskusjon om at dette ville bli et problem, for hvis sentralbanken blandet seg inn i de politiske prioriteringene, altså hvis Stortinget brukte for mye penger, ville sentralbanken nøytralisere det gjennom å gjøre noe med renten. Ja, men det kan den gjøre i dag – og det gjør sentralbanken i dag. Det er jo en stor del av den økonomiske politikken. Bare se på hva som nå skjer rundt lønnsoppgjørene. Vi får stadig trusler om mulige renteøkninger hvis lønnsoppgjørene blir for ekspansive, og man bruker stadig vekk dette med at sentralbanken vil gripe inn som et såkalt ris bak speilet, hvis man ikke fører en økonomisk politikk som vil være ansvarlig i forhold til inflasjonen. Jeg kan derfor ikke begripe at påstandene fra Øystein Djupedal holder vann, jeg mener faktisk at de er gale.

Jeg vil i hvert fall be om at finansministeren kommer opp på talerstolen og sier noe mer i forhold til den politiske styringen, for der mener jeg det etter hvert har blitt større usikkerhet gjennom denne debatten, og jeg synes det fortjener mer oppmerksomhet.

Statsråd Per-Kristian Foss: I respekt for Stortinget skal jeg svare på det som det ble spurt om, men jeg opplever altså ikke debatten på samme måte. Jeg opplever ikke debatten som å ha skapt usikkerhet om Norges Banks rolle. Jeg anser snarere tvert imot innstillingen og debatten som avklarende, at man ønsker å basere seg på det nåværende system, men er åpen for at Regjeringen kan få lov til å legge frem eventuelle forslag til endringer dersom man finner det nødvendig.

Jeg fikk i dag overlevert Norges Banks årsberetning for 2001. Den vil bli forelagt Stortinget på vanlig måte i Kredittmeldingen til høsten. Da har Stortinget en mulighet for å diskutere de synspunkter og den tolkning av retningslinjene for pengepolitikken som Norges Bank legger til grunn. Om Stortinget i den forbindelse ønsker å avholde høringer med Finansdepartementet, med finansministeren eller med sentralbanksjefen, er selvfølgelig i sin helhet opp til Stortinget. Jeg har tidligere som stortingsrepresentant vært med på slike høringer, og de har vært interessante under skiftende regimer. Det er selvfølgelig

lig, som sagt, opp til Stortinget hvordan man vil behandle det.

Når det gjelder spørsmålet om rentefastsettelse og de virkemidler Norges Bank har til disposisjon, er dette behandlet av Stortinget. Jeg siterte forskriftene og behandlingstidspunktet for disse i Stortinget. Det er Stortinget som har fastlagt den forskrift som Norges Bank skal operere innenfor. Slik sett er det demokratisk, i den forstand at den har sin basis i Stortinget. Jeg vil si at det i tillegg er en styrke at den faktisk er foreslått og opprettholdt av skiftende regjeringer. Både sentralbanklovgivning, praksis etter denne og pengepolitikken, slik den er fastsatt etter de nye forskriftene, har altså en betydelig grad av konsensus knyttet til seg. Jeg pekte også på at disse forskriftene etter europeisk og internasjonal målestokk er ganske sammenfallende med det som finnes i de fleste andre land.

Øystein Djupedal (SV): Den presisering som finansministeren gav av hva han har tenkt å komme tilbake til Stortinget med, synes jeg var tilfredsstillende. Hvis dette er en opprydding av paragrafer som ikke er virksomme, og hvis dette er en opprydding mer for å se hvordan dette lovverket faktisk er, synes jeg dette er helt på sin plass. Jeg oppfatter det også dit hen at finansministeren ikke har tenkt å komme tilbake til Stortinget med forslag i den retning som representanten Siv Jensen har foreslått for Stortinget. Det må jeg også si at jeg finner tilfredsstillende.

Jeg har et par kommentarer til representanten Jensen, som ikke klarer å se at det her er et demokratisk underskudd. Hun bruker den engelske sentralbanken som eksempel. Nå er den engelske sentralbankens regelverk noe forskjellig fra Den europeiske sentralbankens regelverk, også dens praksis. Finanskomiteen har ved to anledninger vært i London og sett på hvordan bankens regelverk praktiseres, og det praktiseres i full åpenhet. Man har bl.a. også fullt referat fra hva de ulike representantene i hovedstyret mener, og alle dissenser legges umiddelbart fram. Hvis man ønsker å skape – skal vi si – usikkerhet om pengepolitikken i Norge, må jeg si at det systemet man har valgt i England, i så måte er helt åpent og faktisk også praktikabelt, hvis man ønsker det slik. Men der finnes det allikevel en politisk binding som man ikke har i EUs sentralbank.

Det som skjer, er ikke slik som Siv Jensen presenterer det. Det er slik at når Det europeiske råd utnevner sentralbanksjef, sitter han – så vidt jeg husker – i seks eller sju år. Sentralbankens styre oppnevnes også, men etter innstilling fra de ulike medlemsstater. Den finske representanten heter Sirkka Hämmäläinen – hvordan det er mulig å sitte i en sentralbank og hete Sirkka, har jeg bestandig lurt på, men det heter hun altså – og hun sitter der også i en periode på seks eller sju år. Det betyr at vedkommende ikke er utskiftbar. Det nasjonale parlamentet eller den nasjonale regjering har altså overhodet ikke anledning til å instruere eller avsette vedkommende. Det betyr at denne sentralbanken – og det er jo det hele denne ideen med en uavhengig sentralbank er tuftet på – i alle sine ledd og komposisjoner er uavhengig av de politiske styrene.

Dette systemet er jeg imot. Dette innebærer et betydelig demokratisk underskudd, og jeg klarer ikke, slik som representanten Jensen, å få begrepet «politisk styring» til å høres ille ut. Tvert imot må jeg si at jeg synes begrepet «politisk styring» er et honnørord. Det at man ønsker å bli kvitt f.eks. arbeidsledighet, og at man derved bruker både finanspolitikk og pengepolitikk for å sette inn virkemidler for å få stimulert aktivitet, mener jeg er positivt. Dette har det europeiske kontinentet ikke fått til, rett og slett fordi de ulike virkemidler fungerer mot hverandre og også nøytraliserende, og dermed har man ikke et virkemiddelapparat som vårt til rådighet.

Jeg synes at politisk styring over både penge- og finanspolitikk er klokt, og jeg synes at Stortinget i en gitt situasjon skal ha anledning til å bruke disse virkemidler. Det betyr at det er mulig for finansministeren – med dagens regelverk – å si til sentralbanksjefen at han er uenig. Da skal det gå et brev til Stortinget riktignok, men allikevel har man etter dagens regelverk en mulighet til å overprøve sentralbanken. Dette synes SV er positivt, men det skal selvfølgelig ikke misbrukes, og det gjøres da heller ikke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 2170)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går da til votering over sakene på dagens kart.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Eli Sollied Øveraas på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2–6, fra Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er av forslagsstilleren omgjort til oversendelsesforslag og vil følgelig bli endret slik at innledningen lyder «Regjeringa vert oppmoda om» osv. Forslaget lyder i endret form:

«Regjeringa vert oppmoda om snarast å leggje fram for Stortinget framlegg til endring av målbrukslova slik at tidlegare statsorgan som vert fristilte og organiserte som eigne rettssubjekt, vert omfatta av målbruksreglane.»

Med denne endring vil presidenten foreslå at forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Forslagene nr. 2–6, fra Fremskrittspartiet, tas så opp til votering.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om ikke å etablere ytterligere et kontrollorgan (språkkonsulenttjeneste), som har til hensikt å ytterligere styre valg av målform i statlige organ.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at man ikke setter i verk tiltak som har til hensikt å øke omfanget av en målform ved hjelp av lovreguleringer, og som søker å øke omfanget og virkeområde til gjeldende mållov.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at tjenestemenn i statlige organ skal kunne benytte den målform som faller dem naturlig. Henvendelse til en etat på bokmål kan besvares på nynorsk hvis det er tjenestemannens målform og vice versa.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at statlige selskap som har skiftet driftsform, fortrinnsvis til aksjeselskap, skal være unntatt reguleringer og forskrifter som omfatter statlige organer i målloven.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak for Stortinget om en revisjon av målloven slik at den er i samsvar med statistisk materiale gjengitt i stortingsmeldingen, slik at den faktiske anvendelse av målform i forhold til andel av den norske befolkning legges til grunn for lovens formål og gjennomføring.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 74 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.42.37)

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 9 (2001-2002) – om målbruk i offentlig teneste – vert å leggja ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

V o t e r i n g i s a k n r. 3

Presidenten: Under debatten har Ola T. Lånke satt fram et forslag på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Regjeringen fastsetter styrets størrelse. Det forutsettes at Regjeringen utarbeider de nødvendige forskrifter i tråd med Stortingets vedtak.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og innstillingen.

Komiteen hadde innstillet:

1. I styret for Fond for utøvende kunstnere, skal utøverne ha minst 4 representanter.
2. Alle relevante utøverorganisasjoner, som eksempelvis Musikernes Fellesorganisasjon, Gramart, Norsk Artistforbund, Norsk Ballettforbund, Norsk Folke- musikk- og Danselag, Norsk Operasangerforbund,

Norsk Skuespillerforbund, Norsk Jazzforum og Norsk Tonekunstnersamfund, innstiller på medlemmer til fondets styre. Departementet skal blant de foreslåtte medlemmene oppnevne utøverrepresentanter i fondets styre, på en slik måte at styret får en bredest mulig sammensetning når det gjelder ulike kunstuttrykk.

3. Stortinget ber Regjeringen utarbeide nye forskrifter i tråd med komiteens merknader i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2001-2002) og punkt 1 og 2 ovenfor.

Nytt fondsstyre utnevnes deretter, fra og med 2002, på bakgrunn av de nye forskriftene.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at 46 hadde stemt for forslaget og 44 for innstillingen.
(Voteringsutskrift kl. 18.43.37)

Presidenten: Er det noen som vedkjenner seg å ha trykket på feil knapp eller unnlatt å gjøre det?

Inger S. Enger (Sp): Jeg trykket ikke.

Presidenten: Da vil presidenten være grei og ta denne voteringen om igjen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 47 mot 44 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.44.43)

V o t e r i n g i s a k n r. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Svein Roald Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Per Erik Monsen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2003 å innlemme NRK i merverdiavgiftssystemet med nullsats for lisensinntektene, og med en tilsvarende reduksjon av lisensavgiften.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.45.45)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2003 innarbeide enten en refusjonsordning for

(Presidenten)

moms for NRKs virksomhet som i dag ikke omfattes av merverdiavgiftssystemet, eller å innlemme NRK i momssystemet på en måte som gir samme virkning for NRKs økonomi.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 52 mot 39 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.46.14)

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen senest i forslag til budsjett for 2003, innarbeide en ordning som vil fjerne prisbarrieren mellom egenproduksjon og eksternproduksjon, enten ved en refusjonsordning eller ved å innføre NRK i merverdiavgiftssystemet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 30 (2000-2001) – om Langtidsprogrammet 2002-2005 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Audun Bjørlo Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet
- forslagene nr. 2–4, fra Morten Lund på vegne av Senterpartiet og Kystpartiet

Forslagene nr. 2–4, fra Senterpartiet og Kystpartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ser det som ønskelig at drivstoffprisene kan bli mest mulig like i hele landet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det etableres et selvfinansierende fraktutjevningsskatt som medfører full utjevning av fraktutgiftene for bensin og autodiesel.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at oljeselskaperne for ettertiden leverer drivstoff til reelt samme pris til alle sine forhandlere.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Kystpartiet ble mot 7 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram sak om et selvfinansierende fraktutjevningsskatt som medfører full utjevning av fraktutgiftene for bensin og autodiesel.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet ble med 70 mot 21 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.48.29)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:35 (2001-2002) – forslag fra stortingsrepresentant Odd Roger Enoksen om tiltak for like drivstoffpriser i hele landet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Erik Monsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Karl-Anton Swensen på vegne av Senterpartiet og Kystpartiet

Forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Kystpartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme med en avklaring av merverdiavgiftsspørsmålet for kommunale havner i forbindelse med Revidert budsjett for 2002 eller senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Kystpartiet ble mot 7 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at merverdiavgiftsloven skal omfatte havnevirksomhet.» Senterpartiet og Kystpartiet har her varslet subsidiær støtte. Stemmer det? – Det nikkes.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 69 mot 22 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.49.53)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:49 (2001-2002) – forslag fra stortingsrepresentant Karl-Anton Swensen om at investeringer i og drift av offentlig infrastruktur i farleier og havner likestilles med tilsvarende innen veisektoren under lov om merverdiavgift – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten har Siv Jensen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov av 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet slik at loven gir banken et mål om prisstabilitet, banken får full frihet i bruk av pengepolitiske virkemidler, referansen til «de økonomisk-politiske retningslinjer fastlagt av statsmyndighetene» tas bort, banken pålegges en årlig eller halvårlig rapporteringsplikt til Stortinget, Regjeringen fratras retten til å treffe vedtak om bankens virksomhet, referanser til kronens internasjonale verdi, kursordning og kursleie tas bort og foreleggelsesplikten tas bort. Det tas inn i loven at medlemmer av hovedstyret må ha bred og god innsikt i samfunnsøkonomiske spørsmål og være uavhengige i forhold til partipolitiske og næringsøkonomiske særinteresser.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen.

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:52 (2001-2002) – forslag fra stortingsrepresentant Siv Jensen om å gi Norges Bank full uavhengighet – bifalles ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 75 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.51.07)

S a k n r . 9

Referat

1. (233) Disponering av Ekofisk-tanken med beskyttelsesvegg (St.prp. nr. 51 (2001-2002))

2. (234) Tilleggsmelding til St.meld. nr. 54 (2000-2001) Norsk klimapolitikk (St.meld. nr. 15 (2001-2002))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (235) Folketrygdfondet – endring av Reglementets § 9 (St.prp. nr. 52 (2001-2002))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
4. (236) Forslag fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo, Inga Marte Thorkildsen, Anne Helen Rui og Bjarne Håkon Hanssen om endringer av regelverket slik at rusede personer som er til fare for seg selv sikres medisinsk vurdering, eventuelt medisinsk behandling eller overvåking (Dokument nr. 8:105 (2001-2002))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
5. (237) Gjennomføringsproposisjonen – utfyllende rammer for omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005 (St.prp. nr. 55 (2001-2002))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen.
6. (238) Kvalitetsreformen. Om ny lærerutdanning. Mangfoldig – krevende – relevant (St.meld. nr. 16 (2001-2002))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
7. (239) Melding for året 2001 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) (Dokument nr. 4 (2001-2002))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (240) Løyvingsendringer mv. for 2002 på Samferdselsdepartementets område (St.prp. nr. 50 (2001-2002))
9. (241) Forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Morten Ørsal Johansen og Øyvind Korsberg om å ettergi deler av utestående fordringer til Oslo Lufthavn A/S (Dokument nr. 8:106 (2001-2002))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes samferdselskomiteen.
10. (242) Ny universitetsklinikk i Trondheim (St.prp. nr. 53 (2001-2002))
11. (243) Evaluering av lov om medisinsk bruk av bioteknologi (St.meld. nr. 14 (2001-2002))
12. (244) Forslag fra stortingsrepresentantene Ola D. Gløtvold, Eli Sollied Øveraas og Sigbjørn Mølvik om åpenhet i saksbehandlingen i de regionale helseforetakene (Dokument nr. 8:107 (2001-2002))
Enst.: Nr. 10–12 sendes sosialkomiteen.
13. (245) Samtykke til ratifikasjon av Kyotoprotokollen av 11. desember 1997 til FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992 (St.prp. nr. 49 (2001-2002))
Enst.: Sendes utenrikskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for energi- og miljøkomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Møtet hevet kl. 18.55.